

Företagsekonomiska Institutionen
EKONOMIHÖGSKOLAN VID
LUNDS UNIVERSITET

**Magisteruppsats i
Redovisning
VT 2003**

Det nya synsättet på goodwill

en studie av tre aktörers åsikter och uppfattningar

Författare
Helena Karlsson
Jeanette Paulsson
Helene Sjöström

Handledare
Sven-Arne Nilsson
Sven-Erik Persson

- Titel:** Det nya synsättet på goodwill – en studie av tre aktörers åsikter och uppfattningar
- Seminarium:** 2003-09-04
- Kurs:** Magisterseminarium i Redovisning, FEK 591
- Författare:** Helena Karlsson, Jeanette Paulsson, Helene Sjöström
- Handledare:** Sven-Arne Nilsson, Sven-Erik Persson
- Nyckelord:** Goodwill, ED 3, Rättvisande bild, Poolningsmetoden, Harmonisering
- Syfte:** Studiens syfte är att undersöka och förstå samt jämföra företagsledningars, revisorers och analytikers uppfattningar och åsikter om IASBs utkast till standard, ED 3. Uppsatsen syftar framför allt till att undersöka huruvida dessa tre aktörer tror att ett införande av utkastet kommer leda till en redovisning som ger en mer rättvisande bild av tillgången goodwill, än vad dagens svenska goodwillregler ger, samt vilka konsekvenser ett införande av ED 3 kan få för de tre aktörerna.
- Metod:** Vi har valt en kvalitativ metod för att nå en djupare förståelse för ämnet. Vidare har vi gjort en multipel fallstudie då uppsatsens syfte, att undersöka, förstå och jämföra de tre aktörernas åsikter och uppfattningar, lättare kan uppnås vid en studie av fler fall än ett enda. Vårt angreppssätt karaktäriseras av en växelverkan mellan induktion och deduktion, det vill säga abduktion.
- Slutsats:** Majoriteten av respondenterna är eniga om att ED 3 kan leda till en mer rättvisande bild av goodwillposten än vad de nuvarande svenska reglerna ger. Företagen och analytikerna är dock relativt nöjda med dagens svenska goodwillregler i övrigt medan revisorerna är mer missnöjda, främst på grund av den osäkerhet som råder kring val av avskrivningstid. Aktörerna anser det vara viktigt att ett enhetligt regelverk tillämpas i olika länder. De tror dock inte att ED 3 kommer att leda till denna enhetlighet, då det finns stor risk för olikheter i tillämpningen av reglerna, och således i redovisningen av goodwillposten, på grund av den stora subjektivitet vilken värdenedgångsprövningen innefattar.

Beträffande konsekvenser av ett införande belyser studien att en del problem kan uppkomma vid identifiering, allokering och kontroll av goodwillposten. Vidare har det framkommit att analytiker till stor del bortser från goodwillposten och dess avskrivningar vid analys av företag, vilket innebär att denna aktörsgrupp torde vara den som påverkas minst av ett införande av ED 3. Slutligen skulle endast två av respondenterna sakna poolningsmetoden, vid det avskaffande av metoden som följer av ED 3.

Förord

För att uppfylla vårt syfte med magisteruppsatsen har vi genomfört intervjuer med ett antal personer. Vi har blivit mycket väl mottagna, och utan möjligheten att få intervjua dessa skulle vi inte ha kunnat genomföra vårt arbete. De har alla på sitt sätt bidragit till att vi har funnit inspiration samt fått kunskap inom ämnet. Vi vill tacka för ett trevligt bemötande och möjligheten att få ta del av deras åsikter. Slutligen vill vi även tacka våra handledare Sven-Arne Nilsson och Sven-Erik Persson, som under resans gång varit tålmodiga och givit oss vägledning samt goda råd.

Tack till de intervjuade:

Cederberg, Stefan

Gunnarsson, Karin

Henriksson, Eva

Karlsson, Anita

Pennander, Charlotte

Peters, Björn

Sens, Mikael

Strömsten, Ulf

Svensson, Torbjörn

Enskilda Securities

Trelleborg AB

KPMG

Ernst & Young

Sydkraft AB

Höganäs AB

Handelsbanken Capital Markets

Alfred Berg

Deloitte & Touche

Innehållsförteckning

Förkortningslista och definitioner	7
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Problemdiskussion	10
1.3 Syfte	13
1.4 Avgränsningar	14
1.5 Målgrupp	14
1.6 Disposition	14
2 Metod	16
2.1 Introduktion	16
2.2 Angreppssätt	16
2.2.1 Deduktion, induktion och abduktion	16
2.2.2 Val av studie	17
2.2.3 Kvalitativ och kvantitativ metod	18
2.3 Arbetsgång	18
2.3.1 Urvalsprocess	18
2.3.2 Datainsamlingsmetod	19
2.3.3 Reliabilitet och validitet	21
2.3.4 Metodkritik	22
3 Teori	25
3.1 Tillgångar och goodwill	25
3.1.1 Vad är en tillgång?	25
3.1.2 Redovisning av immateriella tillgångar	26
3.1.3 Historiskt perspektiv på goodwill	26
3.1.4 Goodwill idag	27
3.1.5 Är goodwill en tillgång?	28
3.1.6 Goodwill och avskrivningstid	29
3.2 Konsolideringsmetoder	31
3.2.1 Förvärvsmetoden och poolningsmetoden	31
3.3 Goodwillregler	32
3.3.1 Historiskt om svensk normgivning för goodwill	32
3.3.2 Nuvarande svensk normgivning för goodwill	32
3.3.2.1 Koncernredovisning	33
3.3.2.2 Nedskrivning	34
3.3.2.3 Årsredovisningslagen	34
3.3.3 Harmonisering med internationella redovisningsnormer	35
3.4 ED 3, Business Combinations	35
3.4.1 Bakgrund till utkastet	35
3.4.2 Företagssammanslagningar	36
3.4.3 Goodwill	37
3.4.4 Värdenedgångsprövning	37
3.4.5 Krav på lämnande av information	38
3.4.6 Övergångsbestämmelser	39
3.4.7 Redovisningsrådets kommentarer	39
3.4.8 Kritik mot de nya goodwillreglerna	41

3.5 En rättvisande bild	42
3.5.1 Överskådlighet, god redovisningssed, och en rättvisande bild	42
3.5.2 Principen om en rättvisande bild	43
3.6 Kvalitativa egenskaper	43
3.6.1 Relevans	44
3.6.2 Tillförlitlighet	45
3.6.2.1 Validitet	45
3.6.2.2 Verifierbarhet	46
3.6.3 Jämförbarhet	46
3.6.4 Nyttan och kostnad	47
3.7 Sammanfattning	48
4 Empiri	50
4.1 Undersökningsobjekt	50
4.1.1 Företag	50
4.1.2 Revisorer	51
4.1.3 Analytiker	51
4.2 Företagens uppfattningar och åsikter	51
4.2.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild	52
4.2.2 ED 3 och en rättvisande bild	52
4.2.2.1 Identifiering av goodwill	53
4.2.2.2 Fördelning av goodwill	54
4.2.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet	54
4.2.3 Harmonisering	55
4.2.4 Konsekvenser för företag	55
4.2.4.1 Konkurrenssituation	55
4.2.4.2 Kontinuerliga genomgångar av goodwillposten	56
4.2.4.3 Värdering av goodwillposten	56
4.2.4.4 Övriga synpunkter	56
4.3 Revisorernas uppfattningar och åsikter	57
4.3.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild	57
4.3.2 ED 3 och en rättvisande bild	57
4.3.2.1 Identifiering av goodwill	58
4.3.2.2 Fördelning av goodwill	58
4.3.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet	59
4.3.3 Harmonisering	60
4.3.4 Konsekvenser för revisorer	60
4.3.4.1 Kontroll av goodwillallokering	60
4.3.4.2 Subjektivitet	61
4.3.4.3 Övriga synpunkter	61
4.4 Analytikernas uppfattningar och åsikter	62
4.4.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild	62
4.4.2 ED 3 och en rättvisande bild	62
4.4.2.1 Identifiering av goodwill	63
4.4.2.2 Fördelning av goodwill	63
4.4.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet	63
4.4.3 Harmonisering	63
4.4.4 Konsekvenser för analytiker	64
4.4.4.1 Goodwillpostens betydelse vid analyser	64
4.4.4.2 Avskrivningars och nedskrivningars betydelse vid analyser	64
4.4.4.3 Subjektivitet	65

4.4.4.4 Prognostisering av resultat.....	65
4.4.4.5 Bolagens värde.....	65
4.4.4.6 Nyckeltal.....	65
4.4.4.7 Övriga synpunkter.....	66
5 Analys och reflektioner.....	67
5.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild.....	67
5.2 ED 3 och en rättvisande bild.....	69
5.2.1 Identifiering av goodwill.....	71
5.2.2 Fördelning av goodwill.....	71
5.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet.....	72
5.4 Harmonisering.....	73
5.5 Konsekvenser för respektive aktör.....	74
5.5.1 Förvärvssituationen.....	74
5.5.2 Värdering, allokering och kontroll.....	75
5.5.3 Subjektivitet.....	76
5.5.4 Företagsanalyser.....	76
5.5.5 Övriga synpunkter.....	77
6 Slutsatser.....	79
6.1 Avslutande kommentarer.....	81
6.2 Förslag till fortsatta studier.....	82
Källförteckning.....	83
Publicerade källor.....	83
Muntliga källor.....	86
Bilaga 1.....	87
Intervjumall för företag.....	87
Bilaga 2.....	89
Intervjumall för revisorer.....	89
Bilaga 3.....	91
Intervjumall för analytiker.....	91
Figurförteckning	
Figur 1 Egen figur.....	14
Figur 2 Egen metodmodell.....	21

Förkortningslista och definitioner

APB	Accounting Principles Board
ASB	Accounting Standards Board
SEC	Securities and Exchange Commission
FAS	Financial Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
ED	Exposure Draft
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådets Rekommendation
GAAP	General Accepted Accounting Principles
FASB	Financial Accounting Standards Board
Företag	Då vi i uppsatsen talar om aktörsgruppen företag är det företagsledningens åsikter och uppfattningar vi syftar till.
Aktör	I uppsatsen har vi synonymt använt orden aktör och aktörsgrupp. Med detta menar vi samtliga respondenter i en aktörsgrupp.

1 Inledning

Att välja ett område som ska ligga till grund för en bra uppsats kräver ett intressant ämne. Detta kapitel innefattar därför en kort bakgrund och motivering till att vi valt att skriva om goodwill. Vi redogör vidare för vår problemformulering, och i slutet på kapitlet finner man uppsatsens syfte och avgränsningar samt vilken som är uppsatsens främsta målgrupp.

1.1 Bakgrund

Goodwill är ett ämne som varit omdebatterat i många år, och några av de frågor som debatterats är vad begreppet egentligen innebär, samt hur detta ska redovisas och värderas. En orsak till att debatten om goodwill aldrig avslutas anses vara att tillgången inte passar in i den etablerade redovisningsteorin, och därmed finns inte någon självklar lösning¹.

Hur goodwill bör redovisas har alltid skiftat både mellan länder och över tiden², och än värre har även olika redovisningsmetoder tillämpats inom ett och samma land vid samma tidpunkt. Ett område där man kunnat se stora skiftningar är tillåten avskrivningstid. Fram till den 15 december 2001 behandlades goodwill i USA enligt APB Opinion No. 17, vilken angav att om livslängden var obestämmd och uppenbart obegränsad skulle avskrivningstiden vara fyrtio år³. Fram till den 1 januari 2002 var den tillåtna avskrivningstiden för koncernmässig goodwill, enligt RR 1:96, maximalt tjugo år för svenska företag. RR 1:96 var tidigare den rekommendation som innehöll regler angående koncernredovisning och goodwill. Då de amerikanska reglerna med en avskrivningstid på fyrtio år resulterade i en lägre årlig kostnad, och därmed ett högre resultat, ansågs svenska företag vara i ett konkurrensmässigt underläge, så länge avskrivningar skedde enligt RR 1:96. Så länge dessa regler tillämpades medförde de även lägre viktiga nyckeltal, som exempelvis räntabilitet på eget kapital och räntabilitet på totalt kapital, för de svenska företagen. Under 1999 påbörjade Redovisningsrådet dock en omarbetning av RR 1:96 vilken ledde fram till RR 1:00⁴. En av de punkter som berördes var avskrivningstiden. Enligt RR 1:00, vilken trädde ikraft 1 januari, 2002, är det tillåtet för företag att göra avskrivningar under mer än tjugo år om särskilda fall för detta kan påvisas⁵.

Även vid val av konsolideringsmetod kan konkurrensproblem uppkomma. I Sverige tillåts, enligt RR 1:00, både förvärvsmetoden och poolningsmetoden som konsolideringsmetoder. I USA har den sistnämnda avskaffats och en av orsakerna till detta var just att konkurrensproblem kunde uppstå. Man ville alltså förbättra

¹ Rundfelt, R, *Redovisning av goodwill - ett olösligt problem* (1997).

² Rundfelt, R, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000* (2001), s. 124.

³ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 114.

⁴ Rundfelt, R, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000* (2001), s. 123.

⁵ RR 1:00 (2001).

jämförbarheten mellan företag genom att ta bort möjligheten att använda två olika metoder vid konsolidering. Då denna möjlighet fanns tenderade företag, som uppfyllde kriterierna för att få använda poolningsmetoden, att välja denna istället för förvärvsmetoden då den ej gav upphov till goodwill. Detta ledde till att två i stort sett likadana förvärv kunde redovisas med två olika metoder. De företag som ej uppfyllde kraven för att tillämpa poolningsmetoden ansågs då hamna i ett konkurrensunderläge gentemot företag som använde sig av denna metod, då de belastades med kostnaden för goodwillavskrivningar i sin resultaträkning.⁶

I USA infördes 2001 de nya redovisningsstandarderna, FAS 141, Business Combinations och FAS 142, Goodwill and Other Intangible Assets, vilka behandlar goodwillredovisning. Enligt FAS 141 avskaffades poolningsmetoden, och därmed ska förvärvsmetoden användas för samtliga koncernbildningar. Genom FAS 142 anses goodwill och vissa andra immateriella tillgångar ha beständig ekonomisk livslängd, och avskrivningar ska ersättas med årliga prövningar av eventuella nedskrivningsbehov. Innehållet i dessa standarder har ansetts förhållandevis kontroversiellt och har därför debatterats kraftigt över hela världen. Under förarbetet av FAS 142 övervägde Financial Accounting Standards Board (FASB) dessutom att rekommendera samma avskrivningstid som anges i de internationella standarderna från International Accounting Standards Board (IASB), det vill säga tjugo år. Detta kritiserades dock kraftigt av de amerikanska företagen och amerikanska politiker som utövade påtryckningar i motsatt riktning. Till följd av dessa påtryckningar skedde en modifiering av förarbetet till FAS 142, och enligt den slutgiltiga standarden betraktas goodwill som en tillgång med beständigt värde. Denna helomvändning har också varit föremål för diskussioner och även fått kritik från ett flertal håll. Moehrle och Reynolds-Moehrle är två professorer inom redovisning som reflekterat över detta, och anser det vara anmärkningsvärt att FASB på detta drastiska sätt beslutade att avskaffa avskrivningar.⁷

Trots att Sverige alltså nyligen reviderat sina regler för att komma till rätta med konkurrensunderläget gentemot amerikanska företag, torde införandet av framför allt FAS 142 ha lett till att svenska företag återigen hamnat i ett konkurrensunderläge. Detta är också vad skribenten Viktor Svensson anser då han skriver att de amerikanska bolagen gynnas av de nya goodwillreglerna, då de inte behöver göra normala avskrivningar för sina goodwillposter. Han menar att de amerikanska bolagens vinster kommer att förbättras då deras stora goodwillavskrivningar, vilka belastar resultatet, försvinner.⁸

Nu har dock ett förslag till utkast utarbetats av IASB vilket konvergerar mot de amerikanska reglerna. Detta utkast, ED 3 Business Combinations, ämnar ersätta IASBs standard IAS 22, Business Combinations, samt revidera IAS 36 och IAS 38. Utkastet syftar till att förbättra kvalitén på redovisningen genom att bland annat ge bättre information om immateriella tillgångar. På detta område har upplysningskraven under en längre tid varit otillfredsställande. Utkastet syftar vidare till att uppnå bättre internationell överensstämmelse. De två mest omdebatterade punkterna i detta förslag är att poolningsmetoden avskaffas samt att goodwill inte längre ska skrivas av utan

⁶ FASB, Summary of Statement No.141 (2001).

⁷ Moehrle, S, Reynolds-Moehrle, J, *Say good-bye to pooling and goodwill amortization* (2001), s. 34.

⁸ Svensson, V, *USA-bolag gynnas av nya goodwillregler* (2001).

genomgå värdenedgångsprövningar minst årligen. Dessa punkter överensstämmer alltså med de amerikanska reglerna. Om det konkurrensunderläge gentemot amerikanska företag samt de konkurrensproblem som kan uppstå vid val av olika konsolideringsmetoder består är nu beroende av huruvida ED 3 antas. Om utfallet blir så kommer nämligen svenska noterade bolag använda i stort sett samma regler som USA på detta område från och med 2005, då dessa bolag måste tillämpa IASBs standarder i sin koncernredovisning. Remisstiden för utkastet gick ut den 4 april 2003 och förslaget väntas bli antaget under andra halvåret 2003⁹.

Goodwillreglerna är alltså ett kärt stridsämne i storföretagens redovisningar, och på grund av de olikheter som funnits mellan länder har svenska börsföretag ibland frångått de svenska normerna med hänvisning till att verksamheten är internationellt inriktad.¹⁰ Många företag, bland annat Hexagon, har haft grundsynen att följa den redovisningspraxis som existerat i de länder där de bedrivit sin verksamhet och att man i första hand ska se till företagets affärssituation vid val bland alternativen för redovisningen av goodwill. Vid val av redovisningsmetod har man också sett till att tillämpa en försiktig metod som kunnat bidra till att öka överlevnadsmöjligheterna. Electrolux var det första storföretag i Sverige som anpassade sig till den praxis som rådde i bland annat USA och Storbritannien.¹¹ Det var under åttiotalet Electrolux började tillämpa amerikanska regler om goodwill, och detta i samband med företagsförvärv bland annat i USA.¹² Ett företag som gick i Electrolux fotspår och tillämpade amerikanska regler var Pharmacia, även detta under åttiotalet.¹³ Atlas Copco har också åberopat US GAAP i samband med goodwillavskrivning¹⁴ och utgångspunkten för detta var ett äldre förvärv, nämligen förvärvet av Milwaukee, 1995. Köpet gjordes genom ett amerikanskt holdingbolag, och det var delvis på grund av detta som de ansåg att det var motiverat att tillämpa de amerikanska reglerna för goodwill.¹⁵ Man kan alltså se ett stort behov av harmonisering av redovisningsreglerna, inte minst bland de stora företagen. På ett område som goodwill, vilket i grunden är väldigt komplicerat, kan det vara än viktigare att alla tillämpar samma regler för att uppnå jämförbarhet. Om ED 3 nu antas kanske vi kan nå enhetliga regler på en internationell marknad inom området goodwill.

1.2 Problemdiskussion

Som vi tidigare nämnt har det varit vanligt att olika länder använt skilda redovisningsmetoder för goodwill, och val av metod har även förändrats över tidens gång. Länge har det dock eftersträvat en harmonisering inom redovisning för att möjliggöra jämförbarhet mellan företag världen över. Harmonisering är, som nämnts i inledningen, av stor vikt för internationella företag bland annat vad gäller konkurrenssituation. Vidare är även harmonisering viktigt för användare av informationen, till exempel analytiker, samt revisorerna, vilka har till uppgift att kontrollera att reglerna följs. Analytikerna arbetar numera på en global marknad och

⁹ Engshagen, I, *Business Combinations* (2003).

¹⁰ Nilsson, S, *Redovisningens normer och normbildare* (1999), s. 92.

¹¹ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 3.

¹² Rundfelt, R, *Goodwillavskrivningar över fyrtio år* (2002).

¹³ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 3.

¹⁴ Nilsson, S, *Redovisningens normer och normbildare* (1999), s. 92.

¹⁵ Rundfelt, R, *Redovisning av goodwill - ett olösligt problem* (1997).

för att de ska kunna göra användbara jämförelser mellan företag världen över är det viktigt att de företag som ingår i deras analyser använder samma regler. Då de större företagen i Sverige alltmer är verksamma i flertalet länder borde det också vara av stor vikt för revisorerna att reglerna i dessa länder harmoniserar. Det torde även medföra stort merarbete då dessa måste sätta sig in i olika regelverk.

Enligt vår uppfattning närmade sig normgivande organ inom redovisning en internationell konvergens på goodwillområdet då diskussionen tidigare inom FASB var att minska avskrivningstiden till tjugo år, vilket hade överensstämmt med IAS 22. Till följd av att USA, i sitt utarbetande av FAS 141 och 142, gick åt motsatt håll har nu alltså istället IASB, i strävan att nå internationell harmonisering, granskat sin standard IAS 22 vilket har lett till utkastet ED 3. Då utkastet konvergerar mot USAs standarder visar det sig dock återigen att USA har störst makt över redovisningen¹⁶ och att det internationella organet, IASB, troligtvis kommer att anpassa sig till USA. Som framgår av inledningen anses denna harmonisering nödvändig för att utländska företag, som opererar på den amerikanska marknaden, ska komma i en likvärdig konkurrenssituation med de amerikanska bolagen. Vidare kräver även aktörer på den internationella kapitalmarknaden en harmonisering av redovisningsreglerna. Frågan är dock om USAs regler är de bästa då man i utformandet av standarder tar hänsyn till landets institutionella ramar, vilka skiljer sig från land till land. Vidare kan därför även ifrågasättas om en standard som är anpassad till ett specifikt land är direkt överförbar på ett annat och uppfyller kravet på en rättvisande bild även i det landet.

Som vi tidigare nämnt kommer poolningsmetoden avskaffas i och med ett införande av ED 3. Då metoden i vissa fall använts för att undvika att få en goodwillpost anser vi att det är intressant att ha med denna aspekt i vår uppsats. Metoden, som fortfarande är tillämplig enligt IASBs standarder, används då ett koncernförhållande uppstår som mer har karaktären av ett samgående mellan två jämbördiga företag än ett egentligt företagsförvärv. Metoden anses populär då den inte skapar goodwill¹⁷ eftersom man vid metoden behåller värdena i dotterföretagets redovisning på tillgångar, avsättningar och skulder utan korrigerings vid upprättandet av koncernredovisning.¹⁸ Poolningsmetoden har emellertid kritiserats som olämplig eftersom den för vidare inaktuella värden.¹⁹ Vidare har det ansetts felaktigt att använda sig av en metod som inte anger någon förvärvare då vissa kritiker påstår att det alltid är fråga om förvärv. Brittiska Accounting Standards Board (ASB) anser dock att det finns fall då det inte går att identifiera en köpare, och de har därför reserverat sig mot att förvärvsmetoden ska användas i dessa fall.²⁰ I USA sågs avskaffandet av metoden som en av de mest signifikanta och drastiska modifieringarna inom redovisningen på flera år, och debatten om dess avskaffande har varit mycket het.²¹ Metoden har inte använts så flitigt i Sverige men vid de tillfällen det skett har det diskuterats kraftigt. Intressant kan då vara att se om metoden kommer att saknas av berörda parter här i Sverige vid ett eventuellt avskaffande. En av orsakerna till att den avskaffades i USA var att öka jämförbarheten, och därför kan man även fråga sig om så skulle bli fallet även här i Sverige.

¹⁶ Ronald, D, Shyam, S, *Why not allow FASB and IASB Standards to Compete in the U.S.?* (2001).

¹⁷ Ryan, V, *Goodwill hunting* (2001).

¹⁸ Thomasson, J, *Extern redovisning och finansiell analys* (2000), s. 189.

¹⁹ Nilsson, S-A, *Poolningsmetodens vara eller ej* (2003).

²⁰ Nilsson, S-A, *Poolningsmetodens vara eller ej* (2003).

²¹ Moehrle, S, Reynolds-Moehrle, J, *Say good-bye to pooling and goodwill amortization* (2001), s. 32f.

Förändringar kommer alltså även att ske angående avskrivningar på goodwill om ED 3 antas. Tillgången ska anses ha en beständig nyttjandeperiod och således inte skrivas av utan istället testas för nedskrivningsbehov minst årligen. Att man tidigare velat skriva av tillgången kan ses som en avspeglning av en försiktighet. Då goodwill är omgärdad av en viss osäkerhet har många ansett det vara bättre att skriva av tillgången så fort som möjligt, för att på så sätt bli av med det osäkra värdet i sin balansräkning. Då USA tidigare hade en avskrivningstid på fyrtio år var FASB, tillsammans med många övriga användare av finansiell information, kritiska till den långa avskrivningstiden, då en avskrivningstid på fyrtio år kan anses skapa en stor osäkerhet kring goodwillpostens värde. Detta ansågs i sin tur leda till en mindre rättvisande bild av företagens ställning och resultat. Nu har man alltså helt frångått avskrivningar och företagen ska istället endast genomföra värdenedgångsprövningar. Detta ska på ett bättre sätt visa goodwillens verkliga värde, och man har alltså lämnat försiktigheten bakom sig. Nu vill alltså även IASB följa i USAs fotspår. I Europa har de nya reglerna dock kritiserats då man anser att nedskrivningsprocessen bygger på många antaganden och bedömningar vilket lämnar utrymme för stor subjektivitet. Denna subjektiva process är nu det enda som kommer att reglera värdet på goodwillposten. Frågan är då om värdet på goodwillen kommer att bli mindre osäkert med de nya reglerna.

I dagens företagsklimat är koncernbildning av stor betydelse, och därför är det också viktigt hur detta behandlas i de finansiella rapporterna. FAS 141 och 142 och nu även ED 3 har förändrat synen på koncernredovisning på ett signifikant sätt.²² Man skulle kunna kalla det för en historisk tvärvändning. Ett antagande av ED 3 kommer att innebära stora förändringar för svenska företag i framtiden då alla noterade bolag senast år 2005, i sin koncernredovisning, ska tillämpa IASBs standarder eller, som de framöver kommer att heta, International Financial Reporting Standards (IFRS). Även revisorerna som kontrollerar redovisningen och användare av den finansiella informationen, som exempelvis analytiker, torde uppleva stora förändringar då ett antagande av ED 3 innebär ett helt nytt synsätt på redovisning av goodwill.

Med hänvisning till ovanstående resonemang vore det intressant att undersöka vad de aktörer som, enligt vår uppfattning, berörs mest utav ett införande av ED 3 anser om denna, och vilka konsekvenser det kan komma att innebära för dem. De nya reglerna kommer att ha stor påverkan för de börsnoterade företag, vilka har stora goodwillposter som berörs av de nya goodwillreglerna. I den amerikanska redovisnings- och finansvärlden har man, sedan FAS 141 och FAS 142 infördes, bland annat diskuterat konsekvenser av gränsdragningen mellan immateriella tillgångar som har ett beständigt liv och ett obeständigt liv. Diskussionerna har handlat om risken att företag undviker att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att skapa beständig goodwill istället, och på så sätt kan företagen undkomma avskrivningar som belastar resultatet. Vidare har poängterats att det finns en risk att företag fördelar högre andel goodwill till mer stabila kassagenererande enheter där ej nedskrivning befaras i framtiden. För att fastställa det verkliga värdet på minsta kassagenererande enheter i företaget förordar FASB extern hjälp. Om företagen skulle använda intern värdering kommer detta sannolikt att innebära stor

²² Mackenzie, B, Simmonds, A, *International accounting standards: A guide to preparing accounts* (2001), s. 227.

arbetsbelastning som blir tidskrävande.²³ Vidare borde revisorerna till dessa börsnoterade företag få en stor börda då dessa ska kontrollera allokeringen av goodwill till så kallad minsta kassagenererande enhet samt bedöma den subjektiva värdering som bolag, enligt de nya reglerna, måste utföra vid nedskrivningsprocessen. Det är sannolikt att processen blir arbetsam för företag och revisorer då de måste implementera nya regler, vilka är väldigt detaljrika och komplexa²⁴. Vidare torde de nya reglerna innebära mycket nytänkande för de två ovannämnda aktörerna då ett antagande av ED 3 innebär en drastisk modifiering av nuvarande svenska regler. Vad gäller analytikerna anser FASB att uppgiften av storleken på förvärvat goodwill har betydelse, men att analytikerna i sitt arbete normalt inte påverkas av goodwillavskrivningar då dessa återläggs i företagsanalyser²⁵. Om analytikerna dock påverkas, i motsats till vad FASB menar, är det viktigt att analytikerna förstår hur ett antagande av ED 3 skulle påverka företagets redovisning. De konsekvenser man har börjat förutspå, vid ett antagande av ED 3, är bland annat att det blir svårare för analytiker att prognostisera företags resultat i framtiden. Detta skulle även leda till att resultatmåttbaserade nyckeltal som resultat per aktie och P/E-tal får mindre betydelse, och istället kommer fler kassaflödesbaserade nyckeltal att utvecklas och ta över.²⁶

De tre aktörer vi anser vara av vikt i sammanhanget, och som studien därmed grundas på är alltså: företagen som producerar redovisningsinformationen, revisorerna som kontrollerar denna information och slutligen företagsanalytikerna vilka använder den finansiella informationen.

Utifrån ovanstående problemdiskussion blir vår frågeställning följande:

- Vad anser företagsledningar, revisorer och analytiker om dagens svenska goodwillregler samt om ED 3 och vilken uppfattning har de om huruvida utkastet kan leda till en redovisning som ger en mer rättvisande bild av goodwillposten än vad dagens svenska goodwill regler ger?
- Vilka konsekvenser kan de tre aktörerna förutspå vid ett införande av denna nya redovisningsstandard vilken är konvergerad mot amerikanska goodwillregler?

1.3 Syfte

Studiens syfte är att undersöka och förstå samt jämföra företagsledningars, revisorers och analytikers uppfattningar och åsikter om IASBs utkast till standard, ED 3. Uppsatsen syftar framför allt till att undersöka huruvida dessa tre aktörer tror att ett införande av utkastet kommer leda till en redovisning som ger en mer rättvisande bild

²³ Rankin-Johansson, C, *Redovisning av goodwill, en utmaning?* (2001).

²⁴ Mackenzie, B, Simmonds, A, *International accounting standards: A guide to preparing accounts* (2001), s. 230.

²⁵ Rundfelt, R, *Koncernredovisning m.m. diskuterades vid IASB-möte* (2001).

²⁶ Rankin-Johansson, C, *Redovisning av goodwill, en utmaning?*(2001).

av tillgången goodwill, än vad dagens svenska goodwillregler ger, samt vilka konsekvenser ett införande av ED 3 kan få för de tre aktörerna.

1.4 Avgränsningar

Samtliga regler angående goodwill som tas upp i den här uppsatsen avgränsas till att endast belysa de delar som handlar om förvärvad och internt upparbetad goodwill samt val av konsolideringsmetod. Negativ goodwill behandlas alltså inte i denna uppsats.

När vi skriver om utkastet ED 3 behandlas endast de områden i utkastet vilka är intressanta för denna uppsats, det vill säga de delar som behandlar goodwillredovisning. Detta för att ej få ett alltför omfattande problemområde. De punkter vi framför allt baserar uppsatsen på är att avskrivningar på goodwill ska avskaffas samt att poolningsmetoden avskaffas. När vi skriver om konsekvenser av utkastet, samt åsikter och uppfattningar om detsamma, är det just dessa punkter vi avser.

1.5 Målgrupp

I första hand riktar sig denna uppsats till läsare som har en grundläggande kunskap inom ekonomi med inriktning mot redovisning. Dessa bör tycka att ämnet är intressant då vi är inne i en övergång från ett sätt att se på goodwill i redovisningen till ett annat. Vidare bör uppsatsen vara av särskilt intresse för de aktörer som vi grundar vår undersökning på då det är dessa som främst torde beröras av det nya synsättet på goodwill.

1.6 Disposition

För att redan i inledningen göra det lättare för läsaren att följa vårt tillvägagångssätt följer här en kort beskrivning av uppsatsens fortsatta disposition:

I kapitel två redogörs för befintlig metod samt uppsatsens arbetsgång.

I kapitel tre presenteras förekommande teori inom ramen för goodwill och en rättvisande bild. För att läsaren ska få en bakgrundsförståelse för problemen som omger goodwill har vi utfört en omfattande redogörelse för ämnet, varför kapitlet är mycket extensivt.

Kapitel fyra innehåller den empiriska delen av uppsatsen och vi redogör här för själva innehållet i undersökningen som ligger till grund för uppsatsen.

I det femte kapitlet analyserar vi intervjuerna med utgångspunkt i befintlig teori. Ett resonemang förs kring de mönster och tendenser vi funnit i materialet.

I kapitel sex drar vi slutsatser utifrån vår analys och ger även förslag till fortsatta studier.

2 Metod

Valet av metod är beroende av den frågeställning och det syfte som fastställts i första kapitlet, samt även av vilket resultat som förväntas av undersökningen. I detta kapitel beskriver vi därför på vilket sätt frågeställningen angripits, och hur vi har samlat in den empiri och teori vi behövt för att uppfylla syftet med uppsatsen samt besvara vår frågeställning. Sist i kapitlet diskuteras även kritik av vår metod.

2.1 Introduktion

Målsättningen med alla vetenskapliga undersökningar är att resultatet ska ge en så rättvisande bild av verkligheten som möjligt. Undersökningens kunskapsyfte, problemställning och objektområde bör vara avgörande för vilka metodologiska tillvägagångssätt som nyttjas. Arbetets trovärdighet och relevans är alltså beroende av val av metod.²⁷

För att komma fram till den bästa och mest ändamålsenliga metoden och för att slutresultatet på så sätt ska bli tillförlitligt och tillfredsställande har vi ställts inför många metodologiska överväganden. Nedan presenteras den metod vi slutligen valt.

2.2 Angreppssätt

För att närma sig omvärlden måste forskare ta ställning till vilket angreppssätt som är lämpligast för undersökningen.²⁸ Nedan beskrivs därför hur vi gått tillväga, dels då vi dragit slutsatser dels vid vårt val av studie.

2.2.1 Deduktion, induktion och abduktion

De tillvägagångssätt från vilka vetenskapliga slutsatser kan dras kallas induktion och deduktion. Deduktiva slutsatser innebär att man utifrån rådande teorier försöker säga något om enskilda händelser, och med induktion menas att man utifrån en specifik händelse sluter sig till generell kunskap.²⁹ Vi tycker dock inte att det är helt lätt att gå tillväga på uteslutande det ena eller det andra sättet, och därför har vårt angreppssätt karaktäriserats av en växelverkan mellan deduktion och induktion. En sådan integrering av dessa båda tillvägagångssätt kallas för abduktion och är ofta den som används i realiteten. Abduktion tar sin början i empiriska undersökningar, liksom induktionen, men utesluter inte studier i tidigare teorier för att få större förståelse.³⁰ Vi

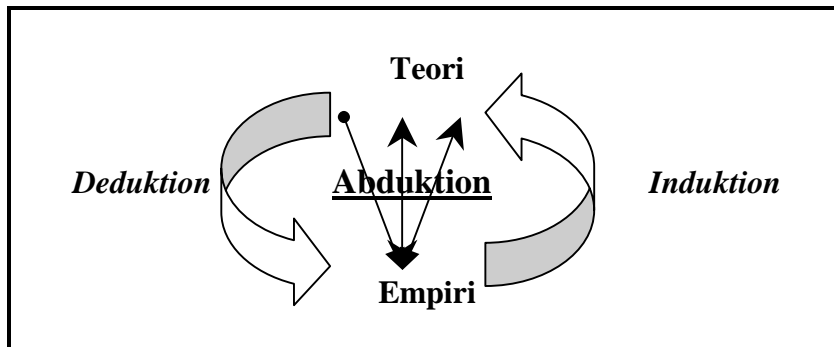
²⁷ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s. 34.

²⁸ Johansson Lindfors, M-B, *Att utveckla kunskap* (1993), s. 54.

²⁹ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s. 29f.

³⁰ Alvesson, M, Sköldberg, K, *Tolkning och reflektion* (1994), s. 42.

har i vår undersökning alltså försökt dels styrka gällande teori med vår empiri, dels utifrån vårt empiriska material sluta oss till teori. Detta åskådliggörs nedan i bilden.

Figur 1: Växelverkan mellan deduktion och induktion
Källa: Egen figur

2.2.2 Val av studie

Vår empiriska verklighet utgörs av de erfarenheter vi hämtat från tre företag, tre revisorer samt tre analytiker. Vår undersökning är en multipel fallstudie då den omfattar mer än en enskild fallstudie, och då intervjuerna utförs under olika betingelser på olika ställen. Vi har gjort en multipel fallstudie eftersom avsikten med vår uppsats är att undersöka, förstå och jämföra de åsikter intervjuobjekten innehar, vilket är lättare att åstadkomma om man undersöker flera fall än ett enda.³¹ Vår undersökning kan även klassificeras som en tvärsnittsstudie, då man vid en sådan undersöker på bredden vid en viss tidpunkt.³² Detta stämmer väl överens med denna studie då avsikten är att undersöka och jämföra tre olika aktörers syn på ED 3 vid ett bestämt tillfälle.

Enligt Dahmström finns det tre undersökningsmetoder:

1. undersökningen kan vara *förklarande*, då avsikten är att försöka förklara varför fenomenet ser ut eller är på ett visst sätt
2. vidare kan den vara *beskrivande* med syftet att beskriva fenomenet
3. den kan slutligen vara *framåtblickande*, vilket innebär att man utifrån förutsättningar vid en viss tidpunkt för undersökningen försöker säga något om framtiden.³³

Eftersom avsikten med vår uppsats är att undersöka, förstå och jämföra de olika aktörernas syn på ED 3, anser vi att vår undersökning kan klassificeras som förklarande.

³¹ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s. 130f.

³² Lekvall, P, Wahlbin, C, *Information för marknadsbeslut* (1993), s. 139.

³³ Dahmström, K, *Från datainsamling till rapport* (1996), s. 11ff.

2.2.3 Kvalitativ och kvantitativ metod

Det finns två olika metoder att välja mellan då man skriver en uppsats; kvantitativ samt kvalitativ metod. Den viktigaste skillnaden mellan dessa är hur man använder sig av siffror och statistik. I den kvantitativa metoden omvandlas informationen till siffror och mängder, och utifrån detta genomförs statistiska analyser. I den kvalitativa metoden bör eller kan inte informationen omvandlas till siffror, då det är forskarens uppfattning eller tolkning av informationen som står i förgrunden. Vidare innebär den kvalitativa metoden en ringa grad av formalisering, medan den kvantitativa metoden är mer formaliserad och strukturerad.³⁴ Huvudargumenten för den kvalitativa metoden är förståelse och upptäckt men framförallt nyfikenhet.³⁵ Andersen menar dock att det centrala i metoden är att man genom olika typer av datainsamling kan skapa en djupare förståelse för det problemkomplex man studerar.³⁶ Syftet med denna metod, och således användningen av den i vår uppsats, är att skapa en djupare förståelse för ämnet, och då det är respondenternas åsikter, tankar och känslor som vi undersöker har en kvalitativ ansats valts. Då det kvalitativa tillvägagångssättet ger ett friare och vidare förståelseperspektiv³⁷ anser vi att denna metod innebär en större handlingsfrihet, och på så sätt gör oss mer öppna för ny kunskap.

2.3 Arbetsgång

Nedan redogörs för vår arbetsgång från urvalsprocess till datainsamling. Vidare diskuteras även validitet och reliabilitet av undersökningen.

2.3.1 Urvalsprocess

När vi hade klart för oss hur vi skulle angripa ämnet påbörjade vi urvalet av de aktörer som ingår i vår undersökning. Vid en undersökning krävs det först och främst att man definierar och avgränsar en population.³⁸ En population är samtliga enheter man önskar att få upplysningar om. Vår studie baseras på tre olika populationer. Vår första population utgörs av svenska börsnoterade företag, då det först och främst är dessa som kommer att omfattas av IASBs standarder efter 2005, och därmed ED 3 vid ett eventuellt antagande. Den andra populationen utgörs av dessa företags revisorer och den sista populationen består av börsanalytiker i Sverige.

För att undersöka och jämföra de tre aktörernas syn på ett införande av ED 3 har vi använt oss av ett bedömningsurval då en totalundersökning inte skulle vara möjlig att utföra inom ramen för denna uppsats. Vid ett bedömningsurval väljs undersökningsenheter ut efter vissa kriterier som på förhand bedöms vara särskilt intressanta. Denna urvalsmetod används när man vill göra en djupare analys av ett litet antal undersökningsenheter, vilket är det vi ämnar göra i denna undersökning.³⁹

³⁴ Holme, I, Solvang, B, *Forskningsmetodik* (1997), s. 76.

³⁵ Starrin, B, Dahlgren, L, Larsson, G & Styrborn, S, *Från upptäckt till presentation* (1991), s. 9.

³⁶ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s. 31.

³⁷ Befring, E, *Forskningsmetodik och statistik* (1994), s. 15.

³⁸ Dahmström, K, *Från datainsamling till rapport* (1996), s. 43.

³⁹ Lekvall, P, Wahlbin, C, *Information för marknadsbeslut* (1993), s. 173.

Bedömningsurvalsmetoden anser vi vara lämplig då vårt syfte inte är att göra någon statistiskt grundad slutsats utan istället att få vissa frågeställningar väl belysta.

Då syftet med uppsatsen är att utröna de tre aktörernas åsikter om ED 3, och även dagens svenska godwillregler, valde vi ut dessa efter vissa kriterier. På så sätt anser vi att vi fått fram de mest lämpliga och intressanta intervjuobjekten för vår undersökning, vilka innehar den erfarenhet inom goodwillområdet vi efterfrågar. Vid urvalet av företagen var det första kriteriet att de skulle vara koncerner. Ytterligare ett krav var att förvärvat goodwill fanns med i företagets koncernbalansräkningar för att de därmed skulle vara intressanta för vår undersökning. Slutligen var ett kriterium geografisk närhet då vi ville genomföra personliga intervjuer. Av de företag i Skåne som uppfyllde ovanstående kriterier utförde vi intervjuer med: Höganäs AB, Sydkraft AB och Trelleborg AB. Utav de företag vi kontaktade var det dessa tre som slutligen var villiga att medverka i vår undersökning.

Vad gäller val av revisorer och analytiker, har vi även här använt oss av ett bedömningsurval. De kriterier som vi anser vara betydelsefulla vid val av revisorer är att de är auktoriserade samt även att de aktivt arbetar med företag som redovisar goodwill, och då sannolikt bör ha en djupare kompetens och erfarenhet inom området. Av samma orsak som vid val av företag har vi valt revisorer i Skåne, det vill säga vi ville utföra personliga intervjuer. För att välja ut revisorer som uppfyller ovanstående kriterier tog vi hjälp av respektive företag, vilka gav oss namnen på de revisorer de anlitar. Vi gick tillväga på detta sätt för att försäkra oss om att de aktivt granskar och reviderar företag som innehar goodwill. De revisorer vi har intervjuat är: Höganäs revisorssuppleant Torbjörn Svensson på Deloitte & Touche och Trelleborgs revisor Eva Henriksson på KPMG. Vidare har vi intervjuat Anita Karlsson på Ernst and Young då ingen av Sydkrafts revisorer hade tid för intervju. Anita Karlsson har varit revisor på bland annat Tetra Pak och uppfyller våra kriterier, därmed är hon ett lämpligt intervjuobjekt.

När det kommer till börsanalytiker har vi fått söka oss utanför Skåne då de främst är verksamma inom Stockholmsområdet. Vår handledare hänvisade oss till ett antal lämpliga analytiker inom detta område. De analytiker som vi har intervjuat är: Stefan Cederberg på Enskilda Securities, Mikael Sens på Handelsbanken Capital Markets samt Ulf Strömsten på Alfred Berg.

Vid bedömningsurval arbetar man vanligen med relativt små urval⁴⁰, vilket vi av tidsskäl också valde att göra. Totalt utfördes nio intervjuer med tre företag, tre revisorer samt tre analytiker. Eftersom vi endast intervjuat ett fåtal representanter från de tre aktörsgrupperna vill vi poängtera att vår avsikt inte är att dra generella slutsatser om populationen, utan att istället belysa och jämföra deras uppfattningar och åsikter om ED 3.

2.3.2 Datainsamlingsmetod

⁴⁰ Ibid, s. 176f.

Vid insamling av data kan man välja mellan primär- och sekundärdata.⁴¹ Primärdata utgörs av data som man själv samlar in medan sekundärdata utgörs av redan befintlig data. Vi har i vår studie använt oss av både primär- och sekundärdata. Våra primärdata utgörs av de nio halvstrukturerade intervjuer vi utfört på de utvalda respondenterna. Våra sekundärdata baseras på den litteratur, artiklar och de uppsatser vi har haft tillgång till under studiens gång. Under planeringsfasen studerade vi främst sekundärdata, vilka gav oss en bred informationsbas för vår primärdatainsamling.

Vid insamling av sekundärdata har databaserna FAR komplett, Libris, AffärsData, Ebsco samt Artikelsök använts. De sökord vi använt oss av är främst: goodwill, immateriella tillgångar, koncernredovisning, ED 3 Business Combinations, FAS 141 och 142 samt IASB. Även FASBs, IASBs och Redovisningsrådets hemsidor har varit viktiga informationskällor.

Datainsamlingsmetoden för våra primärdata är intervjuer där vi utgått från en noga utarbetad intervjumall. Denna är baserad på vår problemdiskussion och innehåller breda huvudfrågor och förberedda följdfrågor. Följdfrågor är av nytta i de fall då spontana svar ej erhålls via de bredare frågorna. Vidare var intervjumallen till viss del anpassad efter varje enskild aktörsgrupp. Med en enkät hade vi haft möjlighet att samla in ett större antal svar, men vi ansåg att detta inte var en lämplig metod då det skulle begränsa våra möjligheter att ställa följdfrågor och be respondenterna utveckla sina svar.

Vid en intervju finns det olika typer av tekniker att använda sig av. Eftersom vi hade ett klart och tydligt problemområde valde vi halvstrukturerade intervjuer där vi förde en dialog med respondenten. När respondenten berörde något som vi fann av särskilt intresse ställde vi följdfrågor och bad denne att utveckla resonemanget. Enligt Holme och Solvang är den personliga intervjuformen en flexibel intervjuteknik, då man kan gå tillbaka till undersökningsspersonen och få ytterligare information om något saknas eller om man inte förstått delar av den information man erhållit.⁴² Vidare menar Holme och Solvang att datainsamling och analys på detta sätt kan överlappa varandra. Med hänsyn till ovanstående resonemang såg vi till att samtliga respondenter gav oss möjligheten att återkomma med kompletterande frågor.

Intervjuerna med företagen och revisorerna utfördes enligt samma metod, det vill säga besöksintervju. Inför intervjuerna hade vi på förhand fördelat rollerna som frågeställare, sekreterare och observatör mellan oss. Detta gjorde vi för att dels underlätta att alla områden blev täckta och registrerade, dels respondenten skulle veta vem han eller hon talade med. Vid de flesta av våra besöksintervjuer fick vi samtycke till att använda oss av bandspelare. Det förenklade hela arbetsprocessen, och missförstånd samt feltolkning kunde undvikas. Vi satte även i system att under intervjuernas gång föra kortfattade anteckningar. Efter varje intervju skrev vi en sammanfattning av samtalen för att enklare kunna se helheten och ta ut de nyckelavsnitt som var mest intressanta för vår uppsats. Allt detta skedde med strävan att uppnå största möjliga objektivitet.

⁴¹ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s. 150.

⁴² Holme, I, Solvang, B, *Forskningsmetodik och statistik* (1991), s. 100.

Liksom Trost skriver, tycker vi det är en fördel att vara minst två när man genomför en besöksintervju eftersom man då kan komplettera varandra och på så sätt få en djupare förståelse.⁴³ Vi har lättare kunnat observera gester och ansiktsuttryck, och risken för att missa viktiga aspekter minimerades eftersom vi var tre och alla deltog vid samtliga intervjuer. Intervjuerna tog cirka fyrtiofem minuter vardera och vi fick en känsla av att personerna vi intervjuade var avslappnade och spontana. Något som vi tror bidrog till den avslappnade stämningen var att respondenterna fått tillgång till intervjumanualen i förhand för att på så sätt kunna förbereda sig för intervjun. Ytterligare en orsak till den avslappnade stämningen tror vi var att vi talade om för alla respondenter att de skulle vara anonyma i uppsatsen.

Eftersom analytikerna befann sig på långväga avstånd gjorde vi telefonintervjuer med dessa, då detta är ett billigare alternativ än besöksintervjuer. Dessa intervjuer tog cirka trettio minuter. Telefonintervjuerna liknar på flera sätt besöksintervjuerna, till exempel då det även här är möjligt att stimulera respondenten att ge utförliga och exakta svar samt att be den klargöra otydligheter i svaren. Risken kan dock vara att svaren inte blir lika detaljerade och genomtänkta som vid en besöksintervju, vilket vi dock försökt gardera oss mot då analytikerna på förhand fått tillgång till frågorna. Ännu en nackdel med telefonintervju är att möjligheten till att utläsa respondentens kroppsspråk försvinner. Vi anser dock inte att detta varit något hinder då de frågor vi ställt har varit av kunskapskaraktär och därigenom inte så känsliga att svara på.⁴⁴

Holme och Solvang skriver att det kan finnas viss information som personen inte vill att andra ska ha tillgång till. De menar att forskaren måste kunna lova diskretion när denne samlar in information och återger den i uppsatsen.⁴⁵ För att få en större tillförlitlighet i materialet har vi därför valt att inte nämna respondenterna vid namn i anslutning till de svar som erhållits, för att på så sätt kunna bibehålla känslig och kontroversiell data. Vidare är vi inte heller ute efter att peka ut en specifik respondent. Vi har dock gett en kort beskrivning av respektive respondent i början av empirikapitlet för att läsaren ska få en uppfattning om vilka intervjuobjekt vi grundat vår undersökning på.

2.3.3 Reliabilitet och validitet

Med reliabilitet menas i allmänhet frånvaron av slumpmässiga fel i mätningarna. Detta vill säga att mätningarna ska vara konsekventa och förutsägbara för att mätningen ska ha hög reliabilitet. I praktiken innebär detta att upprepade mätningar under likvärdiga förhållanden ska ge samma resultat.⁴⁶ Vi ser stora svårigheter att bestämma reliabiliteten i vår undersökning av två anledningar. För det första är begreppen reliabilitet och validitet sprungna ur kvantitativ forskning vilket gör dem svåra att applicera på vår kvalitativa undersökning.⁴⁷ För det andra har det varit praktiskt omöjligt att applicera test-retest-metoden som används för att uppskatta stabiliteten i undersökningar. Denna metod innebär att man genomför samma mätning

⁴³ Trost, J, *Kvalitativa Intervjuer* (1997), s. 43f.

⁴⁴ Dahmström, K, *Från datainsamling till rapport* (1996), s. 63ff.

⁴⁵ Holme, I, Solvang, B, *Forskningsmetodik och statistik* (1997), s. 335.

⁴⁶ Halvorsen, K, *Samhällsvetenskaplig metod* (1992), s. 41f.

⁴⁷ Trost, J, *Kvalitativa Intervjuer* (1997), s. 101.

två eller flera gånger.⁴⁸ För att motverka låg reliabilitet har vi dock försökt göra varje intervjusituation så lik den andra som möjligt genom att samtliga intervjuer har ägt rum på respondentens arbetsplats. Vi har också strävat efter att ställa frågorna på ett liknande sätt vid varje tillfälle. Med detta taget i beaktande tror vi att vår undersökning har en godtagbar reliabilitet.

Validitet, giltighet, avser frånvaro av systematiska mätfel och innebär att forskaren mäter det fenomen man avser att mäta och ingenting annat. Problemet med att få valid information är i princip mindre i kvalitativa studier än i kvantitativa eftersom man kommer undersökningsenheterna så nära.⁴⁹ Det finns en mängd sätt att bedöma en undersöknings validitet, varav vi har använt oss av två stycken: begreppsvaliditet och innehållsvaliditet. Begreppsvaliditet handlar om huruvida det finns en förståelse för de bakomliggande teorierna hos undersökaren, det vill säga hur väl forskaren är insatt i ämnet som undersöks. En sådan förståelse ökar möjligheten att erhålla en hög validitet.⁵⁰ Vi anser att vår undersöknings validitet har påverkats i en positiv riktning då vi har studerat och tillgodogjort oss en stor mängd litteratur inom området. Innehållsvaliditet innebär att en expert subjektivt anser att mätinstrumentet är lämpligt för att mäta det forskaren avser att mäta.⁵¹ Vi anser att vi stärkt validiteten i vår undersökning då våra handledare har granskat intervjumanualen och de har ansett den lämplig.

2.3.4 Metodkritik

Vi är medvetna om att det kan finnas vissa brister i vårt val av metod och arbetsgång. Redan vid urvalet kan viktiga åsikter ha gått förlorade, bland annat med hänsyn till det låga antalet intervjuobjekt. Vi skulle kunna ha utfört en enkät för att erhålla ett större urval av populationen, men vi ser dock fler fördelar med vår valda metod. Vid personlig intervju anses risken för mätfel vara mindre än vid en enkät då båda parter ges möjlighet förtydliga sådant som annars kan uppfattas som oklart. Då vi dessutom inte är ute efter att generalisera, utan mer av att nå ett djup inom området, är personliga intervjuer att föredra. Vi är också medvetna om att om någon annan utför samma undersökning kan de komma fram till ett annorlunda resultat då våra egna värderingar i viss mån trots allt kan ha präglat undersökningen. Vi försökte dock ställa frågorna så att de i största möjliga mån inte skulle vara ledande. Detta är en grundprincip för all intervjumetodik, det vill säga att man ska försöka undvika att ställa vinklade frågor som kan manipulera respondenten i en viss riktning⁵².

Vi är även varse att ett användande av bandspelare kan uppfattas som störande och påverka respondenten på ett hämmande och negativt sätt. Vi tror dock inte att så har varit fallet vid våra intervjuer, dels då det har skett i samtycke med intervjuobjekten, dels att dessa har fått ta del av frågorna i förhand. Vidare har våra respondenter stor erfarenhet och kunskap inom området vilket torde innebära att de kände säkerhet inför intervjun.

⁴⁸ Befring, E, *Forskningsmetodik och statistik* (1994), s. 61.

⁴⁹ Holme, I, Solvang, B, *Forskningsmetodik och statistik* (1997), s. 94.

⁵⁰ Kinnear, T, Taylor, J, *Marketing research – an applied approach* (1996), s. 235.

⁵¹ Ibid.

⁵² Befring, E, *Forskningsmetodik och statistik* (1994), s. 70.

Undersökningen kan ha påverkats i negativ riktning av att respondenterna har tolkat våra frågor på olika sätt eftersom alla har olika preferenser. Vi vill också tillägga att våra redovisningskunskaper jämfört med intervjuobjektens är limiterade. Man bör därför ha i åtanke att utformningen av frågor och tolkningen av svaren kan ha misstolkats av oss men även av respondenterna. Med tanke på ovanstående resonemang är vi alltså medvetna om att vår undersökning kan ha vissa brister. Vi anser dock ändå att tillförlitligheten i vår undersökning är mer än godtagbar då de personer vi har valt ut att intervjua sitter på sådana positioner att de har stor insyn och kunskap om det ämne vi valt att belysa.

Slutligen vill vi poängtera att vi är medvetna om att den definierade populationen ej representerar samtliga företags, revisorers och analytikens åsikter och uppfattningar. Som tidigare nämnts är vi dock inte ute efter att dra generella slutsatser utan istället att få vissa frågeställningar väl belysta.

Nedan följer en beskrivning av vår arbetsgång under uppsatsens producerande:

Figur 2: Egen metodmodell

3 Teori

I det här kapitlet presenteras de teoretiska områdena som vi utifrån vårt syfte valt att grunda vår uppsats på. För att läsaren ska få en bakgrundsförståelse för vår problematisering ges först i detta kapitel en förklaring till vad som avses med tillgångar i allmänhet, för att sedan komma in på ämnet immateriella tillgångar och slutligen på begreppet förvärvad goodwill. Efter detta beskrivs olika konsolideringsmetoder. Därefter ges en sammanfattning av de svenska lagar och rekommendationer som behandlar koncernmässig goodwill, samt en kort beskrivning av harmonisering med internationella redovisningsnormer. Detta efterföljs av en beskrivning av förslaget ED 3, och slutligen förs en diskussion kring det krav på en rättvisande bild som ställs i Årsredovisningslagen. Vi har valt dessa områden eftersom vi anser att de är grundläggande för att uppfylla vårt syfte då de har starka samband och går in i varandra. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning.

3.1 Tillgångar och goodwill

I detta avsnitt presenteras först en mer allmän beskrivning på tillgångar, därefter redogörs för goodwill och dess problematik. Goodwill har genom årtionden varit ett av de stora diskussionsämnena inom redovisningen, och det är enormt många teoretiker och författare som har skrivit om goodwill och dess problem. Nedan redogörs för några av dessas åsikter och uppfattningar angående förvärvad goodwill.

3.1.1 Vad är en tillgång?

Alla resurser som ett företag har till sitt förfogande betraktas inte som tillgångar och redovisas inte som sådana i företagets balansräkning. Exempelvis är anseenden om god service- och leveranssäkerhet och om lojal personal värdefulla resurser, men dessa ska inte tas upp i företagets redovisning. Vad är det då som avgör om en resurs ska betraktas som en tillgång? Frågan har behandlats av en rad redovisningsforskare och FASB, och även IASB har sammanfattat forskningslitteraturen i följande tre kriterier: 1) resursen ska förväntas att direkt eller indirekt bidra till ekonomiska fördelar för företaget i framtiden, 2) resursen ska kontrolleras av företaget, det vill säga att ett visst företag har rättigheten till nyttan, 3) resursen ska ha uppkommit som en följd av en tidigare transaktion eller inträffad händelse. Samtliga dessa kriterier ska vara uppfyllda för att en resurs ska anses utgöra en tillgång. För att en tillgång ska tas in i balansräkningen krävs dessutom att ett ytterligare kriterium är uppfyllt, nämligen det så kallade erkännandekriteriet. Redovisningsrådets översättning av IASBs "Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements" punkt 89 lyder:

En tillgång ska redovisas i balansräkningen när det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med innehavet kommer att tillföras företaget och när dess anskaffningskostnad eller värde kan mätas på ett tillfredställande sätt.

I balansräkningen delas tillgångar huvudsakligen in i omsättnings- och anläggningstillgångar. Enligt ÅRL 4 kap., 1 §, är en tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehåsa i rörelsen en anläggningstillgång. Det finns tre kategorier av anläggningstillgångar; immateriella, materiella samt finansiella. De immateriella tillgångarna skiljer sig från materiella genom att de uppkommer som en följd av anskaffning eller produktion av tjänster, vilka förväntas vara till nytta för företaget under en längre period. Hendriksen definierar dem som en resurs som inte är kroppslig, men som representerar framtida vinster. Vidare menar han att det kapital som den immateriella tillgången företräder inte blir tillgängligt vid en och samma tidpunkt, utan gradvis över en längre tidsperiod.⁵³ Enligt Redovisningsrådet definieras en immateriell tillgång som en identifierbar icke-monetär tillgång som inte har någon fysisk substans vilken används för produktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster, samt för uthyrning till andra eller för administrativa ändamål.⁵⁴ En immateriell tillgång är alltså väldigt specifik till sin natur och kan till exempel vara aktiverade utgifter för forsknings- och utvecklingsarbeten, patent, licenser och varumärken. Till immateriella tillgångar räknas även förvärvat goodwill.

3.1.2 Redovisning av immateriella tillgångar

Redovisning av immateriella tillgångar innebär tre huvudsakliga problem: definition, värdering samt erkännande. Svårigheten ligger således inledningsvis i att utveckla kriterier för vad som utgör en tillgång. Definitionen måste dessutom vara tillräckligt generell för att vara användbar. Det som utgör en tillgång för ett företag behöver inte utgöra en tillgång för ett annat. Dessa problem blir större när det gäller immateriella tillgångar än när det gäller materiella tillgångar bland annat på grund av att det är en tillgång utan egentlig fysisk existens, vars värde beror på de rättigheter som ägandet medför.⁵⁵ De viktigaste gemensamma dragen för immateriella tillgångar är den osäkerhet som är förknippad med de framtida fördelar, som ofta är svåra att beräkna, samt att avgöra vilka inkomster dessa fördelar har gjort upphov till. Det är också svårt att matcha dessa fördelar till rätt tidsperiod. I de flesta fall är det inte heller möjligt att avgöra vilka delar av vinsten som kan hänföras till immateriella tillgångar respektive andra tillgångar. Det är inte heller lätt att separera dessa tillgångar från den övriga verksamheten då de endast existerar och har ett värde i kombination med andra materiella tillgångar.⁵⁶ Den immateriella tillgången, goodwill, som förekommer vid företagsförvärv kan alltså aldrig säljas separat från bolaget som helhet, det vill säga den kan inte säljas fristående från övriga tillgångar. Således är varje belopp som tillskrivs goodwill unikt för den som gjort värderingen och för den speciella tidpunkten då den gjordes.⁵⁷

3.1.3 Historiskt perspektiv på goodwill

⁵³ Hendriksen, E, *Accounting Theory* (1982), s. 399f.

⁵⁴ RR 15 p. 2 (2003), s. 843.

⁵⁵ Falkman, P, *Redovisningens reglering* (2001), s. 61.

⁵⁶ Hendriksen, E, *Accounting Theory* (1982), s. 401.

⁵⁷ Barnden, R, *Goodwill-regler problem för svenska företag?* (1987).

Den immateriella tillgången goodwill har länge varit, och är fortfarande, ett hett internationellt debattämne. Diskussionen förs mestadels om huruvida goodwill ska betraktas som en tillgång samt hur tillgången i så fall ska redovisas, värderas och skrivas av. Goodwill hör till ett av de svåraste områdena inom redovisningsteorin av den orsaken att tillgången är mycket svår att mäta, och av den anledningen att det föreligger en svårighet att fastställa en exakt ekonomisk livslängd. Eftersom begreppet goodwill är så svårdefinierat har det under tidens gång, i redovisningslitteraturen, vuxit fram flera olika definitioner. Det kan vara på sin plats att jämföra ett antal olika definitioner på goodwill.

Från början var definitionen på goodwill väldigt snäv men efterhand har den utvidgas mer och mer. Redan 1571 användes begreppet goodwill och då i det sammanhang att en man testamenterade bort sitt företag och därmed också sin goodwill. I ett rättsfall, i början på 1800-talet, gjorde Lord Eldon ett uttalande om att goodwill inte var annat än "...the probability that the old customers will resort to the old place". (Kam, 1991, s.402) Hans begreppsförklaring sätter goodwill i relation till immateriella fördelar som bra affärsläge och trogna kunder.⁵⁸

Alltså betraktades goodwill från början som de goda relationer som man hade till sina kunder, och ett bra affärsläge kunde öka företagets goodwill. I början av 1900-talet kom ett nytt synsätt att utformas. Enligt Paton och Littleton var goodwill ett uttryck för framtida övervinster. De extra vinsterna var immateriella tillgångar som inte syntes i balansräkningen förrän företaget förvärvats. Övervärdet, goodwillen, som visade sig i det förvärvade företagets redovisning kunde bestå av olika faktorer, som till exempel skicklig företagsledning, känt varumärke med bra rykte samt humankapital. Dessa faktorer hade dock det engelska rättsväsendet redan under slutet av 1800-talet behandlat. Rättsväsendet behandlade också goodwill som något som inte gick att separera från företaget. Under 1920 befästes det i redovisningslitteraturen att goodwill uppstod på grund av att företaget hade en överlägsen intjäningsförmåga gentemot likartade företag.⁵⁹ Innan börskraschen 1929 i USA hade man haft en optimistisk syn på redovisningen, det vill säga att man hade litat på förfaringsätt i affärer och redovisning. Efter kraschen ersattes denna syn med en extremt konservativ redovisning. Nu hade aktiebolag blivit den klart dominerande bolagsformen, och aktiekursen baserades oftast på rörelsens framtida intjäningsförmåga. Allt detta ledde till att redovisningen av goodwill blev av betydelse eftersom den genom avskrivningar påverkade resultatet i företaget. All värdering började grundas på försiktighetsprincipen och företagen blev allt mer aktsamma i sin redovisning.⁶⁰

3.1.4 Goodwill idag

Synen på goodwill har alltså förändrats en del över tidens gång, och Reilly och Schweih's anser att det inte finns någon universellt accepterad definition av begreppet.⁶¹ Man skulle kunna säga att det finns ungefär lika många synsätt på goodwill som det finns forskare och teoretiker inom området. Hur ser då synen på

⁵⁸ Kam, V, *Accounting Theory* (1991), s. 401f.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 92.

⁶¹ Reilly, R, Schweih's, R, *Valuing Intangible Assets* (1999), s. 381.

goodwill ut idag? Reilly och Schweihls menar att ekonomer ofta har en snäv definition av goodwill som det värde vilket inte kan hänföras till någon annan egendom, materiell som immateriell, i företaget. Revisorerna har däremot en bredare definition, menar författarna, då de definierar goodwill som förvärvspriset minus marknadsvärdet på det förvärvade företagens materiella tillgångar. I de flesta företagsanalyser används en blandning av dessa två aktörers definitioner på goodwill. Den definition som analytiker ofta begagnar sig av är att goodwill är det oidentifierbara immateriella värdet som blir över i företaget efter att passande värden har blivit hänfödda till alla identifierbara materiella och immateriella tillgångar.⁶²

Den rättsliga definitionen av goodwill lyder enligt ÅRL ”den ersättning som vid förvärv av rörelse överstiger det behållna värdet av de tillgångar som förvärvats och de skulder som övertagits”.⁶³ Förvärvad goodwill är alltså den del av ersättningen för ett förvärvat företag som överstiger värdet av nettotillgångarna där förvärvade tillgångar och skulder omräknats till marknads- eller nyttjandevärden. Förvärvad goodwill kan ses som ett uttryck för en förväntan om en framtida överräntabilitet, och eftersom företaget kontrollerar ”resursen”, och den har uppkommit som en följd av ett företagsförvärv kan de tre kriterierna, vilka nämnts tidigare, för att en tillgång ska existera anses vara uppfyllda.⁶⁴

Idag definieras ofta goodwill som skillnaden mellan köpeskillingen och nettot av marknadspriset på de tillgångar som förvärvats och de skulder som övertagits.⁶⁵ Det förvärvande företaget betalar alltså ett högre pris än vad som motsvarar värdet av tillgångarna och skulderna som ingår i det förvärvade bolaget. Enligt Andersson och Söderquist är anledningen till att man betalar ett högre pris att man tror att det i rörelsen finns ett övervärde som kommer att kunna utnyttjas i framtiden.⁶⁶ Goodwill utgör alltså en betalning för förväntade framtida vinster. Thorell tar upp andra orsaker till att goodwill, affärsvärde, uppstår. Han menar att goodwill till exempel kan vara värdet av att förvärvet anses möjliggöra fördelaktigheter för företaget genom en stor upparbetad marknad, bra affärskontakter eller ett starkt varumärke hos det förvärvade företaget.⁶⁷ Rundfelt skriver att förklaringen till att goodwill uppkommer inte endast är förväntningarna om högre framtida vinster i det företag som köpts upp, utan att det också beror på förväntningar om synergieffekter. Han menar att köparen räknar med att uppnå positiva effekter för koncernen som helhet genom samordning mellan företagen, till exempel att kunna utnyttja tillverkningsresurserna eller distributionsnätet mer effektivt, vilket ger att vinsterna ökar och därmed motiverar ett goodwillvärde.⁶⁸

3.1.5 Är goodwill en tillgång?

I debatten om goodwill har tyngdpunkten varit frågan om goodwill ska anses som en tillgång eller inte. Det finns alltså olika syner på det hela. De som menar att den är en

⁶² Ibid, s. 383.

⁶³ Årsredovisningslag (1995:1554) kap. 4, 2 § första stycket.

⁶⁴ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 206.

⁶⁵ Elling, J, *Årsregnskabsteori i analytiskt perspektiv* (1996), s. 175.

⁶⁶ Andersson, S, Söderquist, B, *Års- och koncernredovisning* (1996), s. 88.

⁶⁷ Thorell, P, *Företagens redovisning* (1999), s. 93.

⁶⁸ Rundfelt, R, *Redovisning av goodwill – ett olösligt problem* (1997).

tillgång hänvisar sitt argument till den betalning som skett, och fastställer samtidigt att goodwillvärdet kan uppfattas som ett nuvärde av förväntade framtida extra vinster till följd av bland annat synergier. De som inte håller med om att goodwill är en tillgång pekar ofta på två olika skäl. Det första motargumentet är att goodwill inte faller inom den föreställningsram, det vill säga de kriterier, vilka vi nämnt tidigare, som ska vara uppfyllda för att en resurs ska anses vara en tillgång. De menar att eftersom goodwill inte är separerbar, utan endast existerar i kombination med andra tillgångar, kan inte företaget sälja vidare tillgången eller använda den på olika sätt. Detta ger att goodwill inte är en resurs som företaget har kontroll över och ska därför inte redovisas som en tillgång. Det andra motargumentet är att det är marknadens uppgift att uppskatta vinster som kan komma i framtiden, och det är marknadens aktörer som ska värdera företag med utgångspunkt i dessa uppskattningar. Underlag för uppskattningarna är den information som finns om de tillgångar som företaget äger, samt även konjunkturutsikter. Enligt Rundfelt brukar analytiker undvika beräkningar gjorda av företagen då de gör sina prognoser, det vill säga de utesluter goodwillposten och dess avskrivningar i sina analyser då det är företagets uppskattade värde och inte marknadens.⁶⁹ Revell anser att "bra" analytiker inte borde bry sig om företags goodwillavskrivningar då de gör sina analyser, då dessa bara är en redovisningsteknisk åtgärd och ingenting annat.⁷⁰

3.1.6 Goodwill och avskrivningstid

Avskrivningstiden för goodwill har behandlats i många artiklar, och internationellt varierar den redovisningsmässiga lösningen på goodwill-problemet. Man har i olika länder vid olika tider kommit fram till att förvärvat goodwill ska eller får redovisas på helt olika sätt, vilket kan tyckas konstigt då det tillsynes handlar om en och samma företeelse.⁷¹ I de flesta länder redovisas goodwill som en tillgång och blir föremål för avskrivningar. Debatten om avskrivningarna har dock gått ifrån den ena ytterligheten, att skriva ned hela goodwillposten genast vid förvärvet, till den andra ytterligheten, den tidigare amerikanska regeln att skriva av goodwill upptill fyrtio år. Den allmänna uppfattningen i USA i början på 1900-talet var att goodwill skulle skrivas bort mot eget kapital och följaktligen inte belasta resultatet eftersom den ansågs vara en beständig tillgång liknande mark. De flesta av den tidens revisorer var förespråkare för detta synsätt, men det fanns de som ansåg att goodwill skulle elimineras gradvis, och då bara om företaget var vinstgivande.⁷² Efter börskraschen 1929 började man i USA att inrikta sig på hur man helt skulle kunna utesluta goodwill ur balansräkningen. Man ansåg att man hade tre vägar att gå: 1) bibehållande av det redovisade värdet, 2) gradvis reducering av det redovisade värdet, 3) fullständig bort- eller nedskrivning. Alla tre metoderna har tillämpats i olika länder under olika tidsskeden. Där det redovisade värdet skulle minskas genom avskrivningar blev sättet för avskrivningarna betydelsefulla. När det kom till de andra två alternativen gällde det inte att bara att välja den ena eller den andra utan även mellan att belasta årets resultat, överkurs och balanserade vinstmedel.⁷³

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Revell, J, *Goodwill hunting* (2001), s. 172.

⁷¹ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 29.

⁷² Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 81.

⁷³ Ibid, s. 95.

Som nämnts tidigare är en möjlig förklaring till att tillgångsposten goodwill uppstår att det förvärvade företaget förväntas ha en framtida överlönsamhet. Schuster argumenterar för att goodwillvärdet borde skrivas av om man antar att överlönsamheten endast kommer att uppträda under en begränsad tid. En annan möjlig förklaring till varför goodwillposten uppstår, vilken också har nämnts ovan, är att det förvärvade företaget förväntar sig stordriftsfördelar som leder till en förbättrad lönsamhet. Även här är det motiverat att skriva av goodwillen skriver Schuster.⁷⁴ Gynther anser dock att förvärvad goodwill kan öka i värde snarare än minska, och bör därför inte skrivas av kontinuerligt.⁷⁵ De flesta författare har dock den uppfattningen att goodwill är en tillgång som inte har något beständigt värde, utan har en begränsad ekonomisk livslängd, i likhet med de flesta andra tillgångar, och ska därför skrivas av under denna period.

I den amerikanska rekommendationen APB 17 nämndes fyra olika sätt att redovisa goodwill. Rekommendationen avvisade direktavskrivning av goodwill, eftersom det skulle innebära ett avsteg från principen att matcha utgifter mot intäkter. De ansåg alltså att man på det här sättet inte löste goodwillproblematiken eftersom man inte tar ställning till den ekonomiska livslängden. För att komma runt dilemmat beslöt man att fastställa en maximiperiod för avskrivning, det vill säga fyrtio år som med hänsyn till olika faktorer kunde och ofta borde underskridas. De lutade sitt beslut mot argumentet att det datum då värdet blir noll inte kunde bestämmas, och därför måste slutet för den ekonomiska livslängden, för redovisningsändamål, bestämmas godtyckligt till viss tidpunkt eller viss tidsrymd. Ett motiv till att tillämpa så lång avskrivningstid är givetvis att förvärvet leder till positiva effekter under så lång tid.⁷⁶

Diskussionen kring hur lång avskrivningstid man ska tillämpa på goodwill är och har varit gränslös. Dock har det även förts debatt om posten verkligen ska skrivas av överhuvudtaget. Författarna Underdown och Taylor anger både skäl för och emot avskrivning av goodwill. Skäl för att inte skriva av är bland annat att goodwill har ett beständigt värde och därför inte ska skrivas av. Vidare menar de att goodwill inte heller borde skrivas av då den inte förbrukas i intäktprocessen och att kostnaden för att köpa ett annat företags goodwill inte realistiskt torde kunna associeras med framtida betalningar som företaget förväntas tillgodogöra sig. Goodwillpostens värde kan också stiga och därmed finns det ingen anledning till att skriva av posten.⁷⁷

Skäl för att skriva av är, enligt författarna, bland annat att goodwill inte skiljer sig från andra tillgångar och därmed finns det inga skäl för särbehandling. Goodwillposten är baserad på godtyckliga uppskattningar och därmed är inte avskrivningar på goodwill annorlunda än andra tillgångar när kostnader och intäkter ska matchas. Deras slutliga skäl till att goodwill ska skrivas av är att förvärvad goodwill successivt ersätts av internt upparbetad sådan vilket då helt naturligt bör återspeglas i redovisningen.⁷⁸

⁷⁴ Schuster, W, *Koncernredovisning ur ett analytiskt perspektiv* (1999), s. 52.

⁷⁵ Gynther, Reg. S, *Some "Conceptualizing" on goodwill* (1969), s. 253.

⁷⁶ Barnden, R, *Goodwill-regler problem för svenska företag?* (1987).

⁷⁷ Underdown B & Taylor P, *Accounting theory and policy making* (1985), s. 258.

⁷⁸ *Ibid*, s. 259.

3.2 Konsolideringsmetoder

Valet av konsolideringsmetod är avgörande för om det vid konsolideringen skapas goodwill. Dessutom är en av de stora punkterna i utkastet ED 3, på vilket denna uppsats till stor del baseras, att poolningsmetoden avskaffas och endast förvärvsmetoden är tillämplig vid konsolidering. Med hänsyn till detta beskriver vi nedan dessa två konsolideringsmetoder.

3.2.1. Förvärvsmetoden och poolningsmetoden

Förvärvsmetoden är den konsolideringsmetod som används i normalfallet. Denna metod används då ett företag förvärvar ett annat, det vill säga när man kan utse att ett av företagen är köpare av det andra. Syftet med förvärvsmetoden är att i koncernredovisningen tillämpa samma principer som vid vanligt köp av tillgångar. Vid användandet av förvärvsmetoden uppstår goodwill då det förvärvande företaget betalar ett högre pris än vad som motsvarar värdet av tillgångarna och skulderna som ingår i det förvärvade bolaget. Om det inte går att fastslå en förvärvare är konsolideringen att se som ett samgående.⁷⁹

Poolningsmetoden tillämpas när två företag går samman, det vill säga när det inte går att peka ut någon av parterna som en självklar köpare. I RR 1:00 anges att ett samgående ska redovisas enligt poolningsmetoden. Vid denna metod behåller man värdena på tillgångar och skulder, och den enda korrigering som sker av respektive företags balansräkningar och/eller koncernbalansräkningar är samordningen av tillämpade redovisningsprinciper, således uppkommer ingen goodwill.

Poolningsmetoden anses populär då den inte skapar goodwill⁸⁰, och användandet av denna metod riktar ofta intresset mot frånvaron av goodwillavskrivningar.⁸¹ I Sverige har den inte tillämpats i så stor utsträckning men bland annat Getinge har dock tillämpat metoden, och kan exemplifieras som ett fall som blev kraftigt kritiserat på grund av val av konsolideringsmetod. Detta trots att metoden verkligen var berättigad i detta fall och att sammanslagningen var lyckad utan några negativa effekter med hänsyn till val av konsolideringsmetod.⁸² Vidare har poolningsmetoden fått kritik för att den för vidare inaktuella värden, och det har dessutom ansetts felaktigt att använda sig av en metod som inte anger någon förvärvare då vissa kritiker påstår att det alltid är fråga om förvärv.⁸³

Tidigare när metoden var tillämpbar i USA ställde man upp hårda krav för användandet av metoden. Detta för att förhindra missbruk, vilket bestod i att använda poolningsmetoden när det egentligen var fråga om förvärv. Metoden har ändå missbrukats i USA då den ansetts populär eftersom företagen kunnat undkomma goodwillavskrivningarna. Missbruket var en av anledningarna till att den

⁷⁹ Thomasson, J, *Extern redovisning och finansiell analys* (2000), s. 169.

⁸⁰ Ryan, V, *Goodwill hunting* (2001).

⁸¹ Schuster, W, *Koncernredovisning ur ett analytiskt perspektiv* (1999) s, 79

⁸² Peters, Björn, ekonomichef, Höganäs. Personlig intervju den 16 maj 2003.

⁸³ Nilsson, S-A, *Poolningsmetodens vara eller ej* (2003).

avskaffades.⁸⁴ I Sverige är poolningsmetoden fortfarande tillämpbar, dock får den endast användas i exceptionella fall⁸⁵.

3.3 Goodwillregler

Den första uttryckliga svenska regeln om redovisning av goodwill är cirka sextio år gammal, därefter har lagstiftningen inom detta område förändrats och utvecklats i stor omfattning. Som en del av harmoniseringen anpassas svenska goodwillregler efter internationella redovisningsstandarder, men även efter de europeiska redovisningsdirektiven, vilka i sin tur anpassas efter internationella redovisningsstandarder.

3.3.1 Historiskt om svensk normgivning för goodwill

Den första uttryckliga svenska regeln om redovisning av goodwill kom i 1944 års ABL. Enligt denna skulle goodwill årligen skrivas av med skäligt belopp, dock minst en tiondel. Vissa särskilda omständigheter kunde emellertid göra det tillåtet att göra avskrivningar med mindre andelar, under förutsättning att detta var i enlighet med allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased.⁸⁶

I mitten av sjuttioalet kom en ny lagstiftning och reglerna om goodwill överfördes till BFL (Bokföringslag, 1976, 17 §). Detta innebar att reglerna nu inte bara gällde för aktiebolag utan för alla företag. Med denna nya lag kom en enda ändring, vilken var att förvärvat goodwill skulle avskrivas på maximalt tio år. Det blev alltså inte längre tillåtet, under några omständigheter, att skriva av under en längre tid än tio år. År 1987 konstaterades dock att bristen på efterlevnad var stor, särskilt vad gällde redovisning av goodwill.⁸⁷ För att ge fäste för redovisningsrekommendationer till en bredare krets togs ansats till en redovisningsnämnd⁸⁸ och 1989 bildades Redovisningsrådet⁸⁹. Fyra år senare, med andra ord 1991, kom en rekommendation från Redovisningsrådet om att koncerngoodwill skulle tas upp som en tillgång. Regeln innebar vidare att denna tillgång borde skrivas av under en period på tio år och perioden fick aldrig överstiga tjugo år. Bortskrivning var härmed alltså inte längre tillåtet och detsamma gällde för nedskrivning, om den inte var nödvändig. Vid ingången av 1997 ersattes reglerna i BFL, för aktiebolag och vissa handelsbolag, med bestämmelserna i årsredovisningslagen (ÅRL).⁹⁰

3.3.2 Nuvarande svensk normgivning för goodwill

Nedan följer en presentation av dagens svenska goodwillregler vilka regleras bland annat i Redovisningsrådets rekommendation RR 1:00, som behandlar

⁸⁴ Kedner, G, Svenberg, S-Å, *Koncernredovisning* (1996), s. 146.

⁸⁵ RR 1:00 p. 23 (2003), s. 23.

⁸⁶ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 5f.

⁸⁷ *Ibid.*, s. 6.

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ Förord till Redovisningsrådets rekommendationer (2003), s. 658.

⁹⁰ Nilsson S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 6f.

koncernredovisning, och RR 17 om nedskrivningar. Vidare presenteras även de regler för goodwill som finns i årsredovisningslagen.

3.3.2.1 Koncernredovisning

Rekommendationer om koncernredovisning utges av Redovisningsrådet. Rådet har till uppgift att främja utvecklingen av god redovisningssed och dess rekommendationer utformas med utgångspunkt ifrån de standarder vilka utges av IASC.⁹¹

Redovisningsrådets rekommendation RR 1:00, vilken behandlar koncernredovisning, trädde i kraft 1 januari 2002⁹². Enligt denna ska goodwill redovisas i balansräkningen till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuell nedskrivning⁹³. Vidare ska avskrivningar av goodwill ske på ett systematiskt sätt över nyttjandeperioden, vilken ska återspegla förbrukningen av tillgångens värde för företaget. En linjär avskrivningsmetod ska användas om det inte finns övertygande skäl för att en annan metod bättre speglar förhållandena i det enskilda fallet.⁹⁴

Vid fastställandet av nyttjandeperioden för koncernmässig goodwill finns det flera aspekter som bör belysas. Till att börja med måste verksamhetens karaktär och livslängd bedömas, och detta bör även bedömas för den bransch som goodwillposten har koppling till. Vidare är faktorer som bör iaktas i den förvärvade verksamheten exempelvis förändringar i efterfrågan, tekniskt åldrande, tjänstgöringstid för nyckelpersoner samt bedömning om den förvärvade verksamheten kan ledas på ett effektivt sätt av en annan ledning. Även befintliga eller potentiella konkurrenters förväntade åtgärder bör tas i beaktande.⁹⁵

Vidare är det enligt RR 1:00 även svårt att bedöma nyttjandeperioden på goodwill då denna tillgång inte kan redovisas enskilt. Uppskattningar av nyttjandeperioden blir i allmänhet mindre tillförlitliga desto längre nyttjandeperioden är, och goodwill antas normalt inte ha en nyttjandeperiod som överstiger tjugo år.⁹⁶ RR 1:00 anger dock att det är tillåtet för företag att göra avskrivningar på över tjugo år om särskilda fall för detta kan påvisas. I sådana fall ska skälen för den längre avskrivningsperioden anges, vidare ska den period som bäst avspeglar nyttjandeperioden användas. Även goodwillpostens återvinningsvärde ska beräknas minst en gång per år för att se om nedskrivningsbehov finns.⁹⁷

I en del fall kan det verka som att värdet på goodwill inte minskar, vilket då är en konsekvens av att förvärvad goodwill ersatts av internt genererad goodwill. Enligt RR 15, vilken behandlar immateriella tillgångar, får internt genererad goodwill inte redovisas som en tillgång i balansräkningen. Detta är anledningen till att goodwill skrivs av på ett systematiskt sätt över dess nyttjandeperiod.⁹⁸

⁹¹ Förord till Redovisningsrådets rekommendationer (2003), s. 658.

⁹² RR 1:00 p. 107 (2003), s. 678.

⁹³ RR 1:00 p. 53 (2003), s. 670f.

⁹⁴ RR 1:00 p. 54-55 (2003), s. 671.

⁹⁵ RR 1:00 p. 58 (2003), s. 671.

⁹⁶ RR 1:00 p. 59 (2003), s. 671.

⁹⁷ RR 1:00 p. 60 (2003), s. 671f.

⁹⁸ RR 1:00 p. 57 (2003), s. 671

3.3.2.2 Nedskrivning

Redovisningsrådets rekommendation RR 17, vilken behandlar nedskrivningar, trädde i kraft 1 januari 2002⁹⁹ och är alltså en förhållandevis nyutgiven rekommendation. RR 17 uppger hur en nedskrivning av värdet på en tillgång ska beräknas och redovisas, samt vilken information om nedskrivningar som ska lämnas¹⁰⁰. Enligt rekommendationen ska en tillgångs återvinningsvärde fastställas då man identifierat en värdeminskning avseende tillgången¹⁰¹. Då goodwill dock inte ger upphov till inbetalningar oberoende av andra tillgångar kan inte ett isolerat återvinningsvärde för goodwillposten uppskattas. Istället ska återvinningsvärdet för den kassagenererande tillgången till vilken goodwill hör uppskattas. Överstiger det redovisade värdet återvinningsvärdet för tillgången ska denna skrivas ned.¹⁰² Nedskrivningen ska göras till återvinningsvärdet och kostnadsföras omedelbart¹⁰³. Nedskrivningsbeloppet fördelas på de enskilda tillgångarna i den kassagenererande enheten, först till eventuell goodwill och därefter till övriga tillgångar i proportion till deras redovisade värden.¹⁰⁴ I de fall då det inte är möjligt att fördela goodwill på ett rimligt och konsekvent sätt ska företaget först skriva ned tillgångarna i enheten utan hänsyn till goodwill, därefter ska goodwillvärdet skrivas ned¹⁰⁵.

Som tidigare nämnts ska en årlig värdering av goodwill alltid göras om goodwillposten skrivs av över en period som överstiger tjugo år, även i de fall då det inte finns några tecken på att goodwillposten minskat i värde. Detta gäller även om avskrivningstiden ändras under nyttjandeperioden till att uppgå till mer än tjugo år.¹⁰⁶

Vad gäller återföring av en nedskrivning finns det speciella tillfällen då detta får ske, exempelvis då nedskrivningen orsakades av en särskild extern omständighet, t.ex. en händelse som ligger utanför företagets kontroll, vilken inte förväntas ske igen. Återföring får även ske om något i efterhand inträffar och därmed upphäver verkningarna av den omständighet som ledde fram till beslutet om nedskrivning. Vidare anges i RR 17 att återföring av en nedskrivning inte är tillåten på grund av förändrade antaganden av exempelvis diskonteringsfaktorn eller av framtida kassaflöden.¹⁰⁷

3.3.2.3 Årsredovisningslagen

Vad gäller goodwill får, enligt ÅRL 4 kap., 2 §, förvärvad sådan tas upp som en immateriell anläggningstillgång¹⁰⁸ och denna ska tas upp till anskaffningsvärde.¹⁰⁹ Vidare säger lagen att goodwill som tas upp som en tillgång ska skrivas av systematiskt över dess ekonomiska livslängd. Denna livslängd ska anses uppgå till

⁹⁹ RR 17 p. 121 (2003), s. 907.

¹⁰⁰ RR 17 p. 1 (2003), s. 889.

¹⁰¹ RR 17 p. 3 (2003), s. 889f.

¹⁰² RR 17 p. 77, 87 (2003), s. 901ff.

¹⁰³ RR 17 p. 56-57 (2003), s. 898.

¹⁰⁴ RR 17 p. 77, 87 (2003), s. 901ff.

¹⁰⁵ RR 17 p. 81 (2003), s. 902.

¹⁰⁶ RR 1:00 p. 60, 66-67 (2003), s. 671ff.

¹⁰⁷ RR 17 p. 108-111 (2003), s. 905f.

¹⁰⁸ Årsredovisningslag (1995:1554) kap. 4, 2 §.

¹⁰⁹ Årsredovisningslag (1995:1554) kap. 4, 3 §.

högst fem år, om inte en annan längre tid med rimlig säkerhet kan fastställas. Vid avskrivning som överstiger fem år ska det i en not lämnas upplysningar om detta samt om skälen för den längre avskrivningstiden.¹¹⁰ Om en värdenedgång av anläggningstillgången kan antas vara bestående ska tillgången skrivas ned i de fall då värdet på balansdagen är lägre än det redovisade värdet.¹¹¹

3.3.3 Harmonisering med internationella redovisningsnormer

Årsredovisningslagen (1995:1554), enligt vilken svenska företag ska upprätta sin årsredovisning, är baserad på två redovisningsdirektiv inom EG. Aktiemarknadsbolag ska utöver årsredovisningslagen även upprätta sin redovisning med beaktande av Redovisningsrådets rekommendationer vilka bygger på IAS. I de fall där det saknas en svensk rekommendation har Redovisningsrådet uttalat att IAS bör följas.¹¹² Som ett steg i den internationella harmoniseringen av redovisningsområdet publicerade kommissionen år 1995 ett meddelande om en ny strategi. Denna innebär att Europeiska unionen starkt fokuserar på det internationella harmoniseringsförfarande som IASB står bakom. Detta för att de redovisningsstandarder som IASB har gett ut, det vill säga IAS, ska vara förenliga med EGs redovisningsdirektiv. En annan viktig insats i harmoniseringsprocessen på redovisningsområdet är den förordning om redovisning enligt internationella redovisningsstandarder vilken antogs den 7 juni 2002. Denna förordning innebär att alla börsnoterade europeiska företag senast från och med år 2005 ska upprätta sina koncernredovisningar enligt de IAS som kommissionen godkänner för tillämpning inom EU.¹¹³

3.4 ED 3, Business Combinations

Nedan behandlar vi det utkast som IASB utgivit vilket är en revidering av IAS 22, 36 och 38. Vidare sammanfattas Redovisningsrådets kommentarer till utkastet samt en del av den kritik som framförts mot de amerikanska regler, på vilka utkastet till stor del baserats. Då utkastet huvudsakligen ligger till stöd för denna text finns det inte någon källhänvisning förutom då vi använt oss av andra källor än ED 3.

3.4.1 Bakgrund till utkastet

Det har länge pågått en harmoniseringsprocess internationellt på redovisningsområdet för att öka jämförbarheten mellan företag och även för att möjliggöra för företag att noteras på börser i andra länder. De organisationer som har störst inflytande i strävan att uppnå konvergens är IASB och FASB. IASB har sedan grundandet haft som mål att utveckla standarder som ska accepteras världen över, men organisationen har mer och mer övergått till att anpassa sina standarder efter de amerikanska, vilka har nått störst acceptans internationellt. Drivkraften var från

¹¹⁰ Årsredovisningslag (1995:1554) kap. 4, 4 §.

¹¹¹ Årsredovisningslag (1995:1554) kap. 4, 5 §.

¹¹² Buisman, J, *Svenska företag kan koncernredovisa enligt IAS – i princip* (2000).

¹¹³ Departementspromemoria (Ds 2002:42), *Värdering och redovisning av finansiella instrument* (2001), s. 18f.

början att IASB skulle utgöra en motpol till det amerikanska inflytandet på redovisningsområdet men fortfarande är det alltså ett nationellt regelsystem, det amerikanska, som har spritts till fler länder än ett internationellt, nämligen IASBs.¹¹⁴ Detta har nu alltså även kommit till uttryck då IASB återigen anpassat sina regler till de amerikanska genom att, till stor del, bygga sitt utkast ED 3 på de amerikanska standarderna FAS 141 och FAS 142.

FAS 141, Business Combinations, och FAS 142, Goodwill and Other Intangibles, gavs ut av FASB under sommaren 2001. Dessa skapade stor debatt i USA inom redovisnings- och analytikerkräver. FAS 141 innebär att poolningsmetoden avskaffades avseende förvärv efter juli 2001, och enligt FAS 142 har goodwill och vissa andra immateriella tillgångar en beständig ekonomisk livslängd och ska därför ej längre skrivas av. Istället ska företagen genomföra årliga prövningar av eventuellt nedskrivningsbehov.¹¹⁵

Dessa nya amerikanska regler kom alltså att skilja sig till stor del, på flera punkter, från IAS 22, Business Combinations, IAS 36, Impairment of Assets och IAS 38, Intangible Assets. I inledningen i ED 3 anger IASB orsaker till revideringen av dessa standarder och där nämns bland annat att de med de nya reglerna vill komma i linje med reglerna i Australien och USA. Ytterligare en orsak till revideringen är att då IAS 22 tillåter två olika konsolideringsmetoder kan detta leda dels till begränsad jämförbarhet mellan företag, dels vara ett incitament att välja en viss metod för att uppnå ett visst redovisningsresultat.

För att förbättra kvaliteten på redovisningen av koncerner och även för att söka internationell konvergens på koncernredovisningsområdet startade alltså IASB i juli 2001 detta projekt vilket består av två faser:

- Den första fasen är att skapa enighet bland standarder inom områden som rör företagsfusioner. I denna fas ingår utarbetandet av ED 3 och revidering av IAS 36 och 38.
- Fas 2, vilken ännu inte är avslutad, innebär bearbetning av redovisning för fusioner där juridiskt separata företag bildar ett joint-venture och även redovisning av fusioner som innefattar företag under gemensam ledning.

3.4.2 Företagssammanslagningar

IAS 22 tillåter, som nämnts ovan, två olika konsolideringsmetoder, poolningsmetoden och förvärvsmetoden. Poolningsmetoden får endast tillämpas då ingen förvärvare går att identifiera, det vill säga då det handlar om ett samgående mellan två företag och ingen kan anses vara köpare. Denna situation anges endast inträffa ”in exceptional circumstances”. Trots denna snäva formulering har det inte varit helt ovanligt att poolningsmetoden använts av företag. De har alltså ansett sig befinna sig i denna exceptionella situation. Användandet av poolningsmetoden har lett till att snarlika

¹¹⁴ Artsberg, K, *Globalisering och internationell redovisningsharmonisering - Striden om makten över redovisningen* (2002)

¹¹⁵ Rankin Johansson, C, *Redovisning av goodwill, en utmaning?* (2001).

konsolideringar har kunnat redovisas med olika metoder och på så sätt snedvridit jämförbarheten av finansiella rapporter. Dessutom menar vissa kritiker att möjligheten att använda två metoder medförde att företag i vissa fall anpassade konsolideringar för att uppnå önskade redovisningsresultat.

Enligt ED 3 måste alla företagsförvärv redovisas enligt förvärvsmetoden och således avskaffas den tidigare tillåtna poolningsmetoden. I användandet av förvärvsmetoden måste alltid en förvärvare identifieras, och för att förenkla processen nämns i ED 3 exempel på hur detta ska bestämmas. Enligt utkastet anses förvärvaren vara den enhet som efter förvärvet har kontroll över den sammanslagna enheten, och sådan kontroll anses ett företag ha om de förvärvat mer än hälften av det andra företags röstandelar. I vissa fall kan det ändå vara svårt att fastställa en köpare, men enligt utkastets kriterier ska det ändå vanligen vara möjligt. Tecken på detta kan vara att ett av företagen har ett signifikant högre verkligt värde eller att ledningen i ett av företagen dominerar vid utseendet av ledningen i det nya kombinerade bolaget.

3.4.3 Goodwill

Goodwill ska vid köpet redovisas som en tillgång och värdet beräknas, enligt utkastet, som skillnaden mellan priset för förvärvet och det verkliga värdet på de förvärvade nettotillgångarna, alltså nettot av identifierade tillgångar och skulder. Goodwill definieras som förväntade framtida ekonomiska fördelar från tillgångar som inte kan identifieras och separeras. Det uträknade värdet på goodwillposten ska, vid förvärvstillfället, fördelas ut på minsta kassagenererande enheter, vilka till exempel kan vara ett företag, en division eller en avdelning. Denna allokering ska, i enlighet med utkastet, ske på en rimlig och konsekvent basis. Vidare anges att om denna allokering ej kan avslutas innan slutet av den räkenskapsperiod inom vilken förvärvet sker måste allokeringen ske inom den första räkenskapsperioden som följer efter förvärvsdatumet.

Goodwill betraktas enligt utkastet som en tillgång med beständigt värde, vilken inte ska skrivas av utan istället prövas för nedskrivningsbehov minst årligen. IASB ansåg, vid framarbetandet av utkastet, att bättre information skulle kunna ges med en nedskrivningsmetod än med en avskrivningsmetod. IAS 36 tillåter genomförda nedskrivningar att återföras då förändringar i företags omvärld medför att nedskrivningen ej längre anses nödvändig. Denna möjlighet avskaffas i och med revideringen då inga återföringar tillåts.

3.4.4 Värdenedgångsprövning

Värdenedgångsprövningen ska genomföras minst årligen, och oftare om det finns indikationer att goodwilltillgången behöver skrivas ned. Värdeprövningen får genomföras när som helst under året men vid samma tidpunkt varje år, och den ska genomföras för varje kassagenererande enhet för sig. Goodwillposten ska prövas för nedskrivningsbehov som en del av den värdeprövning man genomför för den kassagenererande enhet till vilken goodwillposten hör.

Värdenedgångsprövningen genomförs genom en två-steps-process:

Steg 1:

Det första steget är att bestämma om ett nedskrivningsbehov existerar, och då måste först det högsta av nyttjandevärdet och nettoförsäljningsvärdet, det vill säga återvinningsvärdet, bestämmas. Nyttjandevärdet ska räknas ut genom att uppskatta framtida kassaflöden från tillgången. I revideringen av IAS 36 har vissa punkter lagts till vilka ska reflekteras i uträknandet av nyttjandevärdet. Till exempel ska uppskattningar av möjliga variationer av värdet på de framtida kassaflödena reflekteras i uträknandet. Vidare anges att företagsledningen ska, i sina antaganden vid uträknandet, väga in historiska kassaflöden och ledningens förmåga att tidigare räkna fram dessa värden.

När ett återvinningsvärde på de kassagenererande enheterna fastställts ska detta jämföras mot det redovisade värdet på tillgångarna. Om återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet finns ett nedskrivningsbehov. ED 3 anger också att det senast framräknade återvinningsvärdet kan användas vid nästkommande värdenedgångsprövning om man följer särskilda kriterier.

Steg 2:

Det andra steget i processen är att räkna ut ett antaget värde (implied value) på goodwill. Det antagna värdet räknas fram genom att man tar återvinningsvärdet på den kassagenererande enheten och jämför det med det verkliga värdet på de nettotillgångar som skulle ha identifierats om de kassagenererande enheterna skulle ha förvärvats vid tidpunkten för värdenedgångsprövningen. Det värde som återvinningsvärdet för enheten överstiger det verkliga värdet är goodwillpostens antagna värde. Det antagna värdet ska sedan jämföras med goodwillpostens redovisade värde. Om goodwillposten är redovisad till ett högre värde ska den således skrivas ned. Goodwill kommer således, enligt förslaget, att värderas enligt lägsta värdets princip.

3.4.5 Krav på lämnande av information

ED 3 ställer en mängd krav på information i de finansiella rapporterna för att upplysa om förvärvet och de finansiella effekterna av detsamma. Nedan redogörs endast för den information som handlar om goodwill:

- Upplysning ska lämnas om de faktorer som ledde till den kostnad vilken resulterade i goodwillposter.
- Information ska lämnas om förändringar i det redovisade värdet på goodwillposten. Dessa förändringar ska specificeras genom att bland annat lämna uppgifter om storleken på det redovisade värdet vid periodens början och slut. Vidare ska värdet på eventuella nedskrivningar och nyuppkommen goodwill redovisas, samt goodwill som tagits ur redovisningen vid eventuella försäljningar.

- Värdet på goodwill, som vid balansdagen ännu ej kunnat allokeras till någon kassagenererande enhet, måste anges tillsammans med orsaker till att den inte kunnat allokeras.
- Om en beräkning som tyder på att goodwill ska skrivas ned ännu inte kunnat slutföras ska information om denna beräkning lämnas tillsammans med orsakerna till att beräkningen ej kunnat slutföras.
- Vid beräkning av de kassagenererande enheternas återvinningsvärde måste information lämnas om de antaganden som företagsledningen byggt sina beräkningar på.

3.4.6 Övergångsbestämmelser

Från och med att ED träder i kraft, förutsatt att den antas, kommer existerande goodwillposter att "frysas" och behandlas enligt den nya standarden. Detta innebär att dessa poster ej längre får skrivas av utan istället ska genomgå värdenedgångsprövning enligt ED 3. Denna nya behandling av goodwill ska påbörjas vid den första årliga räkenskapsperioden som följer efter ikraftträdandet av den nya standarden.

3.4.7 Redovisningsrådets kommentarer

Remisstiden för IASBs utkast gick ut den 4 april 2003 och förslaget väntas bli antaget under andra halvåret 2003. Flera intressegrupper har kommenterat förslaget men IASB kommer inte att publicera dessa kommentarer förrän de hunnit gå igenom dem. Dock har Redovisningsrådet publicerat sina kommentarer¹¹⁶ och en sammanfattning av den kritik som vi anser vara viktigast för vår uppsats följer nedan.

Generellt anser Redovisningsrådet att ED 3 inte till fullo reflekterar den kvalitativa egenskapen kontinuitet som IASB förespråkar i sitt ramverk. Denna kvalitativa egenskap innebär att mätningar och publicerande av den finansiella effekten av händelser och transaktioner måste ske med kontinuitet, både genom hela företaget, över tiden samt för olika företag. Detta med målet att uppnå jämförbarhet, vilken är en av de viktigaste kvalitativa egenskaperna vid producerandet av finansiella rapporter. Att kontinuitet saknas i ED 3 visar sig bland annat i det faktum att goodwill inte ska skrivas av medan andra tillgångar såsom immateriella och materiella tillgångar ska skrivas av. Redovisningsrådet tycker inte att förslaget ger något övertygande argument till varför en värdenedgångsprövning ska användas i ett av fallen och avskrivning ska användas i ett annat. Redovisningsrådet kritiserar därför att IASB har utarbetat detta förslag utan att revidera ramverket eller andra standarder som bygger på detta ramverk. Detta står i strid med kontinuiteten. Rådet påpekar dock att de är medvetna om att dessa brister till viss del kommer att behandlas i kommande projekt och att ED 3 utarbetats med ambitionen att konvergera mot US GAAP och detta är orsaken till vissa brister i kontinuiteten.

¹¹⁶ Redovisningsrådet, *ED 3 Comment Letter from the Swedish Financial Accounting Standards Council* (2003).

Det faktum att poolningsmetoden ska avskaffas anser Redovisningsrådet vara korrekt men de ifrågasätter att det ska ske redan i fas 1 av projektet och menar att det kan finnas fall då det inte går att identifiera en köpare och att då ”fresh-start method” kan användas. De anser att denna metod borde få en chans innan man fastslår att endast förvärvsmetoden får användas. Enligt ”fresh-start method” omvärderas båda företagets tillgångar och skulder. Denna metod har ännu inte blivit prövad utan ingår först i den andra fasen av IASBs projekt.¹¹⁷

Redovisningsrådet anser, såsom förslaget anger, att goodwill vid förvärvstillfället ska redovisas som en tillgång. De motsätter sig dock att avskrivningar ska avskaffas och ersättas med en minst årlig värdenedgångsprövning. De anser istället att de regler som redan finns i IAS 22 ska användas, dock med vissa förbättringar. Anledningen till att Rådet inte anser att reglerna i ED 3 är godtagbara är bristerna i den värdenedgångsprövning som ska användas. Punkterna som de är kritiska till är:

- Värdeprövningen särskiljer inte förvärvad goodwill och internt upparbetad goodwill och mäter därför inte vad det verkligen ska mäta, nämligen förvärvad goodwill. Istället blir konsekvensen att man med värdeprövningen mäter den kassagenererande enhetens totala goodwill. Att man inkluderar internt upparbetad goodwill står i strid med IAS 38 och därför anser Redovisningsrådet inte att denna värdeprövning är lämpligt att använda.
- Värdeprövningen har inte i tillräcklig utsträckning testats i praktiken.
- Tillförlitligheten av de antaganden som måste göras då man genomför beräkningarna av de framtida kassaflödena kan variera mellan olika branscher och företag.
- Värdeprövningen är komplex, dyr och tidskrävande.
- Värdeprövningen kräver att företag måste publicera information som kan vara känslig för dem att ge ut.

Av dessa orsaker anser inte Redovisningsrådet att denna värdeprövning kan användas som ett enda verktyg för att bestämma värdet på goodwillposten utan att kvalitén på redovisningen blir lidande. De anser dock att värdenedgångsprövningen är ett bra komplement till avskrivning då det inte ställer lika stora krav på värdeprövningen.

Redovisningsrådet anser också att värdenedgångsprövningen för goodwill ska genomföras vid samma tidpunkt som prövningen av andra immateriella tillgångar med beständig ekonomisk livslängd. Vidare är Rådet kritiska till den typ av information som krävs av ED 3. De anser inte att företag ska behöva lämna sådan information som handlar om tillförlitligheten i de antaganden företagsledningen gjort i samband med värdenedgångsprövningen, då detta inte ligger i linje med den typ av information som krävs av andra IFRS.

¹¹⁷ Nilsson, S-A, *Poolningsmetodens vara eller ej* (2003).

3.4.8 Kritik mot de nya goodwillreglerna

Då ED 3 till stor del bygger på USAs standarder FAS 141 och 142, vilka infördes sommaren 2001, anser vi det vara intressant att se på den kritik som dessa regler fått. Dessutom har flera kritiker redan uttalat sig om ED 3 och en del av denna återfinns också nedan.

Den auktoriserade revisorn Rankin-Johansson är en av många som skrivit en artikel¹¹⁸ i debatten om det nya synsättet runt tillgången goodwill. Denna artikel har väckt många frågor hos oss i arbetet med denna uppsats. Rankin-Johansson beskriver i artikeln teorin bakom den amerikanska rekommendationen FAS 142 samt diskuterar hon dennes kritiska områden och konsekvenser. Skribenten förutspår att det kommer uppstå diskussioner om gränsdragningsfrågor kring vilka immateriella tillgångar som har ett beständigt respektive obeständigt liv. Risken är att företag kan komma att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar, och istället identifiera beständig goodwill för att slippa en avskrivningspost i resultaträkningen. Vidare ser Rankin-Johansson en risk med att företag kommer att försöka allokera goodwill till mer stabila kassagenererande enheter där ej nedskrivning befaras. Detta har redan varit föremål för diskussion i USA. Vidare förutspår skribenten att reglerna kommer att innebära stora kostnader för företagen då FASB rekommenderar att värderingen av de kassagenererande enheterna ska ske med hjälp av externa konsulter. Om företagen dock väljer att göra värderingen internt blir det istället en tidskrävande process för dem. Rankin-Johansson skriver vidare att amerikanska Securities and Exchange Commission (SEC) varit mycket kritiska till bristen på vägledning kring de antaganden som måste göras i samband med värderingen av de kassagenererande enheterna då det är viktigt att dessa bedömningar görs på samma sätt. Rankin-Johansson förutspår att det i framtiden blir svårare för analytiker att prognostisera företags resultat då planmässiga avskrivningar ersätts av behovsprövade nedskrivningar. Vidare förutspår hon att denna svårighet, att prognostisera resultatet, leder till att resultatmåttbaserade nyckeltal, såsom resultat på aktie och P/E-tal, får mindre betydelse och lämnar plats åt kassaflödesbaserade nyckeltal som kommer att användas i allt större utsträckning.

Även professorerna Moehrle och Reynolds-Moehrle har i en artikel¹¹⁹ förutspått vissa konsekvenser av de amerikanska goodwillreglerna. Bland annat tror de att förvärvstakten för vissa företag kan öka då de har märkt att vissa ser det positivt att inte längre belastas av onödiga goodwillavskrivningar vid förvärv. Dock skriver de vidare att de tror att de nya reglerna endast kommer ge en marginell ökning på förvärvstakten.

I en artikel av Nilsson¹²⁰ återfinns den tyske professorn Pellens' och hans medarbetare Sellhorns kritik angående det paradigmskifte som utkastet ED 3 innebär för redovisning av goodwill. Exempelvis kritiserar de värdenedgångs-prövningen då de anser att den står på synnerligen subjektiva och knappast kontrollerbara antaganden.

¹¹⁸ Rankin-Johansson, C, *Redovisning av goodwill, en utmaning?* (2001).

¹¹⁹ Moehrle, S & Reynolds-Moehrle, J, *Say good-bye to pooling and goodwill amortization* (2001), s. 32f.

¹²⁰ Nilsson, S-A, *IASBs förslag till ändringar i koncernredovisningen: förbättrar de den externa redovisningen?* (2003).

De tror vidare att nedskrivningarna kommer att bli styrda av bokslutspolitik. Vidare förutspår de att det kommer att ställas höga krav på revisorn då denne får en otacksam uppgift att kontrollera såväl allokering av goodwill till minsta kassagenererande enhet som värdering av dessa enheter. Det blir även revisorns uppgift att ifrågasätta antagandena som företagsledningen gör i sina resultatprognoser och affärsplaner. I denna artikel går även att läsa om ASBs kritik till att poolningsmetoden ska avskaffas. ASB anser att det finns situationer då det inte går att utse någon förvärvare och att det i dessa fall vore olämpligt att vara tvungen att använda förvärvsmetoden.

3.5 En rättvisande bild

Här för vi ett resonemang kring det grundläggande krav på en rättvisande bild som ställs i Årsredovisningslagen, och som avser presentation av balans- och resultaträkningarna samt noter. Detta eftersom vår undersökning avser redovisning av goodwill i de finansiella rapporterna. Vidare anser vi begreppet vara centralt för redovisning i allmänhet och för goodwillredovisning i synnerhet, detta då avsaknaden av standardiserade tillvägagångssätt för värdering av goodwill gör att strävan efter att ge en rättvisande bild av goodwillposten blir än mer viktig.

3.5.1 Överskådlighet, god redovisningssed, och en rättvisande bild

I inledningen av Årsredovisningslagen finner man viktiga grundläggande principer för hur årsredovisningen ska upprättas. Sådana grundläggande principer är till exempel kraven på *överskådlighet* och *god redovisningssed*, samt kravet att balansräkning, resultaträkning och noter ska upprättas som en helhet och ge en *rättvisande bild* av företagets ställning och resultat. Om det behövs för att en rättvisande bild ska ges, ska tilläggsupplysningar lämnas.

Kravet på överskådlighet innebär att årsredovisningen ska presenteras på ett tydligt sätt där informationen är relevant och systematisk.¹²¹ God redovisningssed är en rättslig standard som grundas på lag, praxis och rekommendationer. Standarden innebär en skyldighet att följa lagen och de redovisningsprinciper som anges i denna. Även de allmänna råd och rekommendationer som ges ut av normgivande organ, som till exempel Redovisningsrådet och BFN, bör följas.¹²²

Principen om en rättvisande bild innebär att den information som lämnas av företaget i helhet ska ge en korrekt bild av bolagets ställning och resultat, det vill säga av balansräkning, resultaträkning och noter. Principen återspeglar inte, till skillnad från god redovisningssed, rådande praxis och rekommendationer. Principen bestäms inte heller branschvis, utan tyngdpunkten ligger på förhållandet i det enskilda fallet. I vanliga fall förutsätts det att den information som lämnas av företaget med tillämpning av god redovisningssed också ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. För att uppnå kravet på en rättvisande bild kan det dock undantagsvis hända att den bokföringsskyldige måste avvika från allmänna råd, vedertagen praxis och rekommendationer samt god redovisningssed. Om så sker

¹²¹ FAR: Vägledning – om årsredovisning i aktiebolag (2003), s. 1214.

¹²² Ibid.

måste företaget lämna upplysningar om avvikelser och om skälen till avvikelserna.¹²³ Då en rättvisande bild alltså är överordnad god redovisningssed fann vi det mer relevant att studera denna princip mer ingående än de andra.

3.5.2 Principen om en rättvisande bild

Principen om "en rättvisande bild" är relativt ny i Sverige då den infördes i den nya årsredovisningslagen via EUs fjärde bolagsdirektiv, i samband med att Storbritannien trädde in som medlemsstat. Begreppet är alltså väletablerat i brittisk redovisning då det är där den har sitt ursprung.¹²⁴ Många författare anser att god redovisningssed bör anses vara synonymt med det angloamerikanska begreppet "A True and Fair View", skriver Nilsson.¹²⁵ Av den orsaken att både begreppet en rättvisande bild och god redovisningssed införlivats var för sig i olika paragrafer i denna lag, kan de dock knappast ha ansetts synonyma. Margit Knutsson, redovisningskommitténs sekreterare, menar att begreppets karaktär är att det är en allmän rättslig standard som har stark koppling till praxis och rekommendationer från auktoritära organ. En del av bakgrunden till god redovisningssed skulle således vara kravet på en rättvisande bild, men även lagar och praxis bör anses utgöra delar av begreppet. Kravet på en rättvisande bild i redovisningen innebär således att man prioriterar redovisningens informationsfunktion gentemot kapitalmarknaden, jämfört med andra funktioner.¹²⁶ Den tyska tolkningen av begreppet är att redovisningen automatiskt ger en rättvisande bild om man följer lagar och rekommendationer. Den brittiska tolkningen är däremot att slutmålet är en rättvisande bild, vilket i vissa fall måste ske genom avsteg från de normer och lagar som gäller. Enligt britterna kan man alltså inte i alla lägen utgå ifrån att rådande normer är korrekta för att kunna avbilda verkligheten i företag på ett sätt som kan uppfattas som rättvisande.¹²⁷ Deras sätt att se på begreppet speglar ett principiellt synsätt, vilket innebär att redovisningen inte får vara formell och legalistisk utan ska avspegla vad som verkligen i ekonomisk mening hänt i företaget.¹²⁸ När det kommer till den svenska tolkningen av begreppet torde den ligga mitt emellan den tyska och brittiska. Då det enligt denna tolkning varken föreligger någon skyldighet eller någon rättighet att avvika från gällande lag. Dock står det i förarbetena till den nya årsredovisningslagen att man är skyldig till att i vissa fall lämna tilläggsupplysning för att åstadkomma en rättvisande bild.¹²⁹

3.6 Kvalitativa egenskaper

För att uppnå användares informationsbehov har det formulerats olika kvalitativa egenskaper som redovisningsinformationen bör uppfylla.¹³⁰ Den primära egenskapen är att redovisningen ska vara relevant, det vill säga användbar för beslut, vilket leder

¹²³ Ibid, s. 1215.

¹²⁴ Nilsson, S, *Redovisningens normer och normbildare* (1999), s. 39.

¹²⁵ Ibid, s. 15.

¹²⁶ Nilsson, S, *Redovisningens normer och normbildare* (1999), s. 15.

¹²⁷ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 76.

¹²⁸ Kedner, G, *Koncernredovisning* (2000), s. 14.

¹²⁹ Nilsson, S, *Redovisningens normer och normbildare* (1999), s. 39f.

¹³⁰ Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 61.

vidare till att informationen ska vara tillförlitlig och jämförbar. Vidare ska redovisningsinformationen uppfylla egenskapen informations-ekonomi.¹³¹

Alla ställer vi olika krav på information, varför det är svårt att säga vad som utgör kvalitativ redovisningsinformation. Vad som utgör redovisningens kvalitativa egenskaper kan variera mellan olika beslutsfattare, då dessa i grund och botten beror på dennes personliga egenskaper. De olika egenskaperna kan alltså ha olika innebörd för den enskilde beslutsfattaren. Det är därför lika problematiskt att säga vad som utgör kvalitativa egenskaper som att utveckla vad som utgör redovisningens mål.¹³² Många författare har diskuterat dessa kvalitativa egenskaper inom redovisningen, vilka ska leda fram till att en rättvisande bild ges av företagets ställning och resultat. Författaren Riahi-Belkaoui anser att egenskaperna som ska ge redovisningsinformationen en rättvisande bild är jämförbarhet, objektivitet, öppenhet samt konsekvens.¹³³ Smith nämner validitet, verifierbarhet samt nytta och kostnad som delar av den rättvisande bilden.¹³⁴ Samtliga kvalitativa egenskaper vi nedan kommer att beskriva är desamma som IASBs ”Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements”. Vi kommer också i viss mån att ta in motsvarande ”conceptual framework” som har utarbetats av FASB.

3.6.1 Relevans

Den primära kvalitativa egenskapen är alltså att den finansiella informationen ska vara relevant. Det innebär i stora drag att informationen ska vara användbar för beslut. Man brukar prata om två olika egenskaper som uttryck för minimikrav på relevans, det vill säga aktualitet och begriplighet. Aktualitet innebär att företagen inte ska ge ut sina finansiella rapporter allt för långt efter redovisningsperiodens slut, det vill säga att den måste presenteras vid rätt tidpunkt. Därför bör insamling och rapportering ske så snabbt som möjligt.¹³⁵ Denna egenskap innebär, enligt Hendriksen, att för att ge en rättvisande bild ska informationen vara aktuell vid tiden för användarnas förutsägelser och beslutsfattande. Han skriver vidare att kravet på aktualitet är en mycket viktig förutsättning för den rättvisande bild företagen vill ge genom de finansiella rapporterna.¹³⁶ För att informationen ska vara relevant och därmed aktuell bör de finansiella rapporterna inte heller publiceras med allt för stora intervaller, detta för att på sätt kunna visa förändringar i företaget med avsikt att ge effekt på användarens beslut.¹³⁷

Det andra minimikravet för att den finansiella informationen ska vara relevant är att mottagaren förstår innebörden i informationen, det vill säga att den uppfyller kriteriet begriplighet. Om informationen är begriplig eller ej beror i högsta grad av mottagarens förkunskaper.¹³⁸ Användarna av företags finansiella rapporter kan skilja sig mycket åt. För att informationen i dessa ska vara relevant måste den vara

¹³¹ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 24.

¹³² Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 62.

¹³³ Riahi-Belkaoui, A, *Accounting Theory* (2000), s. 118f.

¹³⁴ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 24ff.

¹³⁵ *Ibid*, s. 26.

¹³⁶ Hendriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 125.

¹³⁷ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 26.

¹³⁸ *Ibid*.

användbar för användarna. För att möta dessa aktörers informationsbehov och kunna ge en rättvisande bild måste företaget ha kännedom om vilka som är användare och vilken kunskap och beslutsproblem de har. Enligt FASB är den primära målgruppen för redovisningsinformationen de som har förkunskaper och är villiga att ägna tid åt att analysera informationen.¹³⁹ Om sambandet mellan företagets informationsprocess och användarnas behov klargörs leder företagets informationsrapportering till att användarna kan fatta bättre beslut och en mer rättvisande bild av företaget ges. Informationen blir mer användbar vilket ökar beslutsnyttan.¹⁴⁰

3.6.2 Tillförlitlighet

Termen tillförlitlighet handlar om redovisningsinformationens förmåga att på ett tillförlitligt sätt avspeglar den ekonomiska verklighet som finns i företaget. Redovisningen anses vara tillförlitlig om den återger ”rätt” aspekter av denna verklighet, och gör det på ett sätt som inte är alltför osäkert. Den här egenskapen brukar man fånga upp genom begreppen validitet och verifierbarhet.¹⁴¹

3.6.2.1 Validitet

Redovisningsinformationen är tillförlitlig om verkligheten avbildas på ett rättvisande sätt. För att informationen ska anses ha validitet ska det alltså finnas en konformitet mellan språk och verklighet, med andra ord att redovisningen återger de aspekter av verkligheten som den avser att återge. Det finns fyra minimikrav på validitet, det vill säga neutralitet, innebörd och form, väsenlighet och fullständighet.¹⁴²

Begreppet neutralitet innebär att den information som förmedlas till intressenter ska vara opersonlig och skild från åsikterna som innehas av de individer som deltar vid utformandet av den, det vill säga frånvaro av subjektiva och personliga värderingar och intressen.¹⁴³ Det ska alltså finnas en strävan att på bästa möjliga sätt avbildat verkligheten som man uppfattar den. Ett bra exempel på när neutraliteten brister är då företag skriver av en tillgång, som till exempel goodwill, på längre tid än man tror är den verkliga ekonomiska livslängden för att på så sätt kunna visa bästa möjliga resultat. Ett ytterligare exempel är då företag gör nedskrivningar utöver vad man tror är ekonomiskt motiverat under ett år då det går sämre för att på så sätt kunna visa en bättre resultatutveckling nästa år.¹⁴⁴ För att uppnå neutralitet, och därmed också att en rättvisande bild av företagets ställning och resultat, bör företaget följa de rekommendationer och lagar som finns vid utformandet av den finansiella rapporten. Vidare måste företaget låta en utomstående revisor godkänna informationen. Med andra ord uppnår vi neutralitet då individer samlar information med hjälp av samma metod och utformar rapporten lika.¹⁴⁵

¹³⁹ Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 69.

¹⁴⁰ Scott, W, *Financial accounting theory* (1997), s. 117.

¹⁴¹ Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 64.

¹⁴² Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 27.

¹⁴³ Hendriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 128f.

¹⁴⁴ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 28.

¹⁴⁵ Hendriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 130.

Begreppet fullständighet innebär att redovisningsinformationen ska täcka alla väsentliga ekonomiska händelser som inträffat under redovisningsperioden plus alla betydelsefulla aspekter av företagets ekonomiska tillstånd vid periodens slut. Frågan är om redovisningsinformationen verkligen är fullständig då den inte anger förändrade marknadsvärden för till exempel företagets immateriella tillgångar.¹⁴⁶ Vidare är det viktigt att företaget öppet redovisar all sin redovisningsinformation för att en rättvisande bild av företagets ställning och resultat ska kunna ges. Om företaget inte följer denna öppenhetsprincip finns det risk att anta att den information som inte offentliggörs är ofördelaktig för företaget och att aktörer till informationen kommer att handla därefter, det vill säga att företagets marknadsvärde kan sjunka då deras aktier faller i värde.¹⁴⁷

3.6.2.2 Verifierbarhet

Begreppet tillförlitlighet återfinns ofta vid mätsituationer, och precis som med informationens relevans beror den på beslutsfattarens preferenser. Informationen är inte tillförlitlig då mätutfallet blir för högt eller för lågt. Mätfelen gör att den ekonomiska verkligheten inte kan avbildas på ett tillförlitligt sätt. I redovisningssammanhang talar man om att man kan verifiera sanningshalten av ett mått med någon form av bevis. Problemet är dock att de mått som tillämpas i redovisningen är mer eller mindre påverkade av subjektiva värderingar. Ett exempel är bedömningen av den ekonomiska livslängden på tillgången goodwill. Om ett antal aktörers bedömning av det planmässiga restvärdet av en goodwillpost ligger i närheten av varandras värdering kan man säga att måttet har en hög grad av verifierbarhet. Man brukar säga att verifierbarheten är högre ju högre samstämmigheten i bedömningarna är mellan oberoende parter.¹⁴⁸

3.6.3 Jämförbarhet

I strikt mening innebär kravet på jämförbarhet att lika händelser och tillstånd ska redovisas på samma sätt. Enligt Hendriksen är en konsekvent redovisning en förutsättning för att en rättvisande bild ska kunna uppnås av företaget.¹⁴⁹ Redovisningsinformationen blir mer användbar om den är jämförbar med annan redovisningsinformation. Problemet är dock att företag tillämpar olika redovisningsmetoder. De rekommendationer och lagar som finns är utgivna för att reducera dessa olikheter genom att minska möjligheten att använda olika metoder. Att standardisera är alltså en nödvändighet för att uppnå jämförbarhetskriteriet.¹⁵⁰

Det är inte alldeles uppenbart vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att händelser och tillstånd ska betraktas som "lika". Förutom denna teoretiska fråga finns det emellertid ett tillämpningsproblem som har att göra med om företagens agerande är sådant att kravet på neutralitet är uppfyllt. Ett exempel på ett sådant tillämpningsproblem är om man i lagstiftning eller rekommendationer borde reglera

¹⁴⁶ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 28.

¹⁴⁷ Scott, W, *Financial accounting theory* (1997), s. 339f.

¹⁴⁸ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 29.

¹⁴⁹ Hendriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 122.

¹⁵⁰ Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 68.

frågan om hur långa avskrivningstider företag kan använda för tillgångar av olika slag. Man kan tycka att den frågan inte borde regleras alls, eftersom företagen själva torde vara bäst på att bedöma den ekonomiska livslängden av sina tillgångar, och att den bästa jämförbarheten skulle erhållas om de fick full frihet att redovisa efter sina egna bedömningar. Det här förutsätter emellertid att kravet på neutralitet är uppfyllt, det vill säga att företag inte av kosmetiska skäl använder andra avskrivningstider än vad de egentligen tror på.¹⁵¹ En något mindre strikt definition är att investerare, kreditgivare och andra användare av redovisningen vet vilka spelregler som gäller. Vid avskrivning av goodwill som uppkommer vid företagsförvärv har det funnits skäl att misstänka ett visst kosmetiskt agerande från företagets sida. Om det förhåller sig på det viset är det möjligt att jämförbarheten blir större om företagen inte fritt kan välja avskrivningstid, utan att avskrivningstiden maximeras till ett visst antal år eller att avskrivningstider därutöver kopplas till särskilda villkor.¹⁵²

Ett av de mest grundläggande kraven på företagets externa redovisning är alltså att det ska vara möjligt att jämföra dels samma företag över tid, dels olika företag. Samma redovisningsmetoder måste användas konsekvent år efter år om redovisningsinformationen ska bli jämförbar över tiden.¹⁵³ Man kan därför se det som problematiskt att svenska företag redovisar goodwill på ett sätt ena året och i många fall på ett rakt motsatt sätt andra året. Det är vidare ett problem att olika företag redovisar goodwill på olika sätt. Det är dock revisorernas uppgift att kontrollera att det krav på konsekvens som ställs av lagar och rekommendationer efterlevs.

Termen jämförbarhet över tiden innebär dock inte att organisationer ska låta bli att anpassa sig till de nya lagar och rekommendationer som ges ut. För att ge en rättvisande bild av företaget är det ytterst viktigt att företagen i sin redovisning poängterar när byte av metod sker, och hur detta påverkar ställning och resultat.¹⁵⁴ Information om vilka redovisningsmetoder som har använts underlättar för användare, som till exempel analytiker, vid en jämförelse med andra företag. Man kan se jämförbarhetskriteriet som ett alternativ för harmonisering där alla företag borde tillämpa samma metoder. Redovisning av vilken metod som används kan även hjälpa användarna att tolka informationen i de finansiella rapporterna på ett korrekt sätt och på så sätt få en rättvisande bild av företaget.¹⁵⁵

3.6.4 Nyttan och kostnad

Den kvalitativa egenskapen informationsekonomi är ytterligare en restriktion för vad som kan och ska redovisas i de finansiella rapporterna. Informationen måste vara användbar men dock måste dess fördelar också överväga kostnaderna att få fram denna. Man brukar säga att intäktssidan är värdet av de förbättrade beslut som kan fattas tack vare att informationen finns och att kostnadssidan är kostnaderna för att framställa, kommunicera samt att använda informationen. För att nå det optimala

¹⁵¹ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 31.

¹⁵² Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 32.

¹⁵³ Nilsson, S-A, *Redovisning av Goodwill* (1998), s. 8.

¹⁵⁴ Falkman, P, *Teori för redovisning* (2000), s. 68.

¹⁵⁵ Henriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 122f.

krävs det dessutom att värdet av de förbättrade besluten är större än kostnaden för att förbättra informationsmängden. Egenskapen informationsekonomi är inte lätt att konkretisera. Fast att man är så när som säker på att en förändring av redovisningsmetod vore relevant, är det näst intill omöjligt att uttrycka detta värde av förbättringen i kronor.¹⁵⁶

Mängden information som produceras bör vara så pass omfattande att förutsägelse om framtida utdelningar samt jämförelse kan göras och att en rättvisande bild av företaget ges. Den mängd som krävs beror mycket på intressentens förkunskaper, men även på den standard företaget vill hålla på sina finansiella rapporter. Företaget bör undvika att ge för mycket information då det annars finns risk för att onödigt sådan döljer den relevanta, vilket kan påverka den rättvisande bild som företaget ska ge.¹⁵⁷

3.7 Sammanfattning

Enligt FASB och IASB finns ett antal kriterier som ska vara uppfyllda för att en resurs ska anses utgöra en tillgång. Vidare finns det tre kategorier av anläggningstillgångar, varav en är immateriella. Denna tillgång är väldigt specifik till sin natur och innebär tre huvudsakliga problem: definition, värdering samt erkännande. Debatten angående den immateriella tillgången goodwill har främst handlat om huruvida goodwill verkligen är en tillgång, och då begreppet är svårdefinierat har det under tidens gång vuxit fram ett flertal olika definitioner. Till en början betraktades goodwill bland annat som goda kundrelationer, medan definitionen idag ofta är skillnaden mellan köpeskillingen och nettot av marknadspriset på de tillgångar som förvärvats och de skulder som övertagits. Vad gäller goodwill och avskrivningstid har man i olika länder vid olika tider kommit fram till att förvärvat goodwill ska eller får redovisas på olika sätt. Det har till och med ifrågasatts om posten verkligen ska skrivas av överhuvudtaget. I de flesta länder redovisas dock goodwill som en tillgång och blir föremål för avskrivningar. Vid konsolidering kan man i Sverige idag använda sig av förvärvsmetoden samt poolningsmetoden. Den sistnämnda har, vid de tillfällen den använts, fått mycket uppmärksamhet då den inte skapar goodwill och endast får användas i exceptionella fall.

Den första uttryckliga svenska regeln om redovisning är cirka sextio år gammal, därefter har lagstiftningen inom detta område förändrats och utvecklats i stor omfattning. Dagens svenska goodwillregler regleras i RR 1:00, som behandlar koncernredovisning samt RR 17, vilken reglerar nedskrivningar. Vidare går en del goodwillregler även att finna i årsredovisningslagen. Aktiemarknadsbolag ska upprätta sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, men även med beaktande av Redovisningsrådets rekommendationer vilka bygger på IAS. Som ett steg i harmoniseringen på redovisningsområdet ska alla börsnoterade europeiska företag från och med år 2005 upprätta sina koncernredovisningar enligt IAS.

Det pågår alltså en harmoniseringsprocess internationellt på redovisningsområdet, vilken bland annat visar sig genom att IASB, till stor del, bygger sitt utkast ED 3 på de amerikanska standarderna FAS 141 och FAS 142. Enligt ED 3 avskaffas

¹⁵⁶ Smith, D, *Redovisningens språk* (2000), s. 33.

¹⁵⁷ Henriksen, E, *Accounting theory* (1977), s. 118f.

poolningsmetoden, och dessutom betraktas goodwill som en tillgång med beständigt värde. Goodwill ska alltså inte längre skrivas av, istället ska tillgången prövas för nedskrivningsbehov minst årligen genom en värdenedgångsprövning, vilken genomförs i en två-steps-process. Vidare ställer ED 3 en mängd krav på informationen i de finansiella rapporterna för att upplysa om förvärvet och de finansiella effekterna av detsamma.

Utkastet ED 3 förväntas bli antaget under andra halvåret 2003, och en intressegrupp som kommenterat förslaget är Redovisningsrådet. Den kritik som framförts är bland annat att ED 3 inte till fullo reflekterar den kvalitativa egenskapen kontinuitet som IASB förespråkar i sitt ramverk. Vidare motsätter sig även Rådet till att avskrivningar ska avskaffas samt att poolningsmetoden ska avskaffas innan en alternativ metod blivit prövad. Dessutom har även vissa professorer och revisorer kommenterat det nya synsättet på goodwill.

Grundläggande principer för hur årsredovisningen ska upprättas är främst *överskådlighet, god redovisningssed* samt kravet på en *rättvisande bild*. Principen om en rättvisande bild, vilken är relativt ny i Sverige, innebär att den information som företaget lämnar ska ge en korrekt bild av bolagets ställning och resultat, det vill säga av balansräkning, resultaträkning och noter.

För att uppnå användares informationsbehov och för att en rättvisande bild ska kunna ges av företaget har olika kvalitativa egenskaper formulerats. Dessa egenskaper är: relevans, tillförlitlighet, jämförbarhet samt nytta och kostnad.

4 Empiri

Empiri är den kunskap vilken grundas på de iakttagelser och erfarenheter man tillgodogör sig under arbetets gång. I detta kapitel presenteras vårt empiriska material och för att läsaren ska få en så klar bild av undersökningen som möjligt ger vi först en kort presentation av samtliga intervjuobjekt. Vi behandlar varje huvudfråga för sig, och belyser dessa utifrån företags, revisorers samt analytikers perspektiv.

4.1 Undersökningsobjekt

Som framgår av metodkapitlet ingår nio intervjuobjekt i vår undersökning: tre företag, tre revisorer samt tre analytiker. Dessa sammankopplas inte med deras respektive svar i detta kapitel, dock presenteras intervjuobjekten nedan för att läsaren ska få en uppfattning om deras bakgrund och en bättre förståelse för varför just dessa respondenter valts till undersökningen.

4.1.1 Företag

Ett av de företag som ingår i vår undersökning är Höganäs AB. Detta företag utvecklar, tillverkar och marknadsför järn- och metallpulver, vilket de för övrigt är störst i världen på. Höganäs AB har dotterbolag världen över, och företaget förvärvade ett antal dotterbolag i hela fyra olika världsdelar mellan åren 1999 och 2002. Dessa förvärv skapade goodwill som skrivs av med fem till tio procent per år, det vill säga under tio till tjugo år, och av immateriella tillgångar utgör goodwill sextiofem procent. Koncernen bedriver en medveten etablerings- och förvärvsstrategi för att behålla sin position som marknadsledare på de produktområden de är verksamma inom¹⁵⁸, och därmed kan man dra slutsatsen att företaget är väl bekant med begreppet goodwill. En ytterligare orsak till att Höganäs är ett särskilt intressant företag att studera vad gäller åsikter om goodwill, och de nya regler som ED 3 omfattar, är att företaget år 1998 ville tillämpa goodwillavskrivningar på fyrtio år. Orsaken till detta var att de då planerade att göra ett stort amerikanskt förvärv. Då konkurrenten var ett engelskt bolag, som vid den tiden inte hade några goodwillavskrivningar alls eftersom de istället skulle ha skrivit bort goodwillen direkt mot eget kapital, ville Höganäs kunna konkurrera på mer liknande villkor. Höganäs fick dock tillstånd att göra goodwillavskrivningar på endast upp till tjugo år, men även detta var börskommittén tveksam till att godkänna. Att skriva av på fyrtio år var alltså uteslutet för Höganäs, enligt börskommittén.¹⁵⁹

Det andra företaget som ingår i vår studie är Sydkraft AB. Företaget är verksamt inom bland annat områdena el, naturgas, gasol och värme. Verksamheten sträcker sig

¹⁵⁸ Höganäs AB årsredovisning 2002, (2002).

¹⁵⁹ Peters, Björn, ekonomichef, Höganäs. Personlig intervju den 16 maj 2003.

geografiskt över Norden och Polen med ett 35-tal rörelsedrivande dotterbolag. De senaste åren har bolaget utfört en hel del förvärv, och även i framtiden ska tillväxten huvudsakligen ske på detta sätt. Av företagets koncernbalansomslutning vid utgången av år 2002 bestod drygt tio procent av immateriella tillgångar, vilka skrivs av på fem till tio år.¹⁶⁰ Sydkraft är alltså ett företag som lämpar sig väl för vår undersökning, då företagets ledning och ekonomiansvariga tillsynes torde vara väl insatta inom området goodwill.

Slutligen omfattar vår studie även Trelleborg AB, vilket är ett globalt industriföretag med anställda i fyrtio länder, som utvecklar och tillverkar produkter som till stora delar bygger på gummits många tillämpningsområden. Kärnverksamheten har expanderat med i genomsnitt tjugotvå procent per år de senaste åren, och denna expansion har till sin huvuddel skett genom förvärv. I stort sett består hela företagets immateriella tillgångar av goodwill, och att förvärva är för Trelleborg en väl etablerad kompetens som bedrivs systematiskt i samarbete mellan koncernledning, affärsområden och koncernfunktioner. Bland annat gjorde företaget två mycket stora förvärv år 2000 och med dessa ökade koncernens goodwill med drygt åttio procent. Vidare planerar koncernen femton till tjugo procents tillväxt över en konjunkturcykel, vilket främst ska ske genom ytterligare förvärv. Goodwill som uppkommer i samband med företagsförvärv av långsiktigt strategiskt värde bedömer företaget ha en nyttjandeperiod på tjugo år, vilket gör Trelleborg till det företag i denna studie som tillämpar längst avskrivningstid för goodwill.¹⁶¹

4.1.2 Revisorer

Vår första intervju utfördes med Höganäs revisorssuppleant Torbjörn Svensson på Deloitte & Touche och därefter intervjuade vi Anita Karlsson på Ernst & Young, revisor för bland annat Tetra Pak. Slutligen intervjuades Trelleborgs revisor Eva Henriksson på KPMG. Dessa revisorer är auktoriserade och innehar en mångårig erfarenhet inom revidering och granskning av företag. Vidare är de mycket insatta i goodwillområdet, och är därmed utomordentliga intervjuobjekt för vår undersökning.

4.1.3 Analytiker

De analytiker vi valt att intervjua är: Stefan Cederberg på Enskilda Securities, Mikael Sens på Handelsbanken Capital Markets samt Ulf Strömsten på Alfred Berg. Samtliga av dessa innehar mycket kompetens och erfarenhet inom vårt undersökta område, och har därmed kunnat svara utförligt och tillfredsställande på våra frågor.

4.2 Företagens uppfattningar och åsikter

¹⁶⁰ Sydkraft årsredovisning 2002, (2002).

¹⁶¹ Trelleborg årsredovisning 2002, (2002).

Nedan presenteras de svar vi erhållit på intervjufrågorna från personerna på företagen och även våra reflektioner från intervjutillfällena med dessa tre respondenter. Intervjumanualen finns i bilaga 1.

4.2.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild

Ett tydligt drag hos samtliga respondenter på företagen är att de i stort tycks vara nöjda med dagens svenska goodwillregler, enligt vilka goodwill ska redovisas som en tillgång vilken ska skrivas av under högst tjugo år om inte annat kan visas. I synnerhet är företagen positiva till det försiktiga synsättet med avskrivningar. Två av dem anser sig vara präglade av den gamla skolan, och föredrar därför detta mer konservativa synsätt. Vidare menar respondenterna att de regler vi har idag är väldigt tydliga och enkla då man vet exakt med vilket belopp man skriver av goodwillposten. Detta anser en av respondenterna medföra att vi har en öppen redovisning av goodwill idag.

Vad respondenterna dock tycker kan diskuteras är på vilken tid goodwillposten ska skrivas av. En av dem anser att avskrivningstiden för goodwill är en fråga som är väldigt olika för olika företag beroende på vilken verksamhet de sysslar med. Denne menar alltså att det är väldigt individuellt vilken avskrivningstid bolag ska tillämpa, och är också den enda som tycker att det i vissa fall kan vara lämpligt med en avskrivningstid på över tjugo år. De andra två respondenterna anser sig inte vara i behov av en avskrivningstid på över tjugo år, då diskussionen aldrig har dykt upp i deras respektive företag. Överlag tycker företagen att det är svårt att säga om de svenska reglerna vi har idag verkligen ger den mest rättvisande bilden av ett företags goodwillpost.

4.2.2 ED 3 och en rättvisande bild

Enligt ED 3, Business Combinations, ska goodwill betraktas som en tillgång med beständigt värde vilken inte ska skrivas av utan istället skrivas ned vid behov, och detta nedskrivningsbehov ska prövas minst årligen. Samtliga av företagen har börjat sätta sig in i de nya reglerna i ED 3 och vad dessa eventuellt kommer att innebära för dem. Det viktigaste för företagen är att alla företag tillämpar samma regler globalt, det vill säga att man bestämmer sig för ett regelverk som alla följer.

Även om en av respondenterna anser att det inte finns någon regel som är rätt eller fel är alla tre lite skeptiska till de nya reglerna, och då främst till att avskrivningar på goodwill ska ersättas med minst årliga värdenedgångsprövningar. En orsak till att man känner att det är svårt och motigt med de nya reglerna kan vara just att de är nya och att man således tvingas sätta sig in i dem, menar en av de intervjuade. En annan av respondenterna har reagerat starkt på att avskrivningar ska avskaffas, då denne är av åsikten att goodwill inte kan vara för evigt. Trots detta anser respondenten att det viktigaste ändå är att samma regler tillämpas globalt, och därmed accepterar denne att vi går mot detta nya synsätt.

Trots viss skepsis mot ED 3 menar en av respondenterna att så länge goodwill redovisas öppet uppnår man jämförbarhet, vilket är ett av de huvudsakliga målen med redovisning. Vidare menar samma person att öppenheten till och med skulle kunna

öka med de nya reglerna, då dessa kräver omfattande upplysningar. Ytterligare en positiv aspekt med de nya reglerna är, enligt ett av intervjuobjekten, att då man går mot marknadsvärdering leder detta till att redovisningen mer kommer att avspela verkligheten och därmed ge en mer rättvisande bild. ”Detta ställer dock mer krav på oss ekonomer”, säger respondenten.

En respondent påtalar att det nya synsättet, att goodwill har ett beständigt värde, leder till mer subjektiva bedömningar i och med nedskrivningsprocessen. Denne säger vidare att man redan idag gör värdenedgångsprövningar där man ska beräkna de framtida betalningsströmmarna, vilken är en subjektiv process med många bedömningar. Respondenten menar dock att subjektiviteten kommer att öka ytterligare då vi går mot mer marknadsvärdering och avskaffar det gamla försiktiga synsättet med planmässiga avskrivningar. ”Det enda som nu kommer att avgöra värdet på goodwillposten är den process som bygger på att bestämma värdet på de framtida betalningsströmmarna, och då dessa beräkningar innefattar många antaganden innebär det att tre olika personer som sitter och räknar på framtida kassaflöden kan komma fram till tre olika svar”, säger den intervjuade. Det kommer att bli en stor öppning för tyckande runt detta med nedskrivningsprocessen, och en respondent anar att det blir konflikter mellan olika intressegrupper, framför allt angående storleken på nedskrivningarna. Exempelvis kan aktieägarna komma att ha ett synsätt, revisionssidan tillsammans med bolagen ett annat och slutligen RR och FAR ett tredje. Med respondentens ord: ”Detta kommer att bli en het potatis i många bokslut längre fram.”

Dessutom ser två av respondenterna stora problem med att identifiera de minsta kassagenererande enheterna, särskilt om företaget är en väldigt komplex koncern i många länder. Exempelvis menar en av respondenterna att då intäkter genereras från de olika länderna kommer man snabbt upp på aggregerade nivåer, så den minsta kassagenererande enheten kan i princip vara ett helt förvärv eller i vissa fall en hel koncern.

Två av respondenterna ser en risk med att det blir väldigt tvära kast i företagets resultat då man plötsligt upptäcker att goodwillen inte längre har något värde, och man måste skriva ner posten med ett stort belopp. Detta gäller särskilt då man har gjort omfattande förvärv som har skapat stora goodwillposter. De tror alltså att de nya reglerna kan slå hårt mot företag, vilket är onödigt då en planmässig avskrivning ger en mer jämn kostnadsfördelning. ”Förr var det så att man ville att resultatet skulle vara mer jämnt, och gärna lite jämnt uppåt, och då passade det bättre med jämna avskrivningar, men de regler som kommer nu ligger mer i tiden då vi går mot marknadsvärdering”, säger en av de tillfrågade. Denne talar också om risken för en ”double dip”. Med andra ord att de år som det går bra för företaget uppstår inget nedskrivningsbehov. Men om konjunkturen viker och det börjar gå sämre för företaget blir de framtida beräknade kassaflödena också sämre, vilket leder till stora nedskrivningsbehov, avslutar den intervjuade.

4.2.2.1 Identifiering av goodwill

I det nya förslaget ED 3 är avskrivningsreglerna för goodwill och obeständiga immateriella tillgångar olika. Immateriella tillgångar som inte har beständig nyttjandeperiod ska skrivas av i motsats till goodwill och resterande immateriella

tillgångar. Två av de intervjuade anser att det kan finnas en risk att företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar och skapa beständig goodwill istället för att slippa avskrivningar som belastar resultatet. Då det nu kommer bli en skillnad i avskrivningsreglerna mellan dessa olika tillgångar kan det leda till att denna uppdelning blir mer betydelsefull, och att vissa företag då utnyttjar reglerna till att skapa mer goodwill och mindre immateriella tillgångar, säger en av respondenterna. Den största risken ser densamme hos företag som köper mycket varumärken, beroende på att gränsdragningen mellan varumärken och goodwill är hårfin.

Den andra respondenten säger att man dock inte får glömma att goodwillen inte står stilla utan att den, liksom immateriella tillgångar, ska revideras av revisorer minst en gång om året. Vidare finns det även parametrar som styr denna nedskrivning och beloppet med vilket detta ska ske, fortsätter denne. Den tredje förlitar sig i detta sammanhang på revisorerna, då denne säger: ”Revisorerna har en viktig roll eftersom de ska se till att reglerna följs på ett riktigt sätt.” Dock ser respondenten att det finns en gråzon där det inte finns något som är rätt eller fel vid fördelningen, utan att man kommer få diskutera sig fram till en lösning.

4.2.2.2 Fördelning av goodwill

I ED 3 anges att all redovisad goodwill vid förvärvstillfället ska fördelas ut på de minsta kassagenererande enheter som påverkas av förvärvet. Ingen av respondenterna ser någon påtaglig risk med att företag vid denna process medvetet kommer att försöka fördela högre andel goodwill till mer stabila enheter, där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning. Då även detta kan ses som en gråzon menar dock en av respondenterna att det kan finnas en viss osäkerhet i fördelningen, speciellt innan praxis skapas då det finns ett större spelutrymme utan tydliga riktlinjer.

Orsakerna till att risken inte är så stor för en felaktig fördelning av goodwillen menar en av respondenterna vara att ”det ligger i sakens natur att fördela goodwillen till de mer stabila enheterna eftersom det är dessa man är benägen att betala ett överpris för”. De mindre stabila enheterna förväntas oftast inte generera lika stora framtida kassaflöden, menar denne vidare. En annan respondent tror inte att företagen kommer att utnyttja denna möjlighet, utom måhända då företagen befinner sig i ett mycket trångt läge, vilket denne än dock inte anser vara särskilt troligt då man vid genomförandet av ett förvärv torde befinna sig i en expansionsfas.

4.2.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet

I ED 3 anges att poolningsmetoden ska avskaffas. Poolningsmetoden har använts i vissa undantagsfall, och en effekt av denna är bland annat att ingen goodwill uppkommer i redovisningen. På detta område har samtliga respondenter väldigt lite erfarenhet då inget av företagen använt sig av denna konsolideringsmetod. Endast en av de intervjuade har någon gång kommit i kontakt med metoden under sitt verkamma yrkesliv. Denne person anser dock att man kan leva utan poolningsmetoden då den är så ovanlig. En annan respondent är av den motsatta åsikten att det finns tillfällen då denna metod är ett bra alternativ och att det därför är synd att avskaffa den. Även om metoden blivit hårt kritiserad då den använts, till

exempel i fallet med Getinge, har den i ett längre perspektiv visat sig vara bra, fortsätter den intervjuade.

Samtliga respondenter anser att jämförbarheten blir förbättrad om man tillämpar endast en konsolideringsmetod, eftersom då man tidigare tillät två metoder kunde två liknande förvärv konsolideras med olika metoder, vilket skapade problem då man skulle jämföra bolag. Två av dem understryker emellertid att förvärvsmetoden inte alltid ger en rättvisande bild av en konsolidering i de fall då det verkligen är fråga om ett samgående.

4.2.3 Harmonisering

Syftet med utkastet ED 3 är bland annat att söka internationell konvergens då ED 3 är en anpassning till de amerikanska standarderna FAS 141 och 142. Samtliga respondenter anser att det bara finns fördelar med en harmonisering av redovisningsregler så att alla tillämpar samma regler globalt. ”På grund av den globalisering som skett under de senaste seklerna är det inte längre rättvist om vi har olika regler i olika länder”, säger en av de intervjuade. Det är alltså viktigt att alla har samma bas eftersom företagens goodwillvärde blir missvisande om en jämförelse med företag som tillämpar andra rekommendationer görs. Respondenterna tror dock att det finns risk för olikheter i tillämpningen av reglerna då det handlar om subjektiva bedömningar i nedskrivningsprocessen. En av de tillfrågade menar att även om regeln i sig är ganska enkel så baseras den på diskonterade kassaflöden som i sin tur bygger på ett antal parametrar. Detta gör det svårt att få alla att tillämpa exakt samma principer, vilket kan leda till olika värderingar och olika sätt att genomföra värdenedgångsprövningen på, anser respondenten. Då man har att göra med dessa subjektiva bedömningar blir det alltid marginaler att spela på, vilket leder till att man själv får avgöra vad som är rätt och fel, avslutar en av de intervjuade.

4.2.4 Konsekvenser för företag

I intervjuerna ställdes ett antal frågor som skilde sig åt för de olika respondenterna för att belysa de områden där de, enligt vår uppfattning, berörs mest av ED 3. Nedan följer företagens svar på deras specifika frågor.

4.2.4.1 Konkurrenssituation

I nuläget, innan ett eventuellt antagande av ED 3, kan de amerikanska bolagen anses ha konkurrensfördelar eftersom de enligt standarden FAS 142 redovisar goodwill som en tillgång med beständigt värde vilken inte ska skrivas av, utan istället skrivas ned vid behov efter minst årliga prövningar. Två av de intervjuade anser, med hänsyn till detta, att de i vissa situationer hamnar i ett konkurrensunderläge gentemot amerikanska företag då de i dagsläget använder andra regler. Om ett svenskt och ett amerikanskt företag konkurrerar i en förvärvssituation kan det amerikanska företaget vara beredd att betala ett högre pris för förvärvsobjektet, då de i sina beräkningar inte behöver räkna med kostnaderna för goodwillavskrivningar, säger en av respondenterna. Denne förordar alltså samma regelverk, men anser att reglerna med avskrivning är bättre. Även den andre respondenten menar att amerikanska företag

har en konkurrens-fördel gentemot svenska då de inte har kostnad för goodwillavskrivningar i sin resultaträkning, exempelvis kan denna fördel visa sig när de ska låna pengar i en internationell bank, säger densamme.

4.2.4.2 Kontinuerliga genomgångar av goodwillposten

Istället för att, som idag, genomföra värdenedgångsprövning endast vid en befarad nedgång av goodwillposten ska detta enligt ED 3 ske minst en gång årligen. Detta anser en av de tillfrågade vara bra då det leder till en mer rättvisande bild av goodwillposten, och därmed indirekt av företagets ställning och resultat. Vidare anser denne att det kan vara nyttigt att göra denna mer noggranna genomgång oftare, vilken följer av de nya reglerna, för att öka förståelsen för posten och för att få insikt om den verkligen är upptagen till sitt rätta värde. Två av respondenterna påpekar dock att det ställer stora krav på revisorerna, och att det skapar merarbete för företagen att genomföra denna värdering av minsta kassagenererande enhet till vilken goodwillposten hör. Även om värdenedgångsprövningen genomförs redan idag kräver revisorerna mycket för att ett sådant ska behöva göras utöver den ordinära avskrivningen, menar en av dem.

4.2.4.3 Värdering av goodwillposten

Alla de tre tillfrågade företagen har börjat sätta sig in i ED 3 och de konsekvenser utkastet kan komma att medföra. Samtliga företag har ambitionen att även i fortsättningen utföra värdering av goodwill internt. En orsak till detta är att de anser att det endast är företaget självt som innehar kunskapen om de framtida kassaflödena. De menar att externa konsulter inte är tillräckligt involverade i företaget för att kunna utföra dessa prognoser med samma precision. En av respondenterna uttryckte sig på följande sätt under intervjun: "Om vi inte gör värderingen internt så tappar vi en del av processen, dessutom är det bra om företaget lär sig självt att utföra denna värderingsprocess eftersom det är vi som innehar den största kunskapen om vår verksamhet." Det finns dock särskilda fall där de anser det vara befogat med extern hjälp, som exempel nämns värdering av produktionsanläggningar samt hjälp med uträkningsmodeller.

Trots respondenternas strävan att utföra värderingen internt påpekar de att de är medvetna om att revisionsarvodena kommer att öka, detta beroende på en ökad belastning på revisorerna eftersom det är de som ska granska företagets prognoser och uträkningar i slutändan. Vidare menar en av respondenterna att revisorerna kommer att få en viktigare roll i processen. Företagen spår även att det kommer bli ett tidskrävande förfarande att underhålla värderingen av goodwillposten, emellertid tror de inte att några nyanställningar kommer att ske beroende av de nya reglerna och den ökade arbetsbelastningen. Företagen ser dock att det positiva med de nya reglerna är att man inte behöver göra värdeprövning av goodwillposten på bokslutsdagen, utan att man kan välja något annat tillfälle då man har mindre arbetsbelastning.

4.2.4.4 Övriga synpunkter

På frågan om övriga konsekvenser vid ett införande av ED 3 talade två av respondenterna om hur värdet på bolag kan komma att förändras av ett införande av ED 3. Dock går åsikterna isär; en menar att köpare i framtiden kommer att vara

beredda att betala mer för ett förvärv då man inte längre behöver räkna in kostnaden för goodwillavskrivningar i sina kalkyler. En annan respondent tror inte att värdet på bolag kommer att påverkas, då denne säger: ”Det skulle vara märkligt att ett företag blir mer värt bara för att man infört en ny redovisningsregel.”

4.3 Revisorernas uppfattningar och åsikter

Nedan presenteras revisorernas svar på intervjufrågorna och även våra reflektioner från intervjutillfällena med dessa tre respondenter. Intervjumanualen finns i bilaga 2.

4.3.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild

Samtliga revisorer ställer sig frågande till om de regler vi har i Sverige idag ger den mest rättvisande bilden av goodwillposten, och därmed indirekt av företagets ställning och resultat. En av dem tycker dock att reglerna är bra då de ger en försiktig redovisning. Denne menar att då det är en så osäker post är det bra med avskrivningar så att man får bort dem ur redovisningen, och därmed den osäkerhet den medför. Två av revisorerna anser däremot att då det inte finns en enhetlig avskrivningstid på goodwill försämrar detta den rättvisande bilden. Vidare finner en av dessa att det i förväg i stort sett är omöjligt att förutspå hur länge värdet på goodwillposten varar, respektive om det överhuvudtaget existerar ett värde.

4.3.2 ED 3 och en rättvisande bild

En av revisorerna ser mycket positivt på det nya förslaget då denne anser att det nya sättet att redovisa goodwill på kommer att ge en mer rättvisande bild av posten, och därmed indirekt av företagets ställning och resultat. Denne uttrycker sig: ”Idag tänjer vi mycket på reglerna då man skriver av på så olika tider, och då kanske det är bättre att inte skriva av alls utan istället testa värdet minst årligen. Att skriva av på fyrtio år utan att testa värdet är värre än att göra löpande tester av balansvärdet och därmed inte skriva av alls.” Samme respondent är dock medveten om att man kan komma fram till olika värden när man gör ”impairment testet” beroende på vilka antaganden man gör, och just när det gäller goodwill kan det vara svårt att se vilken kassagenererande enhet som ska mätas för att testa goodwillvärdet. Emellertid menar denne att man till viss del redan idag gör denna prövning av nedskrivningsbehov, och därmed kanske det inte blir så stor förändring trots vad alla kritiker säger.

En annan av de tillfrågade anser att det inte finns någon redovisningsprincip som ger ett exakt och entydigt resultat, utan att det alltid handlar om bedömningsfrågor. De nya reglerna handlar endast om att flytta bedömningsfrågorna, menar denne, och säger vidare: ”Jag ser inga problem med de nya reglerna, huvudsaken är att man talar om vad man gör så att alla kan ta ställning till hur man har redovisat.”

Den tredje revisorn tror inte alls att det blir bättre med de nya reglerna i ED 3, bland annat pekar denne på att nedskrivningsprocessen verkar vara krånglig och omfatta många antaganden. Vidare fortsätter respondenten med att det som är bra med dagens regler är att man måste göra kontroll för nedskrivning endast då man befarar ett

sådant behov. Att man med de nya reglerna måste göra denna kontroll åtminstone en gång varje år för de minsta kassagenererande enheterna kommer att bli en jättestor och dyr process för företagen, menar respondenten. Denne ifrågasätter även huruvida de nya reglerna kommer ge en mer rättvisande bild av företaget. Mest kritisk var dock denne till att man med de nya reglerna inte kommer att kunna skilja på internt upparbetad och förvärvad goodwill. ”Man kan undra hur de egentligen har tänkt”, säger respondenten. Vidare anser denne att det endast är skribenter och teoretiker som startat att spekulera i konsekvenserna av ett införande av ED 3. I det praktiska livet har man inte hunnit ta del av de nya reglerna och debatten runt dessa. Respondenten är därför rädd för att debatten bland dem som verkligen ska praktisera reglerna kommer för sent, det vill säga när förslaget redan införts, och att man först då märker att de inte fungerar i praktiken. Avslutningsvis anser samtliga av respondenterna att det som främst krävs är nya tankegångar samt en omställning till de nya reglerna.

4.3.2.1 Identifiering av goodwill

Samtliga tillfrågade revisorer tror att det finns en risk att företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att skapa beständig goodwill istället. Detta för att slippa avskrivningar som belastar resultatet. En av dem påpekar att redovisningsregler ofta styr ett beteende, vilket man kan se i företag, till exempel med bonusregler som styr redovisningen. De nya reglerna kommer kanske även de att styra ett beteende som gör att man undviker att identifiera obeständiga immateriella tillgångar, och istället försöka skapa så mycket goodwill som möjligt. En av de intervjuade har redan nu märkt att en del företagsledningar ser positivt på en eventuell möjlighet att kunna undvika goodwillavskrivningar i framtiden. De resterande två antyder att det kan gå åt båda hållen; vissa företag kanske tycker det är positivt att få så mycket goodwill som möjligt, medan andra vill undvika detta då det skapar stora engångsnedskrivningar och dramatiska förändringar, säger en av dem.

En åsikt som revisorerna delar är att problematiken i det här fallet ligger i att goodwill och andra immateriella tillgångar är så svårdefinierade. De anser även att reglerna i sig är relativt luddiga, vilket lämnar stort utrymme för valmöjligheter då goodwill ska identifieras. En av revisorerna tror att företag kommer bli mer noggranna när dessa tillgångar ska identifieras då de inte längre faller under samma avskrivningsregler. Hur företagen sedan fördelar dem är beroende av huruvida företaget vill ha goodwill eller ej, och detta i sin tur kan bero hur försiktig företagsledningen är. Exempelvis är kanske den äldre generationen företagsledare mer präglade av försiktighetsprincipen och därmed inte vill ha goodwill i sin balansräkning, medan de yngre är mer våghalsiga och inte lika formade av denna princip, menar respondenten.

4.3.2.2 Fördelning av goodwill

Samtliga revisorer anser att det finns en risk att företag vid förvärvstillfället försöker fördela en högre andel goodwill till mer stabila enheter där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning. De menar dock att det förmodligen är där goodwillen hör hemma då det är de stabila enheterna som kommer att generera framtida intäkter. En av de intervjuade påpekar att det blir svårt för revisorer att granska och kontrollera detta, och därmed svårt att bedöma huruvida en rättvisande bild av företaget visas.

En revisor fokuserar på problemen att identifiera de minsta kassagenererande enheterna. En organisation förändras hela tiden, det vill säga enheter försvinner och vissa slås ihop, och frågan är då vart goodwillen hör hemma. En följd av detta anser den tillfrågade vara att man kommer få relativt stora kassagenererande enheter för att få en bra mätbarhet, och ju större dessa är desto mer överhängande är risken att företag kan dölja ett eventuellt nedskrivningsbehov, menar respondenten.

4.3.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet

Ingen av de tillfrågade revisorerna har någon gång under sitt yrkesliv stött på poolningsmetoden. Dock anser en av dem att det finns fall då det skulle vara en utomordentlig metod och ge en mer rättvisande bild av konsolideringen. ”I rena samgåendefall är det väl inte rättvist att bara skriva upp det verkliga värdet i den ena halvan av företaget och inte i den andra”, säger respondenten. Två av revisorerna menar att de inte kommer att sakna metoden då den endast får användas i exceptionella fall, vilka väldigt sällan uppstår.

Två av de intervjuade tror inte att jämförbarheten kommer påverkas i någon större mån av ett avskaffande av poolningsmetoden, båda med olika argument för detta. En av dem anger att metoden tidigare så sällan använts, och att det därför inte kommer att märkas någon skillnad. Den andre menar att även om företagen använder samma konsolideringsmetod i framtiden kommer osäkerheten fortfarande att finnas kvar i redovisningen då nedskrivningarna, som följer av de nya reglerna, är beroende av en mängd olika subjektiva antaganden som görs i de framtida kassaflödesberäkningarna. Den tredje revisorn anser däremot att jämförbarheten kommer att förbättras om endast en metod får användas för konsolidering.

4.3.3 Harmonisering

Två av revisorerna har uppfattningen att ett införande av ED 3 kommer leda till att goodwill redovisas på ett mer enhetligt sätt internationellt. De anser att den internationella kapitalmarknaden i allt större utsträckning kräver att företag redovisar på ett enhetligt sätt. De menar vidare att det håll vi går mot är att redovisa verkliga värden, det vill säga marknadsvärden, då främst på grund av att IASB är USA-influerad och har sina rötter i det amerikanska regelverket. Problemet med att europeiska länder anpassar sig efter USAs regler är dock att dessa är uppbyggda på ett annat sätt än de europeiska, och att det finns en annan tradition i USA. "Våra europeiska regler är mer tolkande och vi går tydligare efter att de ska ge en rättvisande bild, i USA är det så att om du hittar kryphål i regelverket så kan du utnyttja det och säga att det är god redovisningssed eftersom det inte är förbjudet", säger en av revisorerna. Vidare menar densamme att dessa kulturskillnader måste överbryggas innan vi når den harmonisering, som bland annat revisorer så väl behöver. Respondenten uttrycker: "Som det är idag känns det ganska hopplöst när man jobbar med stora internationella koncerner, som tillämpar så olika redovisningsregler."

Vad gäller osäkerheten kring goodwillpostens värde tror de två ovannämnda revisorerna inte att den kommer minska på grund av ett enhetligt sätt att redovisa denna post på. En av dem säger: "Världen är mer osäker än någonsin och stora förändringar gör att stora värden bara sopas bort." De menar alltså att någon säkrare redovisning av goodwillposten inte är att vänta vid ett införande av ED 3.

En av revisorerna tror däremot inte att vi uppnår ett mer enhetligt sätt att redovisa goodwill på med de nya reglerna. Denne menar att reglerna inte underlättar jämförelsen mellan bolag då de medför alldeles för många antaganden och för stor subjektivitet, vilket innebär att det ändå kommer bli stora skillnader i redovisningen av goodwillposten mellan företag. Dessutom medför detta att det blir väldigt svårt för revisorer att kontrollera samt sätta sig in i företagets redovisning och i alla prognoser. Vidare förutspår respondenten att goodwillreglerna kommer att ändras hela tiden, det vill säga att de nya goodwillreglerna absolut inte är de slutgiltiga.

4.3.4 Konsekvenser för revisorer

Nedan presenteras revisorernas svar på de frågor vilka endast ställdes till denna aktörsgroup för att belysa de områden där de torde beröras mest av förslaget.

4.3.4.1 Kontroll av goodwillallokering

Enligt ED 3 ska värdering av goodwill ske för varje minsta kassagenererande enhet för sig, och inte i en "klumpsumma". Två av revisorerna ser problem med att kontrollera allokeringen av goodwill till minsta kassagenererande enhet då det ofta sker omorganiseringar i företaget. De menar dessutom att det verkar som att reglerna är anpassade för företag som är intakta, och där goodwillposten tillhör en oföränderlig kassagenererande enhet. Dessa menar vidare att det kommer krävas mycket bra redovisningssystem i företagen för att utreda hur man ska fördela goodwillen när

enheterna slås samman eller delas upp. En av revisorerna tror till och med att företagen blir tvungna att anställa fler för att klara av allt som de nya reglerna innebär.

Den tredje revisorn tror inte att det blir så stora goodwillposter med de nya reglerna, då stora företag av praktiska skäl kommer att försöka undvika dessa poster i största möjliga mån. Denne säger: ”Om man gör ett stort förvärv av en stor koncern med många olika verksamheter då blir det en jätteapparat att värdera och fördela goodwillen till alla dessa enheter, speciellt till minsta kassagenererande enhet. Nej, det blir mindre goodwill.”

4.3.4.2 Subjektivitet

Vid ett införande av ED 3 kommer systematiska eller regelbundna avskrivningar att ersättas med oregelbundna nedskrivningar, vilka företagen själva ansvarar för att göra vid behov. Det finns risk för att bedömningen av detta nedskrivningsbehov kommer att genomföras på olika sätt. Samtliga av revisorerna anser att subjektiviteten ökar då osäkerheten inte skrivs bort, utan att den kommer att finnas kvar hela tiden. ”Att skriva av goodwill som vi gör idag är att följa försiktighetsprincipen, medan de nya reglerna med beständigt värde innebär mer osäkerhet. Företagsekonomiskt sett kan det vara rätt att göra så här, men frågan är hur man klarar av det praktiskt”, frågar sig en av revisorerna. En annan menar att det kommer att bli väldigt mycket diskussioner med företagen på detta område, och då har revisorn en viktig roll att fylla genom att se till att företagen gör bedömningar som baseras på en viss kontinuitet och verklighetsförankring.

4.3.4.3 Övriga synpunkter

Revisorerna är överens om att revisorns roll kommer att öka, och att det inte kommer att bli lätt vare sig för dem själva eller för företagen. En av dem menar att det kommer krävas mer dialog och större förståelse för att kunna lära känna företagets verksamhet, vilket är något som revisorerna kommer att få lägga ner mycket tid på i framtiden, detta för att kunna bedöma och förstå deras modeller samt veta hur bra företagets prognoser är. Vidare menar även denne att det kommer krävas stora utbildningsinsatser av både företag och revisorer i och med komplexiteten i de nya reglerna. Respondenten förutspår även att revisorerna tillsammans med företagen kommer att söka modeller som är enkla att hantera, detta för att underlätta implementeringen av de nya reglerna samt den fortsatta tillämpningen av dessa. De stora publika företagen, där de nya reglerna har störst betydelse för rapporterna, kommer att ha störst acceptans för reglerna då de har god förståelse för att man vill visa en rättvisande bild av resultatet, fortsätter respondenten.

En av revisorerna ifrågasätter den drastiska förändring som skett i synen på goodwill i USA, vilket har lett till fram till ED 3. Denne syftar till att FASB under förarbetet av FAS 142 övervägde att rekommendera en tjuugoårig avskrivningstid för goodwill. Den intervjuade anser det vara anmärkningsvärt att FASB efter dessa diskussioner helt plötsligt beslutade sig för att goodwill ska ha ett beständigt värde. Vidare anser respondenten att det är märkligt att vi nu går mot marknadsvärdering, då denne menar att vi tvärtom borde gå mot försiktigare principer efter alla redovisningskandaler.

En annan av revisorerna anser att man inte får ta för hårt på det här med redovisning då det egentligen bara är ett sätt att åskådliggöra vad som hänt i företaget, och oavsett vilka regler vi har kommer det alltid att finnas bedömningar och osäkerhet kring goodwillposten. Denne menar att alla regler har sina brister, och huvudsaken är att man talar om vad man gör och redovisar öppet så att läsaren kan bilda sig en uppfattning och få en riktig bild. I debatten har det blivit mycket ”vad är rätt och vad är fel”, men det finns inget svar på det. Avslutningsvis säger denne revisor: ”Ge mig reglerna och jag ska använda dem”.

4.4 Analytikernas uppfattningar och åsikter

Nedan presenteras analytikernas svar på intervjufrågorna och även våra reflektioner från intervjutillfällena med dessa tre respondenter. Intervjumanualen finns i bilaga 3.

4.4.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild

Samtliga tre analytiker anser att de svenska reglerna för goodwill idag inte ger en särskilt rättvisande bild. En av respondenterna grundar detta på att efterlevnaden av reglerna är mindre bra då denne menar att företag har använt sig av amerikanska regler, särskilt vad gäller avskrivningstiden. En av de tillfrågade anser dock att de svenska reglerna kan ge en relativt rättvisande bild ur försiktighetssynpunkt, dock menar denne att detta synsätt är alldeles för konservativt.

Samtliga respondenter tycker trots allt att de svenska reglerna med avskrivningar i grunden är bra, detta under förutsättning att informationen behandlas på ett korrekt sätt. En respondent kan personligen tänka sig vilka regler som helst, eftersom ”vi justerar ändå goodwillposten så att det blir från analytikernas synsätt”.

4.4.2 ED 3 och en rättvisande bild

En av analytikerna tycker att de nya reglerna i ED 3 ligger väl i linje med internationella trender, och att de kommer att ge en mer rättvisande bild av företagets ställning och resultat då man redovisar goodwillposten mer till ett marknadsvärde. En annan analytiker, av en annan åsikt, gör bedömningen att det även vid ett införande av de nya reglerna kommer att vara svårt att göra en korrekt värdering av goodwillposten, då det sker med hjälp av godtyckliga antaganden och bedömningar. Överlag anser dock analytikerna att det viktigaste idag när man arbetar med analyser är den internationella jämförbarheten, och då är det viktigt att man harmoniserar regler mellan olika länder så mycket som möjligt. En uttrycker: ”Dessa nya regler underlättar jämförbarheten då hela världen redovisar på ett sätt, och på vilket sätt är mindre viktigt. Homogenitet och standardisering känns som de mest viktiga egenskaperna att uppnå. Exakt vilken modell man väljer för att uppnå detta spelar mindre roll.”

En av de intervjuade anser att värdenedgångsprövningen kommer att bli en omständlig procedur, särskilt då det gäller komplexa företagsförvärv. Denna

värdering blir en större fråga mellan företagsledning och revisorer i framtiden än vad den är idag, fortsätter denne.

4.4.2.1 Identifiering av goodwill

Samtliga tillfrågade tror att det finns en risk att företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att på så sätt skapa beständig goodwill och därmed undgå avskrivningar som belastar resultatet. Enligt två av analytikerna är denna risk beroende på graden av flexibilitet i reglerna, det vill säga hur stort utrymme som lämnas för att detta ska vara möjligt. Vidare anser dessa två att det kommer att bli upp till revisorerna att godkänna identifieringen av goodwill, och att externa parter bara kan förutsätta att detta sker på ett korrekt sätt utan för den skull ha någon insikt i hur denna identifiering har utförts. En respondent tror att revisorerna kommer att öka sin kritiska granskning vid ett införande av ED 3.

4.4.2.2 Fördelning av goodwill

En analytiker ser en risk med att företag, vid förvärvstillfället, kommer att försöka fördela högre andel goodwill till mer stabila enheter, där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning. Denne menar dock att detta är rimligt då de stabila enheterna är mer värdefulla och att en större andel goodwill därför bör tillhöra dessa. En annan respondent ställer sig frågande till vad en minsta kassagenererande enhet är då ett företag inte är statiskt utan förändras hela tiden. Denne säger: "Det man förvärvat för att ingå i en enhet kanske inte ingår i samma enhet i framtiden efter att organisationen har förändrats." Den tredje analytikern ser problem med att kunna fördela om goodwill till andra enheter då det är ett givet bolag inom koncernen som gör förvärvet, exempelvis för stora koncerner med många bolag som har verksamheter inom helt differentierade branscher där det tydligare syns var goodwillen hör hemma.

4.4.2.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet

Överlag anser analytikerna att poolningsmetoden har spelat ut sin roll i Sverige, och ett avskaffande av denna konsolideringsmetod inte kommer att medföra några större konsekvenser för deras analyser. En respondent grundar sitt påstående, att metoden är utdöende, på de strikta regler som förhindrar metodens användande. En annan av respondenterna tycker inte att det finns någon anledning att ha kvar metoden om man nu inte längre ska göra avskrivningar på goodwillposten, detta då denne menar att poolningsmetoden i vissa fall har använts för att undkomma goodwill.

Två av de tillfrågade tycker dock att jämförbarheten skulle förbättras om metoden avskaffades, då det är lättare att jämföra företag som tillämpar samma metod. Den tredje analytikern tror inte att jämförbarheten kommer att påverkas nämnvärt då metoden endast tillämpats i exceptionella fall.

4.4.3 Harmonisering

Samtliga analytiker ser positivt på harmonisering i allmänhet, då de arbetar på en global marknad. En av dem uttrycker: "Den internationella jämförbarheten är det

viktigaste idag när man jobbar med analyser, och då är det också viktigt att man harmoniserar regler mellan olika länder så mycket som möjligt.” Enligt en av analytikerna spelar det inte ens någon roll vilka regler man använder, huvudsaken att alla tillämpar samma regler och på så sätt redovisar på ett enhetligt sätt. Analytikerna är alltså positiva till de nya reglerna och den harmonisering de ämnar uppnå, men de ställer sig emellertid en aning frågande till om tillämpningen verkligen kommer att bli enhetlig.

En av dem uttrycker även sitt missnöje med att vi går i USAs fotspår, då denne anser att det varit bättre om man istället internationellt utformat regler som motsvarar de nuvarande svenska goodwillreglerna. Dock är ingen av analytikerna förvånade över att vi harmoniserar med USAs regler, då de själva redan idag anpassar sina analyser efter dessa för att uppnå jämförbarhet.

4.4.4. Konsekvenser för analytiker

Nedan presenteras analytikernas svar på de frågor vilka endast ställdes till denna aktörsgrupp för att belysa de områden där de torde beröras mest av förslaget.

4.4.4.1 Goodwillpostens betydelse vid analyser

Vad gäller huruvida goodwillposten har betydelse i analyser anser samtliga av analytikerna att denna inte har så stor betydelse då de främst arbetar med kassaflödesvärderingar. Vidare säger de att även då de gör resultatbaserade värderingar justerar man både i balansräkningen och resultaträkningen för goodwillposten, och därmed har denna post ingen betydelse i dessa analyser heller. En analytiker uttrycker sig på följande sätt: ”En del investerare bryr sig om goodwill och andra inte. Egentligen är goodwill bara luft så det påverkar inget fundamentalt om posten finns där eller inte.”

Två analytiker påpekar dock att goodwillposten indirekt kan ha betydelse i analyser då den påverkar utdelningskapaciteten i företag. Om exempelvis bolagets framtida nedskrivningar skulle radera stora delar av det fria egna kapitalet, så att det inte finns några utdelningsbara medel kvar, då är det intressant att göra analyser där man tar hänsyn till goodwillposten, säger en av analytikerna.

4.4.4.2 Avskrivningars och nedskrivningars betydelse vid analyser

Av de intervjuade anser två att goodwillavskrivningar inte har någon större betydelse då de även här justerar för dessa. Den tredje tillfrågade anger att avskrivningar har en viss betydelse vid en del värderingar, men påpekar dock att man har börjat bortse alltmer från dessa.

En av analytikerna tror att morgondagens eventuella nedskrivningar, vilka följer av ED 3, kommer att påverka analyserna då vinstvolatiliteten ökar, detta framförallt vid konjunkturedgångar. En annan analytiker har den motsatta åsikten att nedskrivningar inte kommer att ha någon betydelse i analyserna, då de sällan kommer oväntat. Denne säger vidare: ”Vi ser tecken långt tidigare innan detta sker, och när nedskrivningar kommer är det bara en bekräftelse på något som alla redan vet om.” Samma analytiker

medger dock att en nedskrivning i vissa fall kan ha en symbolisk betydelse, då man kan se detta som ett tecken på att företagsledningen erkänner att de begått ett misstag.

4.4.4.3. Subjektivitet

Vid ett införande av ED 3 ersätts systematiska eller regelbundna avskrivningar med oregelbundna nedskrivningar, vilka företagen själva ansvarar för att göra vid behov. Detta kan anses öka subjektiviteten. Samtliga av de tillfrågade anser att den tilltagande subjektiviteten leder till en ökad osäkerhet kring goodwillpostens värde, men att deras egna värderingar i analyserna dock inte påverkas. En av analytikerna säger: ”Vi kommer alltid att försöka analysera den underliggande verksamheten, och om vi ser att den inte genererar tillräckliga avkastningar för att motivera den goodwill som finns har vi redan skrivit av den i våra sinnen.”

4.4.4.4 Prognostisering av resultat

Den ökade subjektiviteten, som tros följa av avskaffandet av systematiska eller regelbundna avskrivningar, anses kunna försvåra prognostiseringen av företagens resultat, menar samtliga av de intervjuade. Detta beror på att resultatet blir mer volatilt, säger de. En av dem tror dock att denna svårighet minskas då de nya reglerna tvingar företagen att lämna mer kontinuerlig och omfattande information. Exempelvis kommer företagen att meddela i god tid då de ska göra en nedskrivning, säger denne. Den tredje analytikern är av åsikten att resultatet inte är något som beaktas i analyserna. De nyckeltal som de tycker är viktiga och därmed används påverkas inte, och därmed försvåras inte analysen.

4.4.4.5 Bolagens värde

Ingen av respondenterna tror att ett avskaffande av goodwillavskrivningar skulle påverka värdet på bolag. Två av de intervjuade anser att analytiker ändå justerar för goodwillposten idag, och därför torde det inte innebära någon skillnad då de bör kunna se igenom dessa effekter. En yttrar: ”Om vi skulle se en påverkan på bolagets värde skulle vi ha gjort ett stort misstag tidigare.” Även om inte värdet på bolag påverkas kan en av analytikerna ana en annan konsekvens av de nya reglerna; då ett företag gör ett förvärv har marknaden förväntningar på att tjäna pengar på detta, och om sedan företaget gör snabba nedskrivningar av goodwillen kan marknaden börja ana att förutsättningarna för de framtida intjäningarna minskar. Den intervjuade menar alltså att nedskrivningar på så sätt indirekt påverkar värdet av bolaget, dock menar denne att detta mer har att göra med de signaler som goodwillnedskrivningar ger snarare än nedskrivningar i sig. Vidare blir det därför i framtiden viktigt för företagen hur de kommunicerar med marknaden om varför nedskrivningar sker.

4.4.4.6 Nyckeltal

Samtliga analytiker gör antagandet att P/E-talen skulle påverkas av ett avskaffande av avskrivningar. Vidare säger de att huruvida P/E-talen sjunker eller stiger beror på om goodwillnedskrivningarna kommer att vara större eller mindre än de nuvarande linjära avskrivningarna. Mest troligt anser de dock vara att P/E-talen sjunker då företagen troligtvis kommer redovisa ett högre resultat beroende på en mindre kostnadspost.

Vad gäller resultatbaserade nyckeltal och huruvida dessa påverkas av ett avskaffande av avskrivningar misstänker två av analytikerna att dessa får en ökad betydelse då den redovisade vinsten ökar. ”De resultatmåttbaserade nyckeltalen kommer att ge mest jämförbarhet”, säger en av dem. En annan säger: ”Man kommer troligtvis att fokusera mer på P/E-tal i framtiden då de är goodwilljusterade redan från början.” Båda är dock av den åsikten att kassaflödesbaserade är viktiga, men att de inte kommer att ta över vid ett införande av de nya reglerna. Den tredje analytikern är av åsikten att de nya reglerna inte direkt kommer att förändra något vad gäller nyckeltal.

4.4.4.7 Övriga synpunkter

En av analytikerna tror att de nya reglerna medför en ökning av förvärvstakten då en viss kostnad i förvärvskalkylen försvinner. Denne menar att företagsledningarna i fortsättningen inte behöver befara en utspädning av resultat per aktie då kostnadsposten goodwillavskrivningar försvinner. Vidare menar analytikern att man dock vid en lågkonjunktur kommer att bli mer kritisk till de gjorda förvärven då man blir tvungen att göra nedskrivningar.

De nya reglerna kommer att ställa höga krav på revisorskåren, eftersom det är revisorerna som ska godkänna den värdering av goodwillposten som utförts, säger samtliga analytiker. Vidare menar de att det även kommer att ställas högre krav på företagen i framtiden om ett avskaffande av planmässiga avskrivningar genomförs. Dock anser de inte detta vara något större problem för de stora företagen där resurser och erfarenhet finns, utan det är de mindre företagen som drabbas. Slutligen poängterar en analytiker att det underliggande, hur det verkligen går för företagen, varken blir lättare eller svårare att prognostisera då det är verkligheten som är det viktiga. Även om redovisning ska reflektera verkligheten är det ändå bara redovisning, och så länge verkligheten inte förändras så blir det inte svårare, avslutar densamme.

5 Analys och reflektioner

I det här kapitlet förenar vi de teoretiska studier vi bedrivit med de empiriska data vi samlat in. Materialet analyseras och ett resonemang förs kring de mönster och tendenser vi funnit. I samband med denna analys presenteras även våra egna reflektioner och kommentarer. Kapitlet är, liksom empirikapitlet, till stor del strukturerat efter intervjumanualernas frågeställningar.

5.1 Nuvarande goodwillregler och en rättvisande bild

Vi påbörjade vår studie med att undersöka vad aktörerna anser om dagens svenska goodwillregler. Dessa anges i RR 1:00 och säger att goodwill ska redovisas som en tillgång vilken förbrukas över tiden och att dess nyttjandeperiod ska uppgå till högst tjugo år, om inte annat kan visas. Vidare ställde vi frågan huruvida aktörerna anser att dessa regler ger en rättvisande bild av goodwillposten och därmed indirekt av företags resultat och ställning. Företagen och analytikerna är de aktörer vilka är mest nöjda med dagens svenska goodwillregler. Däremot ställer sig revisorerna mer tveksamma till huruvida dessa regler är tillfredsställande. Det företagen och analytikerna är särskilt nöjda med är dagens avskrivningssystem för goodwillposten, då de anser att detta ger en mer försiktig redovisning. Trots den positiva synen på avskrivningar ser företagen ett stort problem med avskrivningstiden på grund av den stora osäkerhet som omgärdar vilken avskrivningstid företaget bör välja för goodwillposten. Detta var också en av anledningarna till att revisorerna inte såg lika positivt på de svenska reglerna företag tillämpar idag. Detta framgick tydligt då en av revisorerna menade att det i stort sett är omöjligt att förutspå hur länge värdet på goodwillposten varar, liksom om det efter ett antal år överhuvudtaget existerar ett värde på posten. Vidare anser även en av analytikerna att efterlevnaden av reglerna i Sverige är relativt dålig. Det är alltså dessa två faktorer, det vill säga avskrivningstid och efterlevnad av reglerna, som medverkar till att de tillfrågade ställer sig frågande till om dagens svenska goodwillregler verkligen ger en rättvisande bild av goodwillposten, och därmed av företagets ställning och resultat.

Begreppet ”en rättvisande bild” är relativt nytt i Sverige, infördes 1997 genom ÅRL, och har skapat en del problem då man inte har funnit någon egentlig definition på det. Enligt vissa teoretiker ges den mest rättvisande bilden då lagar och rekommendationer följs ”till punkt och pricka”. Andra menar att man istället ska avspegla verkligheten på ett så korrekt sätt som möjligt, och därför bör få göra avsteg från lagen för att en rättvisande bild ska kunna ges.

Med hänsyn till ovanstående resonemang är vår åsikt att då efterlevnaden av goodwillreglerna i vissa svenska företag är mindre bra, behöver detta inte nödvändigtvis betyda att en mindre rättvisande bild ges. Företagen kan snarare visa en mer rättvisande bild, under förutsättning att de på ett korrekt sätt avspeglar verkligheten. Dessutom ifrågasätter vi analytikerns resonemang om att efterlevnaden av goodwillreglerna i Sverige idag är relativt dålig. Möjligtvis är det så att äldre

föreställningar lever kvar sedan åttiotalet, då bristande efterlevnad av goodwillreglerna var stor. Det var även under just åttiotalet som ett fåtal svenska företag anpassade sig till den praxis som rådde i bland annat USA. Kanske är det ovanstående företeelser som analytikern grundar sin argumentation på, vilket gör att dennes åsikter inte nödvändigtvis överensstämmer med dagens efterlevnad angående goodwill.

Goodwill är, enligt Hendriksen, en tillgång vilken det råder stor osäkerhet kring. Vidare existerar denna tillgång, i de flesta fall, och har ett värde endast i kombination med andra, materiella tillgångar. Då våra åsikter är i enlighet med Hendriksen, ställer vi oss frågan hur man ska kunna fastställa en exakt, eller ens ungefärlig, ekonomisk livslängd på denna osäkra post då man i förväg omöjligt kan veta dess nyttjandeperiod. Risken för att företag väljer fel avskrivningstid för goodwillposten torde alltså vara relativt stor. Vi menar att det finns alldeles för många externa faktorer som företaget inte självt har någon kontroll över, men som i stor utsträckning kan påverka företaget och dess framtida kassaflöden. Därmed ifrågasätter vi, liksom våra aktörer, även om dagens svenska regler verkligen ger en rättvisande bild av posten.

Lagar och rekommendationer är, enligt teorin, skapade för att reducera olikheter och möjligheten att använda olika metoder. Vidare är ett av de mest grundläggande kraven på företags redovisningsinformation att den ska vara möjlig att jämföra dels med samma företag över tid, dels olika företag. Då dagens svenska goodwillregler alltså tillåter företag att tillämpa flera olika avskrivningstider anser flera av de tillfrågade i aktörsgруппerna att detta leder till att vi inte har ett enhetligt sätt att redovisa goodwill på i Sverige. Vi anser att detta försämrar jämförbarheten då lika händelser och tillstånd, när det gäller goodwill, inte redovisas på samma sätt. Detta leder vidare till att man kan ifrågasätta hur användbar informationen är för användare, som till exempel analytiker, då de kvalitativa egenskaperna anger att användbarheten ökar med jämförbarheten. För att komma till rätta med problemet angående jämförbarheten anser vi att ett alternativ skulle vara att standardisera reglerna, så att det blir mer strikt och tydligt vilken avskrivningstid företaget ska välja. Som det är idag kan företag välja en kortare avskrivningstid för att bli av med sin post även om de inser att den ekonomiska livslängden är längre. Enligt vår åsikt är dock risken med striktare regler att dessa blir alltför detaljerade, vilket på vissa områden har varit ett stort problem i USA då man hittat utvägar i regelverket utan att för den skull uppnå en rättvisande bild. Dessutom tror vi att det kan vara extra svårt med standardiserade regler för goodwill, då det är en så diffus tillgång i förhållande till andra mer påtagliga tillgångar. Ett brett intervall i regelverket för avskrivningstid är kanske trots allt ett måste för att kunna avspegla verkligheten i varje enskilt företag.

Företagen som trots allt verkar nöjda med reglerna grundar detta bland annat på att de med avskrivningar ger en försiktig redovisning av goodwillposten. Enligt Falkman är redovisningsinformationen tillförlitlig om den avbildar verkligheten på ett rättvisande sätt. Vidare är informationen fullständig då alla betydelsefulla aspekter av företags ekonomiska tillstånd vid periodens slut redovisas. Vi frågar oss dock om redovisningen verkligen avspeglar realiteten, då man idag på detta försiktiga sätt skriver av goodwillposten även då den inte har förlorat i värde.

Enligt Scott är det vidare viktigt att företagen öppet redovisar all sin information. Han menar att det annars finns en risk att intressenter antar att den information som inte offentliggörs är ofördelaktig för företaget, och därmed kommer intressenterna att handla därefter. Vi anser att man med dagens redovisningssystem för goodwill tydligt informerar vilka kostnader goodwillen belastar företaget med varje år. Detta är också ytterligare en av anledningarna till att företagen ställer sig så positiva till de svenska reglerna, då de med sin enkelhet visar exakt vilket belopp man årligen ska skriva av goodwillposten med.

5.2 ED 3 och en rättvisande bild

Efter att ha undersökt vad aktörerna anser om dagens svenska goodwillregler, gick vi vidare med att utforska vilka åsikter och uppfattningar de har om ED 3. Det visade sig att samtliga i aktörsgrupperna har börjat sätta sig in i de nya reglerna och vad dessa innebär. Av de tre aktörsgrupperna är analytikerna mest positivt inställda till ett införande av ED 3. En av anledningarna till detta är att de med ett införande av ED 3 ser möjligheten att goodwill kommer att redovisas enhetligt internationellt. Då analytiker arbetar på en global marknad kommer det bli lättare för dem att göra jämförelser mellan olika företag. En analytiker uttryckte sig på följande sätt: "Dessa nya regler underlättar jämförbarheten då hela världen redovisar på ett sätt [...] homogenitet och standardisering känns som de mest viktiga egenskaperna att uppnå." Alla beslutsfattare ställer olika krav på redovisningsinformationen och i vår undersökning har vi sett tendensen att jämförbarhet tycks vara den viktigaste kvalitativa egenskapen för analytikerna. Även Nilsson menar att jämförbarhet är en av de viktigaste kvalitativa egenskaperna, då han skriver att det mest grundläggande kravet på företagets externredovisning är att jämförbarhet uppnås. Ytterligare en anledning till analytikernas positiva inställning tror vi är att de tillhör den grupp som inte behöver sätta sig in i reglerna och tillämpa dessa i samma mån som de övriga aktörerna. Detta då de oftast inte tar hänsyn till vare sig goodwillposten eller goodwillavskrivningar i sina analyser, vilket framkommit vid våra intervjuer. Något som inte kommit upp vid intervjuerna, men som vi ändå anser kan vara till fördel för analytikerna med de nya reglerna, är att då varje minsta kassagenererande enhet ska värderas för sig kan de lättare analysera varje enhet i företagen, istället för att endast få en helhetsbild av bolagen.

Troligtvis kommer företag och revisorer att påverkas mer än analytikerna av problematiken i de nya reglerna, vilket även går att utläsa i att de mest negativa åsikterna har funnits bland företag och revisorer. Främst är dessa två aktörsgrupper skeptiska till att avskrivningar ska bytas ut mot minst årliga värdenedgångsprövningar, vilket även professorerna Pellens och Sellhorn är, då de anser att värdeprövningen står på synnerligen subjektiva och knappast kontrollerbara antaganden. Inom samtliga aktörsgrupper finns vidare åsikten att subjektiviteten kommer att öka vid mer verkliga värden och avskaffande av det försiktiga synsättet med avskrivningar. Enligt Smith är det ett problem att de mått som tillämpas i redovisningen är påverkade av subjektiva värderingar, vilket försämrar verifierbarheten. Man brukar säga att verifierbarheten ökar desto mer samstämmiga resultat oberoende parter kommer fram till. Respondenterna anser alltså att subjektiviteten kommer att öka då olika aktörers tillvägagångssätt vid bedömning av goodwillposten, med stor sannolikhet, kommer att skilja sig åt. Därmed tvivlar vi på

om kravet på verifierbarhet, och således tillförlitlighet, kommer att förbättras med de nya reglerna.

Ytterligare ett krav för att redovisningsinformationen ska vara tillförlitlig är att den ska vara neutral. Enligt Hendriksen ska informationen vara skild från subjektiva och personliga värderingar och intressen för att uppnå neutralitet. Vi frågar oss om företag med de nya reglerna kommer att kunna avbilda verkligheten på ett neutralt sätt, alltså utan inblandning av sådana värderingar, och därmed uppnå tillförlitlighet. Enligt vår uppfattning finns en risk att företag blandar in personliga intressen och exempelvis gör större nedskrivningar de år det går bra för företaget och mindre de år det går sämre, detta med syftet att få en jämnare resultatfördelning. Detta grundar vi bland annat på att företagen uttryckligen sagt att de genom åren önskar visa jämna resultat, och att de med de nya reglerna ser en risk med att det blir väldigt tvära kast i företagets resultat. Huruvida utjämning kommer att vara möjligt att genomföra tror vi beror till stor del på dels storleken på flexibiliteten i reglerna, dels hur väl revisorerna lyckas sätta sig in i företagets verksamhet för att utföra noggranna kontroller.

Samtliga aktörgrupper är tillsynes kritiska till värdenedgångsprövningen, men den grupp som av naturliga skäl fokuserade mest på problemen med nedskrivningsprocessen var företagen. Anledningen till att just denna aktörgrupp lade stort fokus på värdenedgångsprövningen är, enligt vår uppfattning, att de kommer drabbas hårdast då det är de som ska utföra hela processen. De problem som kommit fram i undersökningen är bland annat att värdenedgångsprövningen kommer bli en stor, omständlig och dyr process för företagen, samt att det finns en risk att man först efter införandet märker att reglerna inte fungerar i praktiken. Vidare är en av revisorerna mycket kritisk till att man, med de nya reglerna, inte kommer att kunna skilja mellan internt upparbetad och förvärvad goodwill. Dessa tre punkter går även att finna i de brister Redovisningsrådet ser i värdenedgångstestet. Aktörernas åsikter om nedskrivningsprocessen överensstämmer alltså med vad Redovisningsrådet varit mest kritiska till i sitt svar till IASB. Att det inte går att skilja internt upparbetad goodwill från den förvärvade innebär enligt Redovisningsrådet att man inte kommer att mäta vad man verkligen ska mäta, nämligen förvärvad goodwill. Konsekvensen av detta blir alltså att den internt upparbetade goodwillen kan komma att finnas med i balansräkningen och upprätthålla värdet på den förvärvade goodwillen, som därmed inte visar tecken på nedskrivningsbehov. Detta är också, enligt Underdown och Taylor, en av orsakerna till att förvärvad goodwill successivt bör skrivas av. Vi ser alltså en risk att företag kommer att utnyttja internt upparbetad goodwill för att undkomma att nedskrivningar, på den goodwill man en gång förvärvat, belastar resultatet. Enligt RR 15 är det förbjudet att ta upp internt upparbetad goodwill som en tillgång i balansräkningen, och därför kan man, som en av revisorerna uttryckte sig, undra hur IASB har tänkt när de framarbetat denna del av förslaget.

Även om framförallt företag och revisorer ser ett antal problem med de nya reglerna har vi dock noterat att vissa, även de som är skeptiska, anser att ED 3 kan komma att ge en mer rättvisande bild av goodwillredovisningen. Orsaker som de har nämnt till detta är till exempel att man går mer mot marknadsvärdering. Enligt vår tolkning syftar de på att man vid införandet av ED 3 kommer att avskaffa planmässiga avskrivningar samt tillämpa lägsta värdets princip. Därmed justerar man inte nedåt om inte värdet på goodwillposten verkligen har minskat, vilket leder till att man i större utsträckning får ett mer aktuellt värde på posten.

5.2.1 Identifiering av goodwill

Enligt Falkman ligger en stor del av problematiken runt goodwill i att definiera och erkänna goodwillposten. Det vill säga att det finns stora svårigheter i att bestämma vad som verkligen är goodwill, och vad som istället är en annan immateriell tillgång. Då det tidigare inte funnits någon skillnad i avskrivningsreglerna för goodwill och andra immateriella tillgångar tror vi inte att uppdelningen mellan dessa tillgångar har varit särskilt betydelsefull för företag ur redovisningssynpunkt. Med de nya reglerna kommer dock dessa tillgångar behandlas olika då goodwill inte ska skrivas av, till skillnad från obeständiga immateriella tillgångar. Utifrån vår undersökning har vi fått fram att samtliga aktörer ser, liksom Rankin-Johansson, en risk att företag kommer att utnyttja reglerna för att påverka storleken på goodwillposten. Aktörerna är alltså eniga om att det finns en risk att företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar, och istället skapa beständig goodwill för att på så sätt slippa avskrivningar som belastar resultatet. En av revisorerna har redan nu märkt att man från företagshåll ser positivt på att slippa skriva av goodwillposten. En annan av revisorerna menade dock att det kan gå åt båda hållen, det vill säga att en del företag vill ha mycket goodwill medan andra vill undvika posten.

Vi finner det intressant att notera att samtliga företag vi har intervjuat är positivt inställda till avskrivningar på goodwillposten samtidigt som vissa andra företag, enligt revisorn ovan, ser positivt på att slippa skriva av på posten. Tydligt är alltså att det råder delade meningar bland företag om man ska ha avskrivningar på goodwillposten. Vi frågar oss dock om företag i praktiken verkligen kommer att sträva efter att skapa goodwill istället för obeständiga immateriella tillgångar för att slippa avskrivningar. I längden kan detta leda till att företag istället drabbas av stora nedskrivningar i dåliga tider, vilket ett av företagen kallar en "double dip". Vi ställer oss även frågande till huruvida det kommer att vara möjligt att påverka storleken på goodwill i samband med identifieringen. Enligt analytikerna kan detta till stor del komma att bero på flexibiliteten i reglerna, vilket vi anser att man endast kan få svar på efter införandet och då praxis har skapats. Både analytiker och företag har i våra intervjuer i detta fall lagt ansvar på revisorerna, då de menar att det är dessa som ska godkänna och kontrollera att företagen identifierat goodwill på ett korrekt sätt.

Ytterligare en aspekt på att goodwill, enligt ED 3, ska särbehandlas från andra tillgångar är att det brister i kontinuiteten. Att olika tillgångar i balansräkningen ska värderas enligt olika principer strider enligt vår mening på kravet på kontinuitet, vilket Hendriksen menar är en förutsättning för att en rättvisande bild ska uppnås. Detta är också en av den största kritiken från Redovisningsrådet mot ED 3, det vill säga att förslaget inte reflekterar den kontinuitet som IASBs ramverk förespråkar.

5.2.2 Fördelning av goodwill

Skribenten Rankin-Johansson ser även en risk med att företag kommer att försöka fördela en högre andel goodwill till mer stabila kassagenererande enheter, där ej nedskrivning befaras. Utifrån vår studie framgår att åsikterna mellan aktörsgrupperna i detta fall går isär. Det är främst revisorerna som ser en risk med att detta avsiktligt

skulle kunna ske vid förvärvstillfället för att slippa framtida nedskrivningar, medan företagen inte ser någon risk med att så skulle ske. Analytikernas åsikter i denna fråga är delade. I slutändan kommer emellertid majoriteten av de intervjuade i aktörsgrupperna fram till att risken för en felfördelning av goodwillen inte är stor då det, som ett av företagen uttrycker, ”ligger i sakens natur att fördela goodwillen till de mer stabila enheterna eftersom det är dessa man är benägen att betala ett överpris för”.

Av ovanstående resonemang anar vi att Rankin-Johanssons befarande av en felaktig fördelning av goodwill ej delas av dem som ska praktisera reglerna. Det problem skribenten ser tycks alltså lösas helt naturligt enligt de intervjuade i aktörsgrupperna. Att de intervjuade har denna åsikt kan vara att de i första hand syftar till förvärv av industriföretag. Vi är dock medvetna om att denna naturliga lösning inte är lika självklar i branscher såsom IT och bioteknik, där man vid ett förvärv vanligtvis betalar för ”mjuka värden” som inte finns med i balansräkningen. När den goodwill som uppstår sedan ska fördelas finns större risk för felfördelning då det inte lika tydligt existerar stabila enheter.

I diskussionen om fördelningen av goodwill kom en revisor och en analytiker in på problematiken runt identifiering av de kassagenererande enheterna och även omfördelning av goodwill till dessa enheter vid en eventuell omorganisering av företag. De menar att en organisation förändras hela tiden så att enheter slås ihop eller försvinner, och frågan är då var goodwillen hör hemma. På sikt förutspår vi att detta problem kan bli än större om förändringstakten i företagen ökar och företagsförvärv blir allt vanligare.

5.3 Poolningsmetoden och jämförbarhet

Poolningsmetoden har använts sparsamt vid konsolideringar i Sverige, vilket kan bero på de hårda kriterier i årsredovisningslagen som styr användandet av metoden. Det faktum att den inte använts så ofta speglas också i intervjuerna då samtliga intervjuade i aktörsgrupperna har väldigt lite erfarenhet av poolningsmetoden. Endast en av de tillfrågade, en revisor, har någon gång under sitt verksamma yrkesliv kommit i kontakt med metoden. Ingen av de intervjuade i aktörsgrupperna, förutom ett företag och en revisor, kommer att sakna poolningsmetoden vid ett eventuellt avskaffande. Företaget och revisorn har den avvikande åsikten att det faktiskt finns fall då detta är en bra metod som ger en mer rättvisande bild av förvärvet. Även ASB är av denna åsikt, och har därför reserverat sig mot ett avskaffande av metoden. Enligt vår uppfattning är det anmärkningsvärt att den revisor som faktiskt kommit i kontakt med metoden inte anser att den är nödvändig då den är så ovanlig. De som däremot är positiva till metoden anser att det finns tillfällen då det verkligen handlar om samgåenden, och om poolningsmetoden avskaffas kommer, åtminstone i en övergångsperiod, ingen alternativ metod finnas tillgänglig för dessa fall. Redovisningsrådet anser att IASB inte borde avskaffa poolningsmetoden förrän en alternativ metod, såsom ”fresh-start method”, har färdigställts och prövats. Med andra ord menar alltså Redovisningsrådet att IASB, vid ett avskaffande av poolningsmetoden, borde införa en alternativ metod som kan tillämpas då ingen förvärvare kan identifieras.

IASB anser att användandet av olika metoder vid snarlika konsolideringar har snedvridet jämförbarheten av finansiella rapporter. Enligt teorin måste man för att uppnå jämförbarhet redovisa lika händelser på samma sätt, och olika händelser på olika sätt. Således anser vi det vara odiskutabelt att jämförbarheten förbättras om liknande förvärv endast får redovisas med en konsolideringsmetod. Dock menar två revisorer och en analytiker att jämförbarheten mellan företag inte förbättras på grund av ett avskaffande av poolningsmetoden, detta då denna metod så sällan använts. Av dem som anser att jämförbarheten förbättras understryker dock två företag att förvärvsmetoden inte alltid ger en rättvisande bild av en konsolidering. Vår uppfattning är dock att poolningsmetoden inte ligger i tiden då den för vidare inaktuella värden. Därmed anser vi att det är rätt att avskaffa den och istället införa en metod, såsom "fresh-start method", vilken går i samma riktning som resten av utvecklingen inom redovisningen, det vill säga mot verkliga värden.

Enligt professorerna Moehrle och Reynolds-Moehrle blev det livfulla debatter i USA då poolningsmetoden avskaffades. Avskaffandet sågs som en av de mest utmärkande och drastiska modifieringarna inom redovisningen på många år. Efter våra intervjuer med respondenterna har vi fått uppfattningen att det inte kommer att bli lika heta diskussioner i Sverige om metoden avskaffas, detta då den har tillämpats väldigt sparsamt i vårt land, och majoriteten av respondenterna har uttalat att de inte kommer att sakna metoden.

5.4 Harmonisering

Enligt Smith är standardisering en nödvändighet för att uppnå jämförbarhets-kriteriet. Vidare är det nödvändigt att dessa standarder harmoniseras för att uppnå jämförbarhet internationellt. Det märktes tydligt att harmonisering är en fråga av stor vikt för analytikerna då de återkom till ämnet ett flertal gånger under intervjuerna. Någon av dem menade till och med att det inte spelar någon roll vilka regler man väljer för att uppnå jämförbarhet, huvudsaken är att man med hjälp av harmonisering uppnår detta mål. Detta tror vi bland annat kan bero på att de redovisningsmässiga skillnaderna, som för närvarande råder mellan Sverige (IASB) och USA (US GAAP), gör att likartade investeringar, till exempel företag i samma bransch, ej kan analyseras och presenteras för marknaden på ett jämförbart sätt i dagsläget.

Inte bara analytikerna visade intresse för harmonisering, då det framgick av intervjuerna att samtliga aktörer anser det vara angeläget att företag i olika länder tillämpar samma regelverk. Enligt vår uppfattning kan man därmed tycka att ED 3 kommer som en lösning på harmoniseringsproblemen inom koncernredovisningsområdet. Dock anser samtliga aktörer att det finns risk för olikheter i tillämpningen av reglerna på grund av den stora subjektiviteten i nedskrivnings-processen. De menar vidare att jämförbarheten, vilket enligt Smith är ett av målen med harmoniseringen, inte kommer att förbättras av förslaget då det medför alltför många antaganden och stor subjektivitet. Det kommer alltså att bli stora skillnader i redovisningen av goodwillposten mellan företag även i framtiden, enligt aktörerna. Även vi frågar oss hur en mångfald av tillvägagångssätt inom ramen för en standard ska kunna återge ett enda förhållande i företagen på ett trovärdigt sätt. Vad vi menar är att man trots denna harmonisering förmodligen inte kommer att få ett enhetligt sätt att redovisa goodwill på då värdenedgångsprövningarna innehåller många subjektiva bedömningar. I USA

har detta problem belysts då SEC anser att det är för lite vägledning kring de antaganden som måste göras i samband med värderingen av de kassagenererande enheterna, vilket hämmar att bedömningarna görs på samma sätt.

5.5 Konsekvenser för respektive aktör

I intervjumanualerna finns ett antal frågor som skiljer sig åt för de olika aktörerna för att belysa de områden där respektive aktör, enligt vår uppfattning, har flest åsikter och uppfattningar. Svaren på dessa frågor analyseras gemensamt, då de är väldigt integrerade. På så vis har vi haft möjlighet att analysera och belysa eventuella likheter och skillnader mellan de tre aktörernas åsikter på bästa sätt.

5.5.1 Förvärvssituationen

Utifrån vår undersökning kan vi konstatera att två av företagen anser att de någon gång hamnat i ett konkurrensunderläge gentemot amerikanska företag i samband med förvärv, detta beroende på nuvarande olikheter i goodwillregler. Som exempel nämndes att ett amerikanskt företag i en förvärvssituation kan vara berett att betala ett högre pris för förvärvsobjektet då det inte i sina beräkningar behöver räkna med kostnaderna för goodwillavskrivningar. Trots att vi förstår detta resonemang, anser vi det vara beklagligt då värdet på företaget inte påverkas av goodwillavskrivningar i egentlig mening, då dessa saknar inverkan på kassaflödena. Något som dock påverkas i negativ riktning då man är tvungen att räkna med dessa kostnader är viktiga nyckeltal, som exempelvis resultat per aktie. En följd av detta anser vi kan vara att förvärv uteblir i rädsla för de konsekvenser som dagens resultatbelastande goodwillavskrivningar medför.

Vid ett införande av ED 3 tror ett av företagen att svenska bolag kommer att vara beredda att betala mer för förvärv då man inte längre behöver räkna med goodwillavskrivningar i sina kalkyler. Detta håller dock inte ett annat företag med om då den tillfrågade uttryckte sig: ”Det skulle vara märkligt att ett företag blir mer värt bara för att man infört en ny redovisningsregel.” Även analytikerna är av denna åsikt, då det har framkommit tydligt i våra intervjuer att dessa är eniga om att värdet på bolag inte kommer att påverkas av de nya reglerna. Dock tror en av analytikerna att det kommer ske en ökning av förvärvstakten, då företagsledningarna i framtiden inte behöver befara en utspädning av resultat per aktie på grund av att avskrivningar på goodwill försvinner. Enligt Moehrle och Reynolds-Moehrle förutspår Hamdan dock att de nya reglerna endast marginellt kommer öka förvärvstakten.

Även vi ställer oss frågande till analytikerns ovanstående resonemang då vi föreställer oss att det i en förvärvssituation finns företagsekonomiska grunder i botten, och att företagen tänker i värdeskapande termer oavsett goodwill-avskrivningar eller ej. Vi inser dock att när företag förhandlar om ett förvärv är avskrivningskostnaderna för goodwill en viktig post i förvärvskalkylen som företaget måste ta hänsyn till vid prissättningen. I framtiden kommer denna kostnad inte belasta kalkylen, och man kan dessutom med stor säkerhet förutspå att nedskrivningar inte kommer inräknas då detta vore ett erkännande från företagsledningens sida att man inte tror på förvärvet. Med

hänsyn till detta ser vi möjligheten att företag i vissa situationer trots allt kommer att vara beredda att betala mer för ett förvärv.

5.5.2 Värdering, allokering och kontroll

Den regelbundna genomgången av goodwillposten, vilken ED 3 medför, innebär enligt företagen både för- och nackdelar. Det positiva är att denna noggranna granskning ska genomföras oftare, vilket leder till en mer rättvisande bild av posten samt ökar förståelsen för densamma. Nackdelarna, enligt företagen, är att det kommer att medföra merarbete då samtliga ämnar utföra värderingen internt. Denna mycket krävande arbetsinsats som följer av intern värdering är även något som Rankin-Johansson förutspått. Trots att företagen troligtvis kommer att få en ökad arbetsbelastning i och med förslaget ser de positivt på att kunna välja tidpunkt för prövningen, då de kan välja ett tillfälle då arbetsbelastningen är mindre. ED 3 ger nämligen denna valmöjlighet då företagen får göra värdenedgångsprövningen när som helst under året, under förutsättning att detta sker vid samma tidpunkt varje år. I USA har FASB rekommenderat extern hjälp för att fastställa det verkliga värdet på minsta kassagenererande enhet. Anledningen till att de företag vi har intervjuat har för avsikt att utföra värderingen internt är att de anser att de själva har den största kunskapen om företagets framtida kassaflöden. De tror emellertid inte att några nyanställningar kommer att krävas för att klara av denna uppgift. Revisorerna menar dock att den ökade arbetsbelastning för företagen kommer att bli så stor att företagen till och med kommer att bli tvungna att anställa fler.

Företagen har uppfattningen att revisorn får en viktigare roll i processen, varav revisionsarvodena kommer att öka. Både revisorer och analytiker instämmer med företagen på denna punkt, då de båda poängterar att de nya reglerna kommer att ställa höga krav på revisorskåren. Detta skulle också kunna vara fallet då en av revisorerna menar att det kommer krävas mer dialog och större förståelse för att lära känna företagets verksamhet. Denne revisor menar vidare att det kommer att krävas stora utbildningsinsatser av både företag och revisorer i och med komplexiteten i de nya reglerna. Även analytikerna lägger en stor börda på revisorerna då de helt förlitar sig på att den värdering företag gjort och revisorerna godkänt är korrekt. Att lägga ett sådant stort ansvar på revisorerna anser vi kan ifrågasättas, eftersom det i slutändan borde vara styrelsen och ledningen som har huvudansvaret för att ED 3 följs på ett korrekt sätt. Vidare kan man fråga sig i vilken grad revisorerna kommer att kunna påverka ledningens beslut, då vi menar att det trots allt är de sistnämnda som innesitter den största kunskapen om företaget.

Liksom företagen ser problem med fördelningen av goodwill till minsta kassagenererande enhet, vilket vi tidigare har diskuterat, ser revisorerna problem med att kontrollera denna allokering. ED 3 ger väldigt lite vägledning för fördelningen då utkastet endast anger att allokeringen ska ske på en rimlig och konsekvent basis. Det största problemet är dock, enligt revisorerna, att identifiera de minsta kassagenererande enheterna då organisationer hela tiden förändras på grund av omstruktureringar och förvärv, och att enheter därmed kan slås samman eller helt försvinna. En av revisorerna tror att företag kommer att försöka undvika goodwill på grund av komplexiteten i att värdera och fördela goodwill till alla dessa minsta kassagenererande enheter. Detta motsägs dock av de svar vi fått från flera av de

intervjuade i aktörsgrupperna, vilka tror på mer goodwill i framtiden med syftet att slippa en avskrivningspost i resultaträkningen.

5.5.3 Subjektivitet

Den ökade subjektiviteten, som de nya reglerna medför, är något som kommit upp flera gånger under våra intervjuer med samtliga aktörer. Revisorerna anser att subjektiviteten ökar då den osäkerhet som goodwillposten innefattar inte försvinner i samband med avskrivningar, utan finns kvar i balansräkningen under en obestämd tid. De ser också en risk med att värdenedgångsprövningen kommer att genomföras på olika sätt, dels mellan företag, dels inom samma företag från år till år. Även företagen är av uppfattningen att subjektiviteten ligger kvar vid ett avskaffande av avskrivningar.

Analytikerna påpekade att den ökade subjektiviteten leder till en tilltagande osäkerhet kring goodwillpostens värde, men att detta inte kommer att påverka deras analyser då de inte tar hänsyn till denna post utan endast analyserar den underliggande verksamheten. De anser dock att en ökad subjektivitet kan försvåra prognostiseringen av företags resultat, då dessa kommer bli mer volatila vid avskaffande av systematiska eller regelbundna avskrivningar. Enligt Hendriksen brister informationen, som tidigare nämnts, i tillförlitlighet om den inte är neutral, det vill säga om informationen innehåller subjektiva och personliga värderingar och intressen. Vidare måste informationen för att vara tillförlitlig uppfylla kravet på verifierbarhet, det vill säga att olika personer vid en och samma bedömning ska komma fram till samma resultat. I detta fall anser vi att risken är stor för att dessa kvalitativa egenskaper inte kommer att uppfyllas med de nya reglerna, då ett antal personer som räknar på goodwillvärdet troligtvis kommer komma fram till olika värden.

För att redovisningsinformationen ska vara jämförbar, och därmed mer användbar för användaren, krävs kontinuitet. Enligt Nilsson måste ett företag redovisa på samma sätt från år till år för att uppnå kontinuitet. Detta är något som vi anser kommer att försämrats i och med osäkerheten runt de värderingar på goodwillposten som ska utföras enligt de nya reglerna. För att minimera risken för olikheter i värderingen av goodwillposten bedömer vi att det är viktigt att det så snabbt som möjligt utvecklas bra modeller som företagen använder från år till år. En annan fördel, som vi ser, med att utveckla bra modeller är att det kan minska möjligheterna för egna bedömningar av värdet på goodwill och således minska subjektiviteten. Att kontinuitet saknas i ED 3 visar sig även i det faktum att goodwill inte ska skrivas av, medan andra tillgångar såsom materiella och immateriella ska skrivas av.

5.5.4 Företagsanalyser

Enligt Revell borde analytiker inte ta hänsyn till företags goodwillavskrivningar när de gör sina analyser, eftersom avskrivningarna bara är en redovisningsteknisk åtgärd. Detta har även bekräftats i våra intervjuer då samtliga analytiker anger att varken goodwillposten eller avskrivningar på densamma har särskilt stor betydelse vid analyser av företag då de främst arbetar med kassaflödesvärderingar. Vidare säger

analytikerna att även då de gör resultatbaserade värderingar justerar de för goodwill, och således har posten inte heller någon större betydelse i dessa beräkningar.

Huruvida de framtida nedskrivningarna kommer att ha betydelse i företagsanalyser ses av analytikerna ur två aspekter. En av analytikerna menar att de kommande nedskrivningarna påverkar analyserna på grund av en ökad vinstvolatilitet, framför allt vid konjunkturnedgångar. En annan analytiker menar dock att nedskrivningar inte kommer att ha någon betydelse då nedskrivningarna sällan kommer oväntat. Enligt vår uppfattning beror detta på hur väl företagen lyckas nå ut med sin information till användarna i rätt tid. ED 3 kräver en ökad mängd information om bland annat hur den minst årliga värderingen har utförts, samt vilka faktorer som legat till grund för att en nedskrivning gjorts eller inte. Dessutom ställs krav på sådan information som företag, enligt Redovisningsrådets kommentarer, kanske inte är villiga att ge ut. Enligt oss torde detta ökade informationsflöde hjälpa analytikerna i deras analyser, eftersom de får aktuell information mer kontinuerligt när företaget minst årligen måste genomföra denna utförliga värdenedgångsprövning. Frågan vi ställer oss är dock om det kan bli för mycket information, vilket enligt Hendriksen kan leda till att relevant information döljs. Dessutom skriver Smith att det är viktigt att mottagaren förstår innebörden av informationen, det vill säga att den uppfyller kravet på begriplighet. För att uppnå detta krav och kunna ge en rättvisande bild måste företagen ha kännedom om vilka som är användare av den finansiella informationen och vilken kunskap dessa innehar. Detta tycker vi kommer att bli än viktigare vid ett införande av ED 3, då den information som utkastet kräver att företag ska lämna kan vara tekniskt komplicerad och väldigt omfattande. Liksom Smith tycker vi att det är viktigt att fördelarna med informationen överstiger kostnaderna att framställa den, och frågan huruvida detta kommer att uppfyllas då ED 3 kräver en så stor mängd upplysningar återstår att se vid ett eventuellt införande.

Ett viktigt instrument för analytikerna är nyckeltal, och en av analytikerna är av åsikten att nyckeltalen inte kommer att påverkas av ED 3, medan de andra två tror på en påverkan. Dessa misstänker att de resultatbaserade nyckeltalen kommer att få en ökad betydelse och ge mest jämförbarhet vid ett införande av de nya reglerna, detta då de är goodwilljusterade redan från början. Vi tycker det är intressant att analytikerna tror att de resultatbaserade nyckeltalen kommer få ökad betydelse, då de samtidigt medger att det i framtiden kommer att bli svårare att prognostisera företagens resultat på grund av en ökad volatilitet. Rankin-Johansson menar nämligen att de resultatbaserade nyckeltalen kommer att få minskad betydelse just på grund av svårigheten att prognostisera företags resultat i framtiden. Hon tror istället att de kassaflödesbaserade nyckeltalen kan komma att utvecklas och användas oftare. Vi har dock reflekterat över att analytikerna anser kassaflödesbaserade nyckeltal vara viktiga, men att dessa inte kommer att ta över vid ett avskaffande av goodwillavskrivningar. Liksom analytikerna tror vi istället att ett införande av ED 3 kan skapa ett ökat fokus på resultatbaserade nyckeltal. Enligt oss beror detta till stor del på att dessa nyckeltal kommer att visa bättre värden då resultatet inte längre belastas av goodwillavskrivningar. Därav tror vi att företag kommer att vilja framhäva de resultatbaserade nyckeltalen än mer.

5.5.5 Övriga synpunkter

En av de intervjuade revisorerna är av samma åsikt som Moehrle och Reynolds-Moehrle, vilka anser att det är anmärkningsvärt att FASB helt plötsligt beslutade sig för att goodwill skulle ha ett beständigt värde och inte skrivas av, då organisationen tidigare övervägde att rekommendera en tjugoårig avskrivningstid. Att redovisningsreglerna nu går mot mer verkliga värden anser revisorn vara märkligt efter alla redovisningsskandaler. Även vi tycker att detta är intressant att notera, då vi drar en parallell mellan börskraschen 1929 och dagens IT-bubbla som sprack. Kraschen 1929 ledde till en mer försiktig redovisning medan man idag går mot verkliga värden. En förklaring till att man inte går åt samma håll som på den tiden kan vara att den internationella kapitalmarknaden idag har en avsevärt större betydelse för marknaden, och att det är denna som till stor del styr utformningen av reglerna.

6 Slutsatser

Syftet med uppsatsen är att undersöka och förstå samt jämföra företagsledningars, revisorers och analytikers uppfattningar och åsikter om IASBs utkast till standard, ED 3. Studien syftar framför allt till att undersöka huruvida dessa tre aktörer tror att ett införande av utkastet kommer leda till en redovisning som ger en mer rättvisande bild av tillgången goodwill, än vad dagens svenska goodwillregler ger, samt vilka konsekvenser ett införande av ED 3 kan få för de tre aktörerna. I detta kapitel drar vi våra slutsatser och till sist presenteras sammanfattande kommentarer samt förslag till fortsatta studier.

I vår undersökning har vi sett tendensen att revisorerna är den aktörsgrupp som är minst nöjd med dagens svenska goodwillregler, medan däremot företagen och analytikerna är relativt tillfreds med reglerna. Vi kan konstatera att fördelarna som företagen och analytikerna ser med de nuvarande svenska reglerna är att de medför en enklare och försiktigare redovisning med mindre risk för oväntade resultatpåverkningar. Åsikterna om nackdelarna skiljer sig inte mycket åt mellan aktörsgrupperna då de menar att reglerna ger en mindre rättvisande bild av goodwillposten. Företagen och revisorerna anser att detta beror på den stora osäkerhet som råder runt valet av avskrivningstid, medan det i aktörsgruppen analytiker finns åsikten att det beror på en dålig efterlevnad av goodwillreglerna.

Vad gäller ED 3 är analytikerna de som är mest positivt inställda. Anledningen till detta är sannolikt att de ser en möjlighet till att goodwill kommer att redovisas enhetligt internationellt, vilket underlättar deras arbete med företagsanalyser då de arbetar på en global marknad. Företag och revisorer har däremot en mer negativ inställning då de i högre grad kommer att påverkas av de problem som, enligt dem, innefattas i den komplexa och subjektiva värdeprövningen. De problem samtliga aktörer ser med värdenedgångsprövningen är att subjektiviteten ökar då prövningen innefattar en mängd okontrollerbara antaganden, vilket riskerar att prövningen genomförs på olika sätt i olika företag. Detta ger en tilltagande osäkerhet kring goodwillpostens värde, vilken med de nya reglerna dessutom inte skrivs av och därmed inte försvinner ur balansräkningen. Vidare har de olika aktörsgrupperna pekat på olika problem med värdenedgångsprövningen. De åsikter som har påträffats i samtliga aktörsgrupper är att denna blir en omständlig och dyr process, och det har även ifrågasatts huruvida den kommer fungera i praktiken. Dessutom är en revisor kritisk till att man inte kan särskilja mellan internt upparbetad och förvärvad goodwill vid ett införande av ED 3.

I undersökningen har det även framkommit att det, vid ett införande av ED 3, kan uppstå problem vid identifiering, allokering och kontroll av goodwillposten. I samband med identifieringen ser samtliga aktörer en risk för att företag, i syfte att undgå avskrivningar, kommer att försöka identifiera beständig goodwill istället för obeständiga immateriella tillgångar. En del av de problem som uppstår vid allokering och kontroll beror på att organisationer hela tiden förändras på grund av

omstruktureringar och förvärv. Bland annat blir det svårt att identifiera de minsta kassagenererande enheterna och således veta var goodwillen egentligen hör hemma, vilket i sin tur försvårar revisorernas kontroll av goodwillallokeringen. Överlag anser aktörerna dock att risken är relativt liten för en felaktig fördelning av goodwill, det vill säga att fördela goodwill till mer stabila minsta kassagenererande enheter i syfte att undvika framtida nedskrivningar. Detta då de anser att det är på de stabila enheterna goodwillen hör hemma. Många av de intervjuade i aktörsgrupperna lägger i dessa frågor ett stort ansvar på revisorerna, och förlitar sig på att dessa reglerar och kontrollerar så att identifieringen sker på ett korrekt sätt. Enligt vår uppfattning kan det emellertid bli svårt för revisorerna att kontrollera att kravet på årliga värderingar och nedskrivningar verkligen efterlevs.

Trots aktörernas relativt skeptiska syn på förslaget finns inom varje aktörsgrupp åsikten att de nya reglerna kan leda till en mer rättvisande bild av goodwillposten, då denna minst årligen ska värderas efter lägsta värdets princip. Att denna värdering ska ske med sådan regelbundenhet har ansetts positivt då man på så sätt alltid har ett mer aktuellt värde på posten. Företagen tror dessutom att svenska företag hamnar i ett bättre konkurrensläge gentemot amerikanska både resultatmässigt och i förvärvssituationer.

Samtliga av de intervjuade i aktörsgrupperna har väldigt lite erfarenhet av poolningsmetoden då den tillämpats sparsamt i Sverige. Detta tror vi är en bidragande orsak till att majoriteten inte kommer att sakna metoden vid ett avskaffande. Ett företag och en revisor reserverar sig dock mot ett avskaffande då de anser att det finns fall när det verkligen handlar om samgåenden, och att förvärvsmetoden i dessa fall inte skulle ge en rättvisande bild. Av detta drar vi slutsatsen att ett avskaffande av poolningsmetoden i Sverige inte kommer att ge samma rubriker och heta diskussioner som uppstod i USA då FASB avlägsnade metoden.

En åsikt som delas av aktörerna är att det huvudsakliga med redovisning är att företag i olika länder tillämpar samma regler, och trots skepsisen mot ED 3 anser de att ett införande av utkastet är bättre än fortsatt skilda regelverk. Dock tror de att det finns risk för olikheter i redovisningen av goodwillposten mellan företag även vid ett införande av ED 3, detta på grund av den stora subjektiviteten i nedskrivningsprocessen. Enligt aktörerna förbättras därmed inte jämförbarheten till den grad IASB hoppas på, då det även i framtiden kommer att finnas skillnader i redovisningen av goodwill mellan företag.

I vår undersökning har det visat sig att analytikerna till stor del bortser från goodwillposten och dess avskrivningar vid analyser av företag. Därmed drar vi slutsatsen att analytikerna inte kommer att påverkas i särskilt stor utsträckning av ED 3. De konsekvenser aktörsgruppen ändå förutspår med de nya reglerna är att det blir svårare att prognostisera företags resultat, då dessa blir mer volatila på grund av att avskrivningar ersätts med oregelbundna nedskrivningar. Vad gäller nyckeltal förutspår analytikerna att kassaflödesbaserade sådana även i fortsättningen kommer att vara viktiga, men att de troligtvis inte kommer att öka på bekostnad av resultatbaserade. De sistnämnda kan tvärtom komma att öka i betydelse då de är ”goodwilljusterade” från början.

Det har framkommit tydligt i vår studie att revisorns roll antas öka vid ett införande av ED 3. Både analytiker och företag har angivit att de förlitar sig på att revisorn kontrollerar att reglerna följts, och att värderingar gjorts på ett korrekt sätt. Av detta drar vi slutsatsen att revisorn tvingas bli mer involverad i företagets verksamhet för att få en djupare förståelse för dess prognoser. Därmed anser vi att det kommer att ställas högre krav på revisorskåren.

6.1 Avslutande kommentarer

Utifrån vår undersökning kan vi konstatera att alla aktörerna är medvetna om att ett nytt synsätt på goodwill håller på att införas i Sverige. Vi kan också konstatera att de inte är särskilt förvånade då det ligger i tiden att gå mot mer aktuella värden inom redovisningen, och att anpassa sig mot USAs regler är ett måste för att klara av konkurrensen. Vi anser i och med detta att den svenska redovisningstraditionen med försiktighetsprincipen för att skydda borgenärer än mer kommer att förlora sin starka roll i Sverige, och att vi istället går mot en mer aktieägarorienterad redovisning. Vi misstänker att det nya sättet att behandla goodwillposten på blir väldigt omvälvande för aktörerna, då det medför ett nytt tankesätt och en mängd nya arbetssätt. Användbara modeller och metoder måste utformas för att passa in i detta nya synsätt, och vidare ska en större informationsmängd öppet redovisas, vilket blir en tidskrävande arbetsbörda för företagen. Alla aktörer kommer att beröras, dock mer eller mindre. Vi anar att ett införande av ED 3 ger en ökad arbetsbelastning för företag och revisorer, men att analytikernas arbete med att göra jämförelser mellan företag underlättas.

En fråga som väckts hos oss under arbetets gång är hur stor påverkan de nya reglerna egentligen kommer ha i företagens redovisning, då deras nedskrivningar kanske bara blir en avspiegling av hur det skulle ha sett ut om företaget följt en avskrivningsplan. Vidare kan man undra om det i framtiden kommer att finnas några avskrivningar alls, kanske kommer alla tillgångar att värdenedgångsprövas för att på så sätt visa deras mer aktuella värden.

Åsikterna och uppfattningarna om ED 3 går till viss del isär mellan aktörsgrupperna samt mellan respondenterna i respektive grupp. Det är först då reglerna börjar tillämpas som vi och aktörerna kan få de verkliga svaren på vilka konsekvenser ett införande av ED 3 medför. Framtiden får utvisa om det medför ökad informationskvalitet och förbättrad jämförbarhet, eller om friheten i tolkningen av standarden kommer att medföra ökad oklarhet. Vi tror inte att man år 2005 kommer ha nått ett enhetligt och slutgiltigt redovisningssätt för goodwill, utan snarare att fler förändringar kommer att ske i takt med att marknaden förändras och utvecklas. Huruvida ett införande av förslaget kommer att ge en mer rättvisande bild är svårt att säga då det finns brister i alla regler. Om ED 3 ger en mer rättvisande bild än de regler vi har idag, så bör man kanske fråga sig för vem är de mer rättvisande; för alla våra aktörsgrupper eller endast för någon?

6.2 Förslag till fortsatta studier

Som förslag till fortsatta studier ger vi att man efter förslaget ED 3s införande kan undersöka vilka konsekvenser den nya standarden verkligen fått för de olika aktörerna. Det hade även varit intressant att undersöka en större andel av de olika populationerna för att på sått kunna dra mer generella slutsatser om aktörernas åsikter om och syn på redovisning av goodwill. Vidare kan man välja företag inom olika branscher och jämföra i vilken utsträckning ED 3 påverkar dessa företag i deras redovisning av goodwill.

Källförteckning

Publicerade källor

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (1994) *Tolkning och reflektion*. Studentlitteratur, Lund.

Andersen, Ib (1998) *Den uppenbara verkligheten*. Studentlitteratur, Lund.

Andersson, Sten & Söderquist, Bengt (1996) *Års- och koncernredovisning*. Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Artsberg, Kristina (2002) "Globalisering och internationell redovisningsharmonisering - Striden om makten över redovisningen". *Balans* nr 4, 2002.

Barnden, Robert (1987) "Goodwill-regler problem för svenska företag?". *Balans* nr 6-7, 1987.

Befring, Edvard (1994) *Forskningsmetodik och statistik*. Studentlitteratur, Lund.

Buisman, Jan (2000) "Svenska företag kan koncernredovisa enligt IAS – i princip". *Balans* nr 1. 2000.

Dahmström, Karin (1996) *Från datainsamling till rapport*. Studentlitteratur, upplaga 2, Lund.

Departementspromemoria (Ds 2002:42) *Värdering och redovisning av finansiella instrument* (2001). Justitiedepartementet 27 sep. 2001.

Elling, Jens (1996) *Årsregnskabsteori i analytiskt perspektiv*. Forlaget FSR, upplaga 3, Köpenhamn.

Engshagen, Ingrid (2003) "Business Combinations". *FAR INFO* nr 1, 2003.

Falkman, Pär (2001) *Redovisningens reglering*. Studentlitteratur, Lund.

Falkman, Pär (2000) *Teori för redovisning*. Studentlitteratur, Lund.

FAR: Vägledning – om årsredovisning i aktiebolag (2003). Går att finna i FARs Samlingsvolym 2003.

FASB (2001) *Summary of Statement No. 141* [www]. Available: URL <http://www.fasb.org/st/summary/stsum141.shtml> [1 April 2003].

Förord till Redovisningsrådets rekommendationer (2003). Går att finna i FARs Samlingsvolym 2003.

- Gynther, Reg. S, (1969) *Some "Conceptualizing" on goodwill*, The Accounting Review, Volyme 44, Issue 2, s. 247-255.
- Halvorsen, Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Studentlitteratur, Lund.
- Hendriksen, Eldon (1982) *Accounting Theory*. Richard D Irwin Inc, upplaga 4, Illinois.
- Holme, Idar & Solvang, Bernt (1997) *Forskningsmetodik*. Studentlitteratur, Lund.
- Höganäs årsredovisning 2002.
- IASB (2002) *Exposure Draft ED 3 Business Combinations* [www]. Available: URL <http://www.iasb.org.uk/docs/ed03/ed03.pdf> [25 Mars 2003].
- Johansson Lindfors, Maj- Britt (1993) *Att utveckla kunskap*. Studentlitteratur, Lund.
- Kam, Vernon (1990) *Accounting Theory*. John Wiley & Sons, upplaga 2, New York.
- Kedner, Gösta & Svenberg, Sven-Åke (1996) *Koncernredovisning*. Studentlitteratur, upplaga 9, Lund.
- Kedner, Gösta & Svenberg, Sven-Åke (2000) *Koncernredovisning*. Studentlitteratur, upplaga 11, Lund.
- Kinnear, Thomas & Taylor, James (1996) *Marketing research: an applied approach*. McGraw-Hill, upplaga 5, New York.
- Lekvall, Per & Wahlbin, Clas (1993) *Information för marknadsbeslut*. IHM Förlag AB upplaga 3, Göteborg.
- Mackenzie, Bruce & Simmonds, Andy (2001) *International accounting standards: A guide to preparing accounts*. ABG Professional Information Deloitte & Touche, upplaga 3, London.
- Moehrle, Stephen & Reynolds-Moehrle, Jennifer (2001) "Say good-bye to pooling and goodwill amortization". *Journal of Accounting*, Volume 192, Issue 3, s 31-38.
- Nilsson, Stellan (1999) *Redovisningens normer och normbildare*. Studentlitteratur, Lund.
- Nilsson, Sven-Arne (1998) *Redovisning av Goodwill*. Lund University Press, Lund.
- Nilsson, Sven-Arne (2003) "IASB:s förslag till ändringar i koncernredovisningen: förbättrar de den externa redovisningen?". *Balans* nr 3, 2003.
- Nilsson, Sven-Arne (2003) "Poolningsmetodens vara eller ej". *Balans* nr 3, 2003.
- Rankin, Johansson, Christine (2001) "Redovisning av goodwill, en utmaning?". *Balans* nr 10, 2001.

Redovisningsrådet (2003) *ED 3 Comment Letter from the Swedish Financial Accounting Standards Council* [www]. Available: URL <http://www.redovisningsradet.se/synpunkter.html> [10 Maj 2003].

Redovisningsrådets rekommendation 1:00 (2003). Går att finna i FARs Samlingsvolym 2003.

Redovisningsrådets rekommendation 15 (2003). Går att finna i FARs Samlingsvolym 2003.

Redovisningsrådets rekommendation 17 (2003). Går att finna i FARs Samlingsvolym 2003.

Reilly, Robert & Schweihs, Robert (1999) *Valuing Intangible Assets*. McGraw-Hill, USA.

Revell, Janice (2001) "Goodwill hunting" *Fortune*, Volume 143, Issue 7, s.172.

Riahi-Belkaoui, Ahmed (2000) *Accounting theory*. Business Press, Thomson Learning, upplaga 4, USA.

Ronald, Dye & Shyam, Sunder (2001) "Why not allow FASB and IASB Standards to Compete in the U.S.?" *Accounting Horizons*, Volume 15, No. 3. s.257-271.

Rundfelt, Rolf (1997) "Redovisning av goodwill - ett olösligt problem". *Svensk skattetidning* nr 5, 1997.

Rundfelt, Rolf (2001) "Koncernredovisning m.m. diskuterades vid IASB-möte". *Balans* nr 10, 2001.

Rundfelt, Rolf (2001) *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000*. OM Stockholmsbörsen: Bokföringsnämnden (BFN), Stockholm.

Rundfelt, Rolf (2002) "Goodwillavskrivningar över 40 år". *Balans* nr 6-7, 2002.

Ryan, Vincent, (2001) Goodwill hunting. *Telephony*, Volume 241, Issue 1, s. 32-33.

Schuster, Walter (1999) *Koncernredovisning ur ett analytiskt perspektiv*. Studentlitteratur, Lund.

Scott, William (1997) *Financial accounting theory*. Prentice-Hall Inc, New Jersey.

Smith, Dag (2000) *Redovisningens språk*. Studentlitteratur, Lund.

Starrin, Bengt, Dahlgren, Lars, Larsson, Gerry & Styrborn, Sven (1991) *Från upptäckt till presentation*. Studentlitteratur, Lund.

Svensson, Viktor (2001) "USA-bolag gynnas av nya goodwillregler".
Finansstidningen, den 31 jan 2001.

Sydkrafts årsredovisning 2002.

Thomasson, Jan (2000) *Extern redovisning och finansiell analys*. Liber Ekonomi, upplaga 10, Malmö.

Thorell, Per (1999) *Företagens redovisning*. Iustus Förlag, upplaga 3, Uppsala.

Trelleborgs årsredovisning 2002.

Trost, Jan (1997) *Kvalitativa Intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.

Underdown, Brian & Taylor, Peter (1985) *Accounting theory and policy making*. Heinemann, London.

Årsredovisningslagen (1995:1554).

Muntliga källor

Cederberg, Stefan, analytiker, Enskilda Securities. Telefonintervju den 14 maj 2003.

Gunnarsson, Karin, koncernredovisningschef, Trelleborg AB. Personlig intervju den 19 maj 2003.

Henriksson, Eva, auktoriserad revisor, KPMG. Personlig intervju den 21 maj 2003.

Karlsson, Anita, auktoriserad revisor, Ernst & Young. Personlig intervju den 16 maj 2003.

Pennander, Charlotte, koncernledningsfunktionen Ekonomi & Finans, Sydkraft AB. Personlig intervju den 14 maj 2003.

Peters, Björn, ekonomichef, Höganäs AB. Personlig intervju den 16 maj 2003.

Sens, Mikael, analytiker, Handelsbanken Capital Markets. Telefonintervju den 15 maj 2003.

Strömsten, Ulf, analytiker, Alfred Berg. Telefonintervju den 21 maj 2003.

Svensson, Torbjörn, auktoriserad revisor, Deloitte & Touche. Personlig intervju den 12 maj 2003.

Bilaga 1

Intervjumall för företag

1. I RR 1:00 p. 53ff, anges att goodwill ska redovisas som en tillgång vilken förbrukas över tiden och att dess nyttjandeperiod ska uppgå till högst tjugo år, om inte annat kan visas. Vidare ska man vid behov skriva ner goodwillens värde, enligt p. 65ff.

Anser ni att dessa regler angående goodwill i Sverige är tillfredsställande och ger en rättvisande bild? Varför/varför inte?

2. Enligt ED 3 Business Combinations ska goodwill betraktas som en tillgång med beständigt värde som inte ska skrivas av utan istället skrivas ned vid behov, och detta nedskrivningsbehov ska prövas minst årligen.

Hur ser ni på detta nya synsätt på goodwill i ED 3?

Anser ni att förslagen i ED 3 kommer leda till en mer rättvisande bild av goodwillposten, alltså indirekt av företags ekonomiska ställning och resultat, än de nuvarande svenska reglerna?

3. Enligt ED 3 kan man identifiera såväl beständiga som obeständiga immateriella tillgångar samt goodwill, vilken alltid anses vara en beständig tillgång. Saknas det skäl till att nyttjandeperioden skulle vara begränsad anger ED 3 att en immateriell tillgång ska anses ha en beständig nyttjandeperiod. En immateriell tillgång som ej har en beständig nyttjandeperiod ska fortsättningsvis skrivas av.

Tror ni företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att skapa beständig goodwill istället för att slippa avskrivningar som belastar resultatet?

4. I ED 3 anges att all goodwill vid förvärvstillfället ska fördelas ut på de respektive minsta kassagenererande enheter som påverkas av förvärvet. Tror ni att det finns en risk för att företag, vid förvärvstillfället, kommer att försöka fördela högre andel goodwill till mer stabila enheter, där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning?

5. I ED 3 anges att poolningsmetoden ska avskaffas. Poolningsmetoden har använts i vissa undantagsfall och en effekt av denna är bland annat att ingen goodwill uppkommer i redovisningen.

Vad tycker ni om att poolningsmetoden ska avskaffas som konsolideringsmetod?

Anser ni att det finns fall då poolningsmetoden är nödvändig att tillämpa?

6. Då man tidigare tillät två konsolideringsmetoder kunde två liknande förvärv konsolideras med olika metoder. Detta ansågs rubba jämförbarheten av de finansiella rapporterna.

Hur tror ni att jämförbarheten mellan företag kommer att påverkas vid ett avskaffande av poolningsmetoden?

7. Syftet med utkastet ED 3 är bland annat att söka internationell konvergens då ED 3 är en anpassning till de amerikanska standarderna FAS 141 och 142. Tror ni att ett införande av ED 3 kommer leda till att goodwill redovisas på ett enhetligt sätt internationellt, d.v.s. att samma regler tillämpas världen över? Kommer i så fall osäkerheten kring goodwillpostens värde minska?
8. Enligt den amerikanska standarden FAS 142 redovisas goodwill som en tillgång med beständigt värde som inte ska skrivas av, utan istället skrivas ned vid behov efter minst årliga prövningar. Resultatet belastas alltså inte av avskrivningsposten utan istället av nedskrivningar, vilka uppstår oregelbundet och med varierande belopp. Dessutom är poolningsmetoden avskaffad enligt FAS 141.

Med hänsyn till detta, hur tycker ni att ni står er konkurrensmässigt mot amerikanska företag då ni i dagsläget använder andra regler än de amerikanska?
9. Vad anser ni om att vara tvungna att genomföra kontinuerliga genomgångar av den goodwill som finns i er balansräkning istället för årliga avskrivningar, i fall av att ED 3 införs?
10. Ser ni några problem med den värdering av goodwill som ska utföras enligt de nya reglerna? Tror ni att ni kommer att ta extern hjälp för denna värdering eller kommer den ske internt?
11. Kan ni förutspå några ytterligare konsekvenser vid ett införande av ED 3?

Bilaga 2

Intervjumall för revisorer

1. I RR 1:00 p. 53ff, anges att goodwill ska redovisas som en tillgång vilken förbrukas över tiden och att dess nyttjandeperiod ska uppgå till högst tjugo år, om inte annat kan visas. Vidare ska man vid behov skriva ner goodwillens värde, enligt p. 65ff.

Anser ni att dessa regler angående goodwill i Sverige är tillfredsställande och ger en rättvisande bild? Varför/varför inte?

2. Enligt ED 3 Business Combinations ska goodwill betraktas som en tillgång med beständigt värde som inte ska skrivas av utan istället skrivas ned vid behov, och detta nedskrivningsbehov ska prövas minst årligen.

Hur ser ni på detta nya synsätt på goodwill i ED 3?

Anser ni att förslagen i ED 3 kommer leda till en mer rättvisande bild av goodwillposten, alltså indirekt av företags ekonomiska ställning och resultat, än de nuvarande svenska reglerna?

3. Enligt ED 3 kan man identifiera såväl beständiga som obeständiga immateriella tillgångar samt goodwill, vilken alltid anses vara en beständig tillgång. Saknas det skäl till att nyttjandeperioden skulle vara begränsad anger ED 3 att en immateriell tillgång ska anses ha en beständig nyttjandeperiod. En immateriell tillgång som ej har en beständig nyttjandeperiod ska fortsättningsvis skrivas av.

Tror ni företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att skapa beständig goodwill istället för att slippa avskrivningar som belastar resultatet?

4. I ED 3 anges att all goodwill vid förvärvstillfället ska fördelas ut på de respektive minsta kassagenererande enheter som påverkas av förvärvet. Tror ni att det finns en risk för att företag, vid förvärvstillfället, kommer att försöka fördela högre andel goodwill till mer stabila enheter, där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning?

5. I ED 3 anges att poolningsmetoden ska avskaffas. Poolningsmetoden har använts i vissa undantagsfall och en effekt av denna är bland annat att ingen goodwill uppkommer i redovisningen.

Vad tycker ni om att poolningsmetoden ska avskaffas som konsolideringsmetod?

Anser ni att det finns fall då poolningsmetoden är nödvändig att tillämpa?

6. Då man tidigare tillät två konsolideringsmetoder kunde två liknande förvärv konsolideras med olika metoder. Detta ansågs rubba jämförbarheten av de finansiella rapporterna.

Hur tror ni att jämförbarheten mellan företag kommer att påverkas vid ett avskaffande av poolningsmetoden?

7. Syftet med utkastet ED 3 är bland annat att söka internationell konvergens då ED 3 är en anpassning till de amerikanska standarderna FAS 141 och 142. Tror ni att ett införande av ED 3 kommer leda till att goodwill redovisas på ett enhetligt sätt internationellt, d.v.s. att samma regler tillämpas världen över? Kommer i så fall osäkerheten kring goodwillpostens värde minska?

8. Enligt ED 3 ska värdering av goodwill ske för varje minsta kassagenererande enhet för sig, och inte i en ”klumpsumma”. Vilka problem ser ni med att kontrollera denna allokering av goodwill till minsta kassagenererande enhet?
Hur ser ni på denna ökade subjektivitet vid värdering av goodwillposten?

9. Systematiska eller regelbundna avskrivningar kommer att ersättas med oregelbundna nedskrivningar, vilka företagen själva ansvarar för att göra vid behov. Det finns risk för att bedömningen av detta nedskrivningsbehov kommer att genomföras på olika sätt.
Hur ser ni på denna ökade subjektivitet vid värdering av goodwillposten?

10. Kan ni förutspå några ytterligare konsekvenser vid ett införande av ED 3?

Bilaga 3

Intervjumall för analytiker

1. I RR 1:00 p. 53ff, anges att goodwill ska redovisas som en tillgång vilken förbrukas över tiden och att dess nyttjandeperiod ska uppgå till högst tjugo år, om inte annat kan visas. Vidare ska man vid behov skriva ner goodwillens värde, enligt p. 65ff.

Anser ni att dessa regler angående goodwill i Sverige är tillfredsställande och ger en rättvisande bild? Varför/varför inte?

2. Enligt ED 3 Business Combinations ska goodwill betraktas som en tillgång med beständigt värde som inte ska skrivas av utan istället skrivas ned vid behov, och detta nedskrivningsbehov ska prövas minst årligen.

Hur ser ni på detta nya synsätt på goodwill i ED 3?

Anser ni att förslagen i ED 3 kommer leda till en mer rättvisande bild av goodwillposten, alltså indirekt av företags ekonomiska ställning och resultat, än de nuvarande svenska reglerna?

3. Enligt ED 3 kan man identifiera såväl beständiga som obeständiga immateriella tillgångar samt goodwill, vilken alltid anses vara en beständig tillgång. Saknas det skäl till att nyttjandeperioden skulle vara begränsad anger ED 3 att en immateriell tillgång ska anses ha en beständig nyttjandeperiod. En immateriell tillgång som ej har en beständig nyttjandeperiod ska fortsättningsvis skrivas av.

Tror ni företag kommer att försöka undvika att identifiera obeständiga immateriella tillgångar för att skapa beständig goodwill istället för att slippa avskrivningar som belastar resultatet?

4. I ED 3 anges att all goodwill vid förvärvstillfället ska fördelas ut på de respektive minsta kassagenererande enheter som påverkas av förvärvet. Tror ni att det finns en risk för att företag, vid förvärvstillfället, kommer att försöka fördela högre andel goodwill till mer stabila enheter, där ej nedskrivning befaras vid en framtida värdenedgångsprövning?

5. I ED 3 anges att poolningsmetoden ska avskaffas. Poolningsmetoden har använts i vissa undantagsfall och en effekt av denna är bland annat att ingen goodwill uppkommer i redovisningen.

Vad tycker ni om att poolningsmetoden ska avskaffas som konsolideringsmetod?

Anser ni att det finns fall då poolningsmetoden är nödvändig att tillämpa?

6. Då man tidigare tillät två konsolideringsmetoder kunde två liknande förvärv konsolideras med olika metoder. Detta ansågs rubba jämförbarheten av de finansiella rapporterna.
Hur tror ni att jämförbarheten mellan företag kommer att påverkas vid ett avskaffande av poolningsmetoden?
7. Har goodwillposten stor betydelse vid era analyser av företag?
8. Ett införande av ED 3 kommer att leda till att man inte längre gör avskrivningar på goodwillposten. Har dagens goodwillavskrivningar någon betydelse i era företagsanalyser? Tror ni vidare att morgondagens eventuella nedskrivningar kommer ha betydelse?
9. Då systematiska eller regelbundna avskrivningar kommer att ersättas med oregelbundna nedskrivningar, vilka företagen själva ansvarar för att göra vid behov, kan detta anses öka subjektiviteten. Tror ni att detta kommer leda till en ökad osäkerhet kring goodwillpostens värde i era analyser och därmed påverka jämförbarheten företag i mellan?
10. Med hänsyn till ovanstående fråga, kommer detta att leda till att det blir svårare för er att prognostisera företags resultat?
11. Tror ni att avskaffade goodwillavskrivningar kommer påverka värdet av bolagen eller kommer det endast att medföra att P/E-talen sjunker?
12. Kommer resultatmåttbaserade nyckeltal, såsom resultat per aktie, P/E-tal etc., att få ytterligare minskad betydelse vid avskaffade avskrivningar och eventuellt större nedskrivningar av goodwill? Tror ni att det i framtiden i så fall kommer att utvecklas och användas än mer kassaflödesbaserade nyckeltal?
13. Kan ni förutspå några ytterligare konsekvenser vid ett införande av ED 3?